

การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

A STUDY OF SOCIAL QUALITY IN BANGSRAKAO SUBDISTRICT,

LAEM SING DISTRICT, CHANTHABURI

วิทยานิพนธ์

ของ

นรวรรณ ใจชื่น

ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

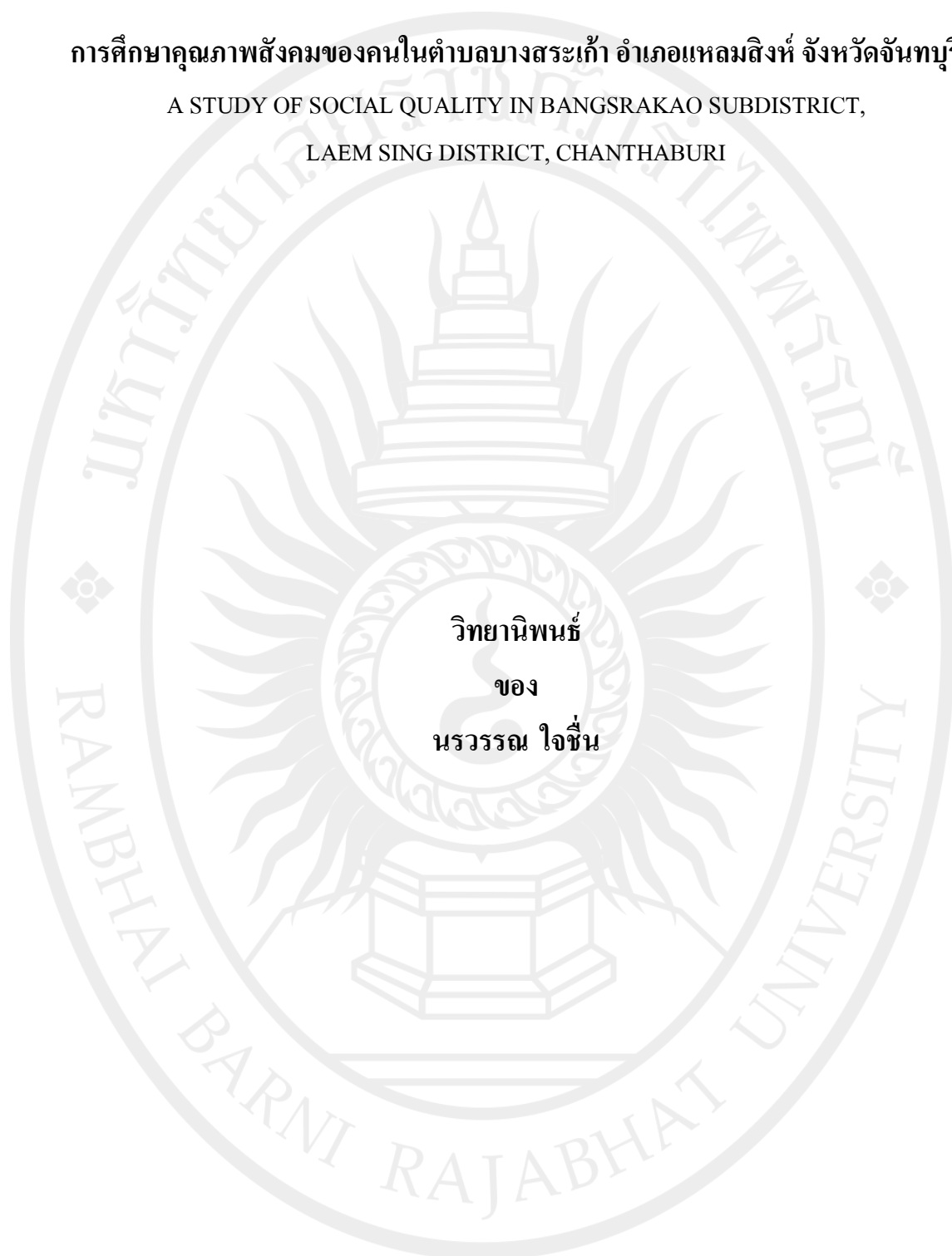
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กันยายน 2559

การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

A STUDY OF SOCIAL QUALITY IN BANGSRAKAO SUBDISTRICT,

LAEM SING DISTRICT, CHANTHABURI

วิทยานิพนธ์
ของ
นรวรรณ ใจชื่น

เสนอต่อมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

กันยายน 2559

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

เรื่อง

การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
A Study of Social Quality in Bangsrakao Subdistrict, Laem Sing District, Chanthaburi Province

นรวรรณ ใจชื่น

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานสอบวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายตา ประเสริฐภักดิ์)

..... ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภู)

..... กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(รองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์)

..... กรรมการสอบวิทยานิพนธ์
(ดร.นักรบ เตียรอำ)

ได้รับอนุมัติจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีให้นับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ดร.ขวัญศิริ เจริญทรัพย์)

วันที่ ๒๗ เดือน กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๙

นรวรรณ ใจชื่น. (2559). การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา). จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภูฏ ค.ด. (พัฒนศึกษา)

ประธานกรรมการ

รองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์ ศค.ม. (สังคมวิทยา)

กรรมการ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษา 1) คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า 2) ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า และ 3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้นำองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในตำบลบางสระเก้า ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการศูนย์ศิลป์เดี่ยว คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน (เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า) คณะกรรมการธนาคารชุมชน คณะกรรมการป่าตะกาดใหญ่ และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บ้านปลาธนาคารปู) คณะกรรมการเด็กและเยาวชนรวมทั้งสิ้นจำนวน 180 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 123 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 38 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น .95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และค่าสถิติที่ใช้ในการทดสอบค่าที (t-test) ค่าเอฟ (F-test) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของ LSD

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมด้านความสามานฉันท์ทางสังคมและด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน 2) การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วม ของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมด้านความสามานฉันท์ทางสังคม และด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ตามลำดับ 3) เปรียบเทียบคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า กับการมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสามานฉันท์ทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมและด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่

ประชาชน พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมในทุกด้านต่างก็มีคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 4) เปรียบเทียบคุณภาพสังคมของคน ในตำบลบางสระแก้ว จำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ผู้นำองค์กรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพสังคมของคนตำบลบางสระแก้ว ในด้านความสมานฉันท์ทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

Norawan Chaichuen. (2016). **A Study of Social Quality in Bangsrakao Subdistrict, Laem Sing District, Chanthaburi Province**. Thesis. M.A. (Social Sciences for Development). Chanthaburi : Rambhai Barni Rajabhat University.

Thesis Advisors

Assistant Professor Khompol Suvarnakuta Ph.D. (Development Education) Chairman
Associate Professor Pomtipa Niroj M.A. (Sociology) Member

Abstract

The purposes of this study were to study in the area of Bangsrakao subdistrict in Chanthaburi Province with the following aspects; 1) social quality 2) factors affecting the social quality 3) comparison among factors affecting the social quality. The population in this study were the community leaders including village committee, mat art committee, community council, community bank. The sample group was 123 people determined Krejice and Morgan's table. The research tool was the questionnaire of 38 items with the reliability level of .95. The descriptive statistics were percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and LSD Test.

The results showed that: 1) The overall and each aspect of social quality development of Bangsrakao subdistrict were at the high level as the greatest to the least as follows: social and economic stability, social adoption, social harmony, and social empowerment. 2) The overall of the participation of the local people in social quality in Bangsakao subdistrict were at the high level as the greatest to the least as follows: social empowerment, social adoption, social harmony, and social and economic stability. 3) The comparison of all aspects showed that community leaders who participated in all aspects were statistically significant difference at 0.01. 4) The comparison of social quality in Bansakao subdistrict classified by gender, marital status, age, occupation and educational background showed that the social quality of the local people was not different. However, community leaders with the different educational background were statistically significant difference at 0.01 and 0.05 in social quality ad social harmony respectively.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ด้วยดี โดยได้รับความอนุเคราะห์และความช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สายดา ประเสริฐภักดิ์ ที่กรุณาให้เกียรติเป็นประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.คมพล สุวรรณภู เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ อาจารย์ ดร.นักรบ เกียรธำ เป็นกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์ กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางในการศึกษาค้นคว้า ติดตาม ตรวจสอบ วิทยานิพนธ์ ผู้วิจัยซาบซึ้งใจเป็นอย่างยิ่งและขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ขอขอบพระคุณผู้ทรงวุฒิทุกท่านที่กรุณาได้ให้ความอนุเคราะห์ในการตรวจแบบสอบถามให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ ในด้านการจัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลและขอขอบพระคุณผู้นำกลุ่มองค์กรตำบลบางสระเกล้าทุกท่าน ที่กรุณาให้ความร่วมมือตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี รวมทั้งบุคคลอื่น ๆ ที่ได้ให้การสนับสนุนและช่วยเหลือให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ประโยชน์และคุณค่าของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขออุทิศให้แก่ คุณบิดา มารดา คุณครู อาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน ตลอดจนครอบครัวที่เป็นกำลังใจอย่างดียิ่งเสมอมา

นรารณ ใจชื่น

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ความเป็นมา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	5
ประโยชน์ของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ	7
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	8
สมมติฐานในการวิจัย	9
2 แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
แนวคิดและทฤษฎีคุณภาพสังคม	10
ความหมายคุณภาพสังคม	10
แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพสังคม.....	11
มิติคุณภาพสังคม	14
การเสริมสร้างคุณภาพสังคมในระดับชุมชน	25
แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม	27
ความหมายของการมีส่วนร่วม.....	27
องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม.....	29
รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วม.....	30
ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน	32
ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	39
กรณีตัวอย่างบทบาทของการทำกิจกรรมร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพสังคม ...	42
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	47
งานวิจัยในประเทศ.....	47

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3	วิธีดำเนินการวิจัย
ประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย.....	52
การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	53
การเก็บรวบรวมข้อมูล	55
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	55
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	56
4	ผลการวิเคราะห์ข้อมูล
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	57
การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	57
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	58
5	สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	86
วิธีดำเนินการวิจัย.....	86
สรุปผลการวิจัย.....	87
การอภิปรายผล	90
ข้อเสนอแนะ.....	94
บรรณานุกรม.....	97
ภาคผนวก.....	102
ภาคผนวก ก ราชานามผู้ทรงคุณวุฒิ.....	104
ภาคผนวก ข หนังสือขอความร่วมมือในการวิจัย.....	105
ภาคผนวก ค แบบสอบถามเพื่อการวิจัย.....	113
ภาคผนวก ง ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม.....	123
ภาคผนวก จ คำอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม.....	130
ประวัติย่อผู้วิจัย	133

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
1 มิติ ประเด็น ประเด็นย่อย และตัวชี้วัดคุณภาพสังคม ตัวชี้วัดด้านความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจ.....	18
2 มิติ ประเด็น ประเด็นย่อย และตัวชี้วัดคุณภาพสังคม ตัวชี้วัดด้านความสมานฉันท์ในสังคม	20
3 มิติ ประเด็น ประเด็นย่อย และตัวชี้วัดคุณภาพสังคม ตัวชี้วัดด้านการยอมรับเป็นสมาชิกในสังคม	21
4 มิติ ประเด็น ประเด็นย่อย และตัวชี้วัดคุณภาพสังคม ตัวชี้วัดด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม	23
5 แสดงจำนวนประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่ม องค์กรในชุมชน	52
6 จำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า.....	59
7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ในภาพรวม และรายด้าน	60
8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ในภาพรวมและรายข้อ	61
9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ด้านความสมานฉันท์ ในภาพรวมและรายข้อ.....	63
10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ด้านการยอมรับการเป็นสมาชิกในสังคม ในภาพรวมและรายข้อ	65
11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ด้านความเสริมสร้างพลังทางสังคม ในภาพรวมและรายข้อ	67
12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษา คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ในภาพรวม และรายด้าน	69
13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษา คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยในภาพรวมและรายข้อ	70
14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษา คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม โดยในภาพรวมและรายข้อ	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษา คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม โดยในภาพรวมและรายข้อ.....	72
16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษา คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่สมาชิก โดยในภาพรวมและรายข้อ	73
17 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว จำแนก ตามเพศ	74
18 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว จำแนก ตามสถานภาพ	75
19 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว จำแนก ตามอายุ	76
20 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว จำแนก ตามอาชีพ	77
21 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว จำแนก ตามระดับการศึกษา.....	78
22 ผลการวิเคราะห์ และเปรียบเทียบรายข้อปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว ในด้านความสมานฉันท์ทางสังคม จำแนกตามระดับการศึกษา.....	79
23 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้วกับการมี ส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ.....	79
24 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้วกับการมี ส่วนร่วมด้านความสมานฉันท์ทางสังคม	80
25 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้วกับการมี ส่วนร่วมด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม	80
26 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้วกับการมี ส่วนร่วมด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน.....	81

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง	หน้า
27 ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC) และค่าความเชื่อมั่นรายข้อ ความคิดเห็นระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า.....	124
28 ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC) และค่าความเชื่อมั่นรายข้อ คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า.....	126
29 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี.....	131

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	8
2 มิติของคุณภาพสังคม.....	16

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมา

จากพื้นฐานประเทศไทยที่เป็นสังคมเกษตรกรรมอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มในสังคมเครือญาติ ช่วยเหลือเอื้อเฟื้อเกื้อกูลแบ่งปันกันมีทรัพยากรธรรมชาติและสภาพดินฟ้าอากาศที่เอื้อต่อการประกอบอาชีพ และมีชีวิตสุขสบายตามอัตภาพของวิถีสังคมเกษตรกรรม สังคมเกษตรกรรมไทยเป็นสังคมเชิงซ้อนมีระบบเครือญาติ ประเพณี วัฒนธรรมและภูมิปัญญาเรียวร้อยให้โครงสร้างทางสังคมยึดเหนี่ยวชีวิตคนในสังคมเข้าด้วยกันเป็นอันหนึ่งเดียวที่มีระบบพึ่งพา เกื้อกูลอุปถัมภ์กันโดยมีสถาบันทางศาสนาและพระมหากษัตริย์เป็นที่ยึดเหนี่ยวศูนย์รวมจิตใจท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของแต่ละยุคแต่ละสมัย

ภายใต้กระแสของการพัฒนาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 ทรงมีสายพระเนตรที่กว้างไกล การเปิดประเทศเพื่อยอมรับวัฒนธรรมจากภายนอกเข้ามา โดยเฉพาะการค้าขายกับต่างชาติการเปิดอัสสัมชัญทางการค้าภายในประเทศ ในรัชกาลที่ 5 ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระบบการเมืองการปกครองภายในประเทศ และมุ่งเน้นการพัฒนาการเมืองการปกครองจ้ดระบบราชการการศึกษาการแต่งกายรวมถึงมีการเลิกทาสจากนั้นการเปลี่ยนแปลงการเมืองการปกครองของไทยก็มีอย่างต่อเนื่องจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชเป็นระบอบประชาธิปไตยในปี พ.ศ. 2475 การพัฒนาของประเทศไทยจึงได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศในรูปแบบต่าง ๆ ถึงแม้ว่าประเทศไทยมีแผนพัฒนาประเทศมาแล้ว 11 ฉบับ (เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2504 - 2559) เพื่อหวังผลการพัฒนาให้สังคมและเศรษฐกิจดีขึ้นโดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ประกาศในพระราชกิจจานุเบกษาเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม 2554 เป็นแผนพัฒนาที่ยึดหลัก “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ที่ให้ “คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” และ “สร้างสมดุลการพัฒนา” ในทุกมิติ ต้องการเห็นประเทศไทยในระยะ 5 ปีข้างหน้าเป็น “สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขด้วยความเสมอภาคเป็นธรรมและมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง” (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 1)

ผลของการพัฒนาประเทศที่ไม่คำนึงถึงระดับความเหมาะสมกับบริบทของประเทศในรูปแบบดังกล่าว อาทิการพัฒนาประเทศตามแนวคิดเศรษฐกิจเสรีนิยมหรือเศรษฐกิจทุนนิยมที่มุ่งพัฒนาเพื่อสร้างความมั่งคั่งและรายได้โดยใช้การเติบโตของรายได้ต่อหัว (Income per Capita) และการวัดผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) เป็นตัวบ่งชี้ถึงมาตรฐานคุณภาพชีวิตของประชากรด้วยความคาดหวังว่าการเพิ่มปริมาณสินค้าและบริการการเพิ่มการจ้างงานรวมทั้งประโยชน์ที่เกิดขึ้น

จากการเติบโตทางเศรษฐกิจนั้นจะสามารถกระจายไปสู่ประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศ ทำให้ช่วยแก้ปัญหาสังคมปัญหาความยากจนให้หมดไปได้ในที่สุดซึ่งดูเหมือนว่าแนวทางดังกล่าวจะประสบความสำเร็จในด้านการเติบโตขยายตัวในอัตราสูงอย่างต่อเนื่องแต่แท้ที่จริงเป็นการเติบโตเชิงปริมาณที่ยังมีปัญหาค่าความอ่อนแอในเชิงรากฐานของระบบเศรษฐกิจเนื่องจากต้องพึ่งพิงความรู้เทคโนโลยีเงินลงทุนหรือตลาดภายนอกประเทศมากเกินไปทำให้ระบบเศรษฐกิจไทยอยู่ในความเสี่ยงจากความผันผวนของปัจจัยภายในและภายนอกประเทศผลที่เกิดขึ้นจากการพัฒนาประเทศตามแนวทางทุนนิยมคือการเกิดวิกฤติเศรษฐกิจในปี พ.ศ. 2540 ซึ่งได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยในวงกว้างและทำให้เกิดปัญหาสะสมมาอย่างต่อเนื่องกลายเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างทางเศรษฐกิจและสังคมกว่า 50 ปี ที่ผ่านมามีทำให้สังคมไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก เช่น โครงสร้างของครอบครัวเปลี่ยนจากครอบครัวขยายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น โครงสร้างพื้นฐานก้าวหน้าการเปลี่ยนแปลงระบบการผลิตจากเกษตรกรรมเพื่อยังชีพมาเป็นการผลิตขนาดใหญ่เพื่อจำหน่าย การเปลี่ยนแปลงอาชีพจากเกษตรกรสู่การเป็นแรงงานในภาคอุตสาหกรรม ภาพของการช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันของสังคมไทยด้านอาชีพ วิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมในอดีตเปลี่ยนแปลงไป มีความเหลื่อมล้ำทางสังคม เกิดการกระจายทุนกระจายความเจริญและผลประโยชน์จากการพัฒนาและกระจายรายได้ระหว่างกลุ่มคนและในเชิงพื้นที่ประกอบกับปัญหาวิกฤตทางการเมืองในช่วงปี พ.ศ. 2548 - 2553 ซึ่งได้ก่อให้เกิดความขัดแย้งและการแบ่งฝักแบ่งฝ่ายในทางการเมืองอย่างสุดขั้วจนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงและเกิดความสูญเสียในสังคมไทยอย่างมายนั้นเป็นสภาวะความเสี่ยงของประเทศไทยในการนำไปสู่สภาวะความล้มเหลวในสังคม

ด้วยเหตุดังกล่าวสังคมไทยน้อมนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในภาคีการพัฒนาต่าง ๆ อย่างกว้างขวางในระยะ 4 ปี ของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 รวมถึงการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาชนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ โดย “ยึดคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา” และอัญเชิญ “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” มาเป็นแนวทางปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่ “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน” ดังนั้นยุทธศาสตร์การพัฒนาคณาชนและสังคมไทยจึงให้ความสำคัญลำดับสูงกับการพัฒนาคณาชนเนื่องจาก “คน” เป็นทั้งเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนาขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการจึงจำเป็นต้องพัฒนาคณาชนในทุกมิติอย่างสมดุลทั้งจิตใจร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถเพื่อให้เพียงพอพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ซึ่งจะนำไปสู่การคิดวิเคราะห์อย่าง “มีเหตุผล” รอบคอบและระมัดระวังด้วยจิตสำนึกในศีลธรรมและ “คุณธรรม” ทำให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและสามารถตัดสินใจโดยใช้หลัก “ความพอประมาณ” ในการดำเนินชีวิตอย่างมีจริยธรรมซื่อสัตย์สุจริตอดทนขยันหมั่นเพียรอันจะเป็น “ภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี” ให้คนพร้อมเผชิญต่อ

การเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรีและมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมอยู่ในครอบครัวที่อบอุ่นและสังคมที่สงบสันติสุขขณะเดียวกันเป็นพลังในการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจให้มีคุณภาพมีเสถียรภาพและเป็นธรรมรวมทั้งการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เป็นฐานการดำรงชีวิตและการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนนำไปสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 1)

แนวคิดและทิศทางการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนยังคงยึดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงต่อเนื่องในระยะแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 โดยมุ่งสร้างภูมิคุ้มกันในด้านต่าง ๆ ให้แก่ครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติโดยกำหนดยุทธศาสตร์หลักไว้ 6 ยุทธศาสตร์ ยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมในสังคม ยุทธศาสตร์การพัฒนาศักยภาพคนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างยั่งยืน ยุทธศาสตร์การสร้างสมดุลและมั่นคงของอาหารและพลังงาน ยุทธศาสตร์การสร้างเศรษฐกิจฐานความรู้และการสร้างปัจจัยแวดล้อม ยุทธศาสตร์การสร้างเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจในภูมิภาค ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2549 : 21)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในระยะหลังมีการกล่าวถึง การพัฒนาคนและการเรียนรู้มากขึ้นเพราะเชื่อมั่นว่าความรู้ที่มีอยู่ในตัวบุคคลและความรู้ใหม่จะเป็นทิศทางที่จะนำพาครอบครัวชุมชนสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดี ทั้งนี้เพราะกระบวนการอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการประมวลข้อมูล สารสนเทศ ความคิด การกระทำ ตลอดจนประสบการณ์ของบุคคลเพื่อสร้างเป็นความรู้หรือนวัตกรรม และจัดเก็บในลักษณะของแหล่งข้อมูลที่บุคคลสามารถเข้าถึงได้โดยอาศัยช่องทางต่าง ๆ ที่องค์กรจัดเตรียมไว้เพื่อนำความรู้ที่มีอยู่ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน ซึ่งก่อให้เกิดการแบ่งปันและถ่ายโอนความรู้และในที่สุดความรู้ที่มีอยู่จะแพร่กระจายและไหลเวียนทั่วทั้งองค์กรอย่างสมดุลสามารถพัฒนาผลิตผลและองค์กร (ธีรวัลย์ ศิลารัตน์. 2549 : 369) ดังนั้นการจัดการความรู้ในชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสังคม ทั้งในด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ความमानฉันททางสังคม การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม และการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

ตำบลบางสระเก้าอำเภอแหลมสิงห์จังหวัดจันทบุรี ในปี 2527 ได้รับผลกระทบจากผลของการพัฒนาและระบบอุตสาหกรรม โดยเฉพาะการทำบ่อเลี้ยงกุ้งกุลาดำ ซึ่งในเวลานั้นเป็นอาชีพที่สร้างการตื่นตัว บ่อกุ้งขยายวงกว้างเข้าสู่ชุมชน เนื่องจากลักษณะพื้นที่เอื้ออำนวย ส่งผลให้น้ำขุ่นของชาวบ้านถูกกลืนไปเป็นน้ำขุ่นของนาขุน ส่วนป่าชายเลนที่เคยเขียวขจี บ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ทางธรรมชาติ ก็ถูกถากถางกลายเป็นบ่อเลี้ยงกุ้งเช่นกัน เมื่อการเลี้ยงกุ้งขยายวงกว้างราคากุ้งเริ่มตกต่ำลง ต้นทุนการผลิต ไม่ว่าจะเป็นอาหารกุ้ง วิตามินเสริม เกลือแร่ ปูนปรับสภาพดิน น้ำ

ข่ามั่วเชื้อ เครื่องยนต์ อุปกรณ์ชุดตีน้ำ น้ำมันเชื้อเพลิง ฯลฯ ต่างมีราคาสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง พื้นที่เลี้ยงกุ้งหลายแห่งมีสภาพเสื่อมโทรม ทำให้เกิดโรคระบาดอย่างรุนแรง เกษตรกรประสบกับภาวะขาดทุน และท้ายที่สุด คือ ผลกระทบที่เกิดกับแหล่งอาหารของชุมชน สัตว์น้ำตามธรรมชาติลดจำนวนลง เพราะสารเคมีตกค้างที่ไหลออกสู่ลำคลองธรรมชาติ กอปรกับการเติบโตของชุมชน เมื่อจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น ความต้องการอาหารจากธรรมชาติก็เพิ่มมากขึ้นตามลำดับ การจับสัตว์น้ำเพื่อบริโภคในครัวเรือนถูกแทนที่ด้วยการจับเพื่อการค้าขาย ชุมชนประมง “เรืออวนรุน” เริ่มรุกเข้ามาในลำคลองเพราะความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำในลำคลองยังคงหลงเหลืออยู่ เกิดความขัดแย้งในการประกอบอาชีพของคนในชุมชน โดยพบว่า ลอบปู ลอบอวน สายเบ็ดราว ที่ชาวบ้านได้วางไว้ในลำคลองถูกเรืออวนรุนทำลายเสียหาย บางสระเก่าจึงเริ่มมีการเปลี่ยนแปลงสภาพพื้นที่น้ำจืดเป็นบ่อกุ้ง สภาพป่าชายเลน ธรรมชาติก็ถูกบุกรุกทำลายเพื่อการเลี้ยงกุ้งเช่นกัน หากแต่ต้นทุนการลงทุนในการประกอบอาชีพนี้ค่อนข้างสูง ชาวบ้านต้องแสวงหาเงินทุน โดยการกู้ยืมเงินจากแหล่งเงินทุนต่าง ๆ มาประกอบอาชีพ แต่จากการเลี้ยงลงทุนค้นพบว่ากว่าร้อยละ 70 ไม่ประสบผลสำเร็จตามที่ต้องการก่อเกิดปัญหาหนี้สินตามมา (สถาบันการจัดการทางการเงินภาคกลาง, 2554 : 2)

นอกจากนั้น ความเป็นวิถีดั้งเดิมของคนตำบลบางสระเก่า โดยเฉพาะการทำ “นากก” ทรัพยากรพื้นฐานตามวิถีท้องถิ่นก็ได้รับผลกระทบเช่นกัน วิถีชีวิตการสานเสื่อกกเริ่มสูญหาย เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่หันไปทำนากุ้งกันหมด จากสภาพปัญหาดังกล่าวที่เกิดขึ้นทำให้ชุมชนได้รวมตัวกันหาสาเหตุของปัญหา ทบทวนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และเสนอแนวทางแก้ไข โดยเสนอโครงการต่อกองทุนเพื่อการลงทุนเพื่อสังคม (Social Investment Fund : SIF) จากสถานการณ์ดังกล่าวนี้ เป็นแรงผลักดันให้แกนนำในการพัฒนาชุมชน ได้คิดวิเคราะห์สถานการณ์ที่เกิดขึ้นและค้นหาทางออกร่วมกัน คือ ตัดสินใจรื้อฟื้นวิถีชีวิตดั้งเดิม และทางที่เป็นไปได้ไม่ยากที่สุด คือ การทอเสื่อกก เป็นสิ่งเดียวที่ชาวบ้านพอจะฝากความหวังไว้ได้ จึงได้จัดตั้ง “ศูนย์ศิลป์เสื่อบางสระเก่า” เพื่อส่งเสริมพัฒนาทอเสื่อกก เมื่อประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง ชาวบ้านได้ขยายพื้นที่ปลูกวัตถุดิบมากขึ้น และสามารถลดต้นทุนในการทอ จากการสำรวจเก็บข้อมูลกลุ่มองค์กรชุมชนแบบไม่เป็นทางการ พบว่า ตำบลบางสระเก่า ยังมีกลุ่มอาชีพ กลุ่มการเงิน กลุ่มเล็กกลุ่มน้อย ที่มีการจัดตั้งแล้วกว่า 40 กลุ่ม แต่เป็นไปในลักษณะต่างคนต่างทำ ไม่เกิดพลัง จึงมีการรวบรวมองค์ความรู้จากกลุ่มต่าง ๆ มาจัดให้เป็นระบบ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ในแต่ละหมู่บ้าน คือ หมู่ 1 ศูนย์การเรียนรู้เสริมสร้างธุรกิจพอเพียง หมู่ 2 ศูนย์การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากทะเล หมู่ 3 ศูนย์เกี่ยวกับพืชเส้นใย เพื่อเพิ่มมูลค่าพวก ต้นปอ กก หมู่ 4 ป่าตะกาดใหญ่ ดูแลด้านการอนุรักษ์ และหมู่ 5 เป็นบ้านปลา ธนาคารปู (ธีรยุทธ สายทอง และคณะ, 2552 : 10)

ทิศทางในการพัฒนาตำบลบางสระเก้าเป็นไปอย่างต่อเนื่อง ในที่สุดมีการจัดตั้ง “เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า” โดยวางโครงสร้างเพื่อจัดการทำแผนแม่บทชุมชนตามลักษณะกิจกรรมของกลุ่มองค์กรชุมชนเป็น 4 ยุทธศาสตร์ คือ ยุทธศาสตร์องค์กรการเงินและสวัสดิการ มีการตั้งสถาบันการเงินชุมชนซึ่งได้ดำเนินการแล้ว ยุทธศาสตร์ส่งเสริมอาชีพเศรษฐกิจชุมชนตั้งเป้าให้เป็นรัฐวิสาหกิจชุมชน โดยมี “ศูนย์ศิลป์สี่แควบางสระเก้า” เป็นต้นแบบ ยุทธศาสตร์เกษตรสิ่งแวดล้อม คือการฟื้นฟูป่าตะกวดใหญ่รวมถึงส่งผลกระทบต่อขุดกิจกรรมบ้านปลาธนาคารปู และยุทธศาสตร์สังคมวัฒนธรรมและสื่อชุมชนเป็นยุทธศาสตร์สำคัญเพื่อสื่อวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชนโดยใช้สื่อชุมชนสร้างความเข้าใจระหว่างภาครัฐ เอกชนและชาวบ้านให้เข้าใจตรงกันเกิดการขับเคลื่อนไปในทางเดียวกันก่อให้เกิดพลังซึ่งแนวคิดหลักของเครือข่ายชุมชนตำบลบางสระเก้า ทั้ง 4 ยุทธศาสตร์นี้มีตัวแทนเป็นคณะกรรมการบริหาร และมีตัวแทนมาร่วมเป็น “คณะกรรมการเครือข่ายตำบลบางสระเก้า” ซึ่งมีการประชุมหารือกันทุกเดือน (ธีรยุทธ สายทอง และคณะ. 2552 : 10) จากการพัฒนาในแต่ละช่วงเวลาทำให้ผู้คนในชุมชนเชื่อมโยงผูกพันสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีจนเป็นที่รู้จักและได้รับการยอมรับในเรื่องของการเป็นชุมชนเข้มแข็งและจัดการชุมชนทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชนอย่างกว้างขวางโดยมีผู้นำศึกษาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

การนี้ผู้ศึกษาวิจัยในฐานะที่เป็นบุคคลที่มีภูมิลำเนาอยู่ในตำบลบางสระเก้าอำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งกำลังศึกษาปริญญาโทสาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาจึงมีความสนใจศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ในทัศนะของผู้นำองค์กรในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

ประโยชน์ของการวิจัย

ทราบถึงระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า เข้าใจถึงปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. พื้นที่การวิจัย ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ประกอบด้วย 5 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านเนิน
- หมู่ที่ 2 บ้านกลาง
- หมู่ที่ 3 บ้านเนินกลาง
- หมู่ที่ 4 บ้านล่าง
- หมู่ที่ 5 บ้านแฉวนา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในตำบลบางสระเก้า ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้าน (หมู่บ้านละ 15 คน จำนวน 5 หมู่บ้าน) คณะกรรมการศูนย์ศิลปปี่เสื่อ คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน (เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า) คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน (ธนาคาร) คณะกรรมการป่าตะกาดใหญ่และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บ้านปลาธนาคารปู) คณะกรรมการเด็กและเยาวชน รวมจำนวนผู้นำองค์กรทั้งสิ้น จำนวน 180 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในตำบลบางสระเก้า กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง อาศัยตารางสำเร็จรูปของ เกรจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารวมทั้งสิ้น 123 คน

3. ตัวแปรที่วิจัย

ตัวแปรที่ศึกษาครั้งนี้ ประกอบด้วย

3.1 ตัวแปรอิสระ

3.1.1 ปัจจัยส่วนบุคคล

- 1) เพศ
- 2) สถานภาพสมรส
- 3) อายุ
- 4) อาชีพ
- 5) การศึกษา

3.1.2 การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าใน 4 มิติ ผู้วิจัยได้ศึกษาจาก สุรสิทธิ์ วชิรขจร (2544 : 6) ประกอบด้วย

- 3.2.1 ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ
- 3.2.2 ความสมานฉันท์ทางสังคม
- 3.2.3 การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม
- 3.2.4 การเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คุณภาพสังคม หมายถึง คนในสังคม มีโอกาสในระดับที่ยอมรับได้ซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) สมาชิกทุกคนได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกัน (Social Inclusion) อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความสมานฉันท์ (Cohesive Communities) และมีการ เสริมพลังให้เกิดมากขึ้น (Empowerment) ที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพทั้ง 4 มิติ มีลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นสังคมคุณภาพ โดยมีความหมายดังนี้

1.1 ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ความต้องการพื้นฐานซึ่งสนองตอบความจำเป็นในแต่ละวันของบุคคลได้รับการตอบสนองโดยระบบและหน่วยงานที่เป็นผู้จัดหรือดูแลด้านสวัสดิการ ในระดับพื้นฐานของความมั่นคงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่บุคคลพึงได้รับจะ ได้แก่การคุ้มครองเกี่ยวกับความจำเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจการมีงานทำ การมีสุขภาพที่ดีและการสนองตอบทางวัตถุในกรณีอื่น ๆ

1.2 ความสมานฉันท์ทางสังคม หมายถึง การเกี่ยวข้องกับกระบวนการที่เป็นอุปสรรคหรือลดทอนความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือทางสังคมหรือโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ทั้งนี้ระดับของความสมานฉันท์ที่ยอมรับได้จะต้องเป็นระดับที่คนทุกคนในสังคมสามารถที่จะอยู่ในสังคมในฐานะของมนุษย์อย่างแท้จริงและในทางตรงข้ามความรุนแรงทางสังคมจะแสดงออกในลักษณะของการแบ่งแยกระหว่างภูมิภาคความรู้สึกลดน้อยเนื้อต่ำใจของชนกลุ่มน้อย การมีสิทธิไม่เท่าเทียมกันในโอกาสที่จะเข้าถึงทรัพยากรและการบริการที่รัฐจัดให้รวมถึงความไม่เท่าเทียมกันของส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจซึ่งความสมานฉันท์ทางสังคมนี้จะเกี่ยวข้องกับสภาพทางสังคมที่เป็นวัตถุและความมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

1.3 การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม หมายถึง การเกี่ยวข้องกับหลักของความเสมอภาคเท่าเทียมกันและรวมถึงโครงสร้างทางสังคมที่จะก่อให้เกิดสภาพการณ์ของความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันดังกล่าวเป้าหมายหลักของมิตินี้คือการครอบคลุมของบริการซึ่งจะเป็นผลจากการมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดีสถานการณ์แรงงานและลักษณะบริการหรือการสนองตอบทางวัตถุที่เป็นส่วนรวม โดยเฉพาะการดูแลเกี่ยวกับกลไกที่จะไม่ก่อให้เกิดการกีดกันขัดขวางหรือลดระดับของการเอารัดเอาเปรียบทางสังคมให้น้อยที่สุด

1.4 การเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน หมายถึง ความรู้สึกหรือสำนึกในความสามารถหรือสมรรถนะส่วนบุคคลในอันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในทางสังคมเศรษฐกิจการเมืองและวัฒนธรรมซึ่งเป้าหมายหลักของการเสริมสร้างพลังคือการส่งเสริมให้คน (People) สามารถเป็นพลเมือง (Citizens) ที่มีศักยภาพและมีอำนาจอย่างแท้จริงการสร้างความเข้มแข็งดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับแนวคิดทั้งที่เป็นเหตุ (Active) และเป็นผล (Passive) ในส่วนที่เป็นเหตุจะได้แก่ความรู้สึกมีพลังในตน (Self-empowerment) และในทางกลับกันส่วนที่เป็นผลคือวิธีการที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็งเป็นความพยายามที่จะส่งเสริมและสร้างบรรยากาศหรือกลไกให้ความเข้มแข็งเกิดขึ้น

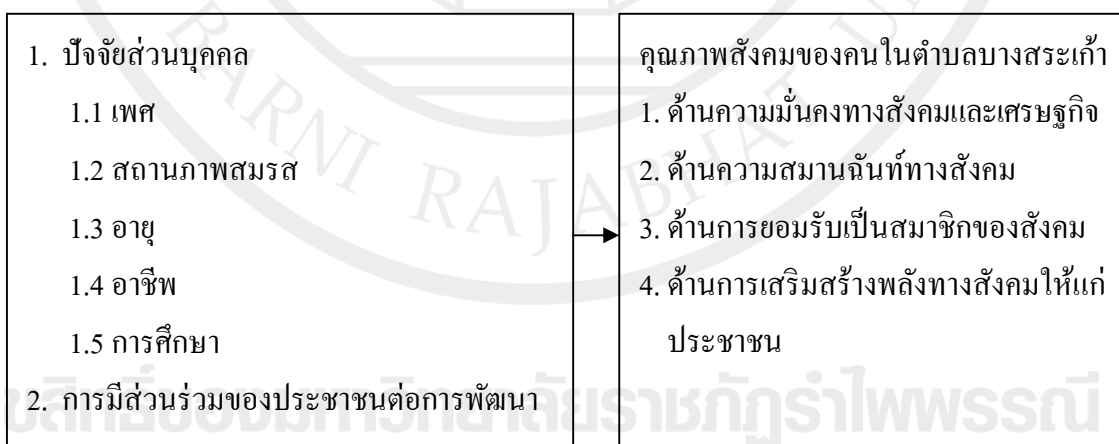
2. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคม หมายถึง เพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ และการศึกษานับเป็นปัจจัยส่วนบุคคลของผู้นำองค์กรในตำบลบางสระแก้ว และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา ได้แก่ สมาชิกทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมภาคภูมิใจ ผู้บริหารให้การสนับสนุนร่วมมือยิ่งเพิ่มพูนอำนาจและความศรัทธาแก่ผู้ได้บังคับบัญชา เพราะต้องทำงานเป็นทีม และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมิณผล ได้แสดงความคิดเห็น จะได้ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาได้มากที่สุด สำหรับการวิจัยนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาคุณภาพสังคมตามแนวคิดของสุรสิทธิ์ วัชรขจร (2544 : 6 - 11) ทำให้ได้แนวทางคุณภาพสังคม ในการศึกษาตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีเพศต่างกันมีระดับคุณภาพสังคมแตกต่างกัน
2. ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีสถานภาพสมรสต่างกันมีระดับคุณภาพสังคมแตกต่างกัน
3. ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีอายุต่างกันมีระดับคุณภาพสังคมแตกต่างกัน
4. ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีอาชีพต่างกันมีระดับคุณภาพสังคมแตกต่างกัน
5. ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีการศึกษาต่างกันมีระดับคุณภาพสังคมแตกต่างกัน
6. ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจต่างกันมีระดับคุณภาพสังคมแตกต่างกัน
7. ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมด้านความสามัคคีกันทั้งทางสังคมต่างกันมีระดับคุณภาพสังคมแตกต่างกัน
8. ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมต่างกันมีระดับคุณภาพสังคมแตกต่างกัน
9. ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชนต่างกันมีระดับคุณภาพสังคมแตกต่างกัน

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ในทัศนะของผู้นำองค์กรชุมชน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำเสนอตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีคุณภาพสังคม
 - 1.1 ความหมายคุณภาพสังคม
 - 1.2 แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพสังคม
 - 1.3 มิติคุณภาพสังคม
 - 1.4 การเสริมสร้างคุณภาพสังคมในระดับชุมชน
2. แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม
 - 2.1 ความหมายของการมีส่วนร่วม
 - 2.2 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม
 - 2.3 รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วม
 - 2.4 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.5 ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน
 - 2.6 กรณีตัวอย่างบทบาทของการทำกิจกรรมร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพสังคม
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีคุณภาพสังคม

ความหมายคุณภาพสังคม

จากการศึกษา ความหมายคุณภาพสังคม มีการกล่าวถึง ในเรื่อง สังคม และคุณภาพสังคม ตามความหมายที่ได้รวบรวมศึกษาค้นคว้า ดังนี้

สุรสิทธิ์ วชิรขจร (2544 : 4) กล่าวถึง สังคมที่มีคุณภาพ หมายถึงสังคมที่ประสบความสำเร็จทั้งในด้านเศรษฐกิจ และมีการพัฒนาให้เกิดการมีส่วนร่วมและความเป็นธรรมทางสังคม

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 802) ได้บัญญัติ “สังคม” หมายถึง กลุ่มคนที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบ กฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน

สถาบันพระปกเกล้า (2553 : 188) ให้ความหมาย คุณภาพสังคม คือ สังคมที่มีคุณภาพทั้งองค์ความรู้ คุณธรรม มุ่งเน้นเสริมสร้างความแข็งแกร่งจากสถาบันรากฐาน อันจะนำไปสู่การเกิดภูมิคุ้มกันในการดำรงชีวิตได้อย่างมั่นคงและมีความสุข ภายใต้กรอบมิติ ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ความสมานฉันท์ทางสังคม และการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน บนพื้นฐานความเป็นธรรมทางสังคม

ทัศนีย์ ทองสว่าง (2549 : 1) ให้ความหมายสังคม หมายถึง กลุ่มคนที่ใหญ่ที่สุดที่แต่ละบุคคลเป็นสมาชิก ประกอบด้วย ประชากร สถาบัน เวลา สถานที่ และผลประโยชน์ ชีวิตทางสังคมทุกเพศทุกวัย มีการจัดไว้อย่างเป็นระเบียบ เช่น การแข่งขันแรงงาน การอาศัยอยู่ในอาณาเขตที่แน่นอน ในช่วงเวลาที่ถาวร มีผลประโยชน์ร่วมกันที่สนับสนุนให้แต่ละบุคคลสามารถดำรงชีวิตทางสังคมได้

เบค และคณะ (Beck and et al. 2001 : 3) ให้ความหมาย คุณภาพสังคม คือ ระดับความสามารถของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่ดี และส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า คุณภาพสังคมตามความคิดเห็นของผู้วิจัย หมายถึง คนในสังคม มีโอกาสในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) สมาชิกทุกคนได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกัน (Social Inclusion) อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความสมานฉันท์ (Cohesive Communities) และมีการ เสริมพลังให้เกิดมากขึ้น (Empowerment) ที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพสังคม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพสังคม (Social Quality) เป็นแนวคิดที่พัฒนาขึ้นโดยนักวิชาการจากประเทศยุโรปในช่วงกลางของทศวรรษ 1990 โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อแก้ไขจุดอ่อนและสร้างดุลยภาพให้เกิดขึ้นระหว่างการพัฒนาโดยมุ่งเน้นตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวมาเน้นตัวชี้วัดทางด้านสังคมประกอบด้วย ซึ่งในช่วงแรกของการพัฒนาจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้เงิน โยบาย และเริ่มมีการสร้างองค์ความรู้ในเชิงทฤษฎีมากขึ้นในช่วงต่อมา โดยได้รวบรวมแนวคิดของหน่วยงานนักวิชาการกล่าวถึง คุณภาพสังคม ดังนี้

กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2550 : 29 – 30) นำเสนอ แนวคิดเกี่ยวกับคุณภาพสังคม (Social Quality) เป็นเรื่องที่ใหม่มากในสังคมไทย แต่เมื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้พบว่า มีหลากหลายหน่วยงานที่ได้ทำการศึกษาแนวคิดที่เชื่อมโยงกับเรื่องคุณภาพสังคม เพื่อให้สังคมไทยไปสู่เป้าหมายของการพัฒนาประเทศ และนอกจากการศึกษาจากนักวิชาการของประเทศไทยแล้ว พบว่านักวิชาการต่างประเทศเองได้ทำการศึกษาเรื่องนี้เช่นเดียวกัน และแนวคิดเกี่ยวกับ

คุณภาพสังคมยังเชื่อมสู่แนวคิดอื่น ๆ เช่น แนวคิดความเป็นปึกแผ่นทางสังคม (Social Cohesion) มีเป้าหมายในสองมิติของการพัฒนาสังคมที่เกี่ยวข้องกันและกันแต่สามารถแยกออกจากกันได้ในการวิเคราะห์ มิติแรก คือ การลดความแตกต่าง ความไม่เท่าเทียม ความแตกแยกและความขัดแย้ง ซึ่งได้ครอบคลุมแนวคิดการกีดกันทางสังคมไว้ในมิตินี้ มิติที่สอง ได้รวมองค์ประกอบที่มีเจตจำนงในการสร้างความเข้มแข็ง ได้แก่ การเชื่อมโยงทางสังคม พันธะ และความผูกพันต่อชุมชน มิตินี้ได้รวมความคิดทุนทางสังคมเข้าไปด้วย สำหรับการวัดความเป็นปึกแผ่นทางสังคมที่มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น อัตราการเป็นสมาชิกขององค์กรและการมีส่วนร่วมในองค์กร การมีส่วนร่วมและความไว้วางใจทางสังคม ผลการปฏิบัติงานของสถาบันสาธารณะและเอกชน การกระจายรายได้ ความเป็นฝักฝ่ายของกลุ่มเชื้อชาติ การรังเกียจและกีดกันทางเพศในเรื่องการศึกษา การทำงานและการสาธารณสุข นอกจากนี้ยังมีแนวคิดเกี่ยวกับทุนทางสังคม (Social Capital) และแนวคิดเกี่ยวกับเครือข่ายทางสังคม (Social Network) เป็นกิจกรรมในการก่อให้เกิดกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นกลุ่มองค์กรหรือกลุ่มบุคคลเพื่อวัตถุประสงค์ในการแลกเปลี่ยน การจัดกิจกรรมหรือสมาชิก ต้องอาศัยการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันมาก่อนหน้าที่จะทำความตกลงเป็นองค์กรเครือข่าย

วอร์เกอร์ (Walker, 1998 : 109) กล่าวว่าไว้ สังคมที่มีคุณภาพระดับดี เป็นสังคมที่สมาชิกมีความสามารถและเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งด้านสังคมและเศรษฐกิจ และการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวจะอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพพื้นฐานและระบบสวัสดิการที่เหมาะสมในชุมชน โดยเฉพาะการที่จะสามารถเข้ามามีส่วนร่วมนั้น สมาชิกของสังคมทุก ๆ คนจะต้องมีโอกาสในระดับที่ยอมรับได้ ซึ่งความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) สมาชิกทุกคนได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกัน (Social Inclusion) อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความสมานฉันท์ (Cohesive Communities) และมีการเสริมพลังให้เกิดมากขึ้น (Empowerment) ที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ หรืออาจสรุปได้ว่าคุณภาพสังคมจะขึ้นอยู่กับระดับของเศรษฐกิจสังคม และการเมืองที่ปัจเจกบุคคลมีโอกาสเข้าถึงได้อย่างพร้อมหน้ากัน

เบคและคณะ (Beck et al. 2001 : 292) กล่าวถึงคุณภาพสังคมเป็นเครื่องมือทางปัญญาที่อธิบายประเด็นทางสังคมและเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมนั้น ๆ จึงเป็นเรื่องที่ต้องมีการสำรวจบริบททางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม คุณภาพสังคมเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และการปฏิบัติต่อกัน รวมการปฏิบัติในฐานะของการเป็นพลเมืองที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับเรื่องสถาบันการเมืองและองค์กรต่าง ๆ ทางสังคมมีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อชีวิตประจำวันของประชาชน คุณภาพสังคมจึงเป็นการมองสังคมใหม่และใช้ปัญญาไตร่ตรองมากขึ้น การมองจากข้างบนที่ประชาชนเป็นเพียงผู้รับปฏิบัติจะทำให้ขาดการพิจารณาแบบองค์รวม และประชาชนจะไม่มีภาวะกระตือรือร้น แต่การมองประชาชนเป็น

พลเมืองที่มีความกระตือรือร้น เป็นอิสระ มีความรู้สึกรจะเป็นแนวทางในการสร้างความเปลี่ยนแปลงจากการปฏิบัติต่อกันภายใต้การปกครองแบบเผด็จการเป็นการใช้กติกาแบบประชาธิปไตย ทั้งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ความมั่นคง และเรื่องในชีวิตประจำวันของผู้คนด้วย

ดี ลี โอนาร์ด (De Leonard. 2001 : 298 – 299) กล่าวถึง คุณภาพสังคมเป็นเรื่องของความสัมพันธ์ การเสวนา การปฏิบัติต่อกันของเพื่อนมนุษย์ เป็นเครื่องมือทางการเมืองที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนความสนใจของปัจเจกเป็นความสนใจส่วนรวม เป็นเรื่องสาธารณะ

สุรสิทธิ์ วชิรจร (2544 : 3) ได้กล่าวถึง คุณภาพสังคม (Social Quality) เป็นแนวคิดกว้าง ๆ ในเรื่องคุณภาพของชีวิตประจำวันของประชาชน แทนที่จะใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP) ซึ่งวัดเศรษฐกิจแบบแคบ ๆ คุณภาพสังคมนั้นคำนึงถึงสังคมในมุมกว้าง คุณภาพสังคมเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีประสิทธิภาพสูงเมื่อเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ และยังขยายขอบข่ายไปวัดในมิติด้านสังคมและความก้าวหน้าทางสังคม นอกจากนี้แล้วแนวคิดคุณภาพสังคมเป็นแนวคิดที่มีความชัดเจนในเชิงทฤษฎีมีการให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างความตระหนักถึงตนเองของแต่ละคน และการมีส่วนร่วมในลักษณะที่หลากหลาย (ปัจเจกชนกับการมองสังคมโดยรวม) และระหว่างโลกขององค์กรต่าง ๆ และโลกที่ประกอบด้วยความสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการ (โลกของระบบ และโลกของชีวิตจริง) ปัจจัยสำคัญ 4 ประการที่เมื่อรวมกันแล้วช่วยให้คุณภาพสังคมมีความเป็นไปได้ ได้แก่ การยอมรับทางสังคม หรือ ความเคารพนับถือ การยึดหลักกฎหมาย สิทธิมนุษยชน และความเป็นธรรมทางสังคม และการตอบสนองทางสังคม และความสามารถในการเข้ามามีส่วนร่วมของแต่ละบุคคล และเมื่อได้นำองค์ประกอบหลักทั้ง 4 มารวมเข้าด้วยกัน จะช่วยให้เกิดโอกาสในการบรรลุผลสำเร็จด้านคุณภาพสังคม

เวน เดีย เมสันและวอล์เกอร์ (Van der Maesen and Walker. 2005 : 11 – 12) กล่าวว่าไว้ว่าคุณภาพสังคมเป็นเรื่องที่ประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในชีวิตทางด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งการพัฒนาชุมชนภายใต้การเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีและการมีศักยภาพของตนเอง ซึ่งเป็นเรื่องของพลเมือง (Citizens) มากกว่าเรื่องปัจเจก (Individuals) เป็นแนวคิดแบบบูรณาการของเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพของชีวิตมนุษย์ เป็นเรื่องของการตระหนักตนและการมีส่วนร่วมในการสร้างอัตลักษณ์ที่มีผลต่อชีวิตประจำวันและเป็นไปตามศักยภาพของแต่ละคน

สรุปได้ว่า สังคมจะมีคุณภาพ ต้องได้รับการตอบสนอง และบรรลุความสำเร็จ ในด้านสังคมและเศรษฐกิจ สมาชิกทุกคนได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกัน อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความสมานฉันท์ และมีผู้ที่อยู่ในชุมชนที่มีความรู้ มีความสามารถ เปิดโอกาสและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ดำเนินงานร่วมกันด้วยความสามัคคี พึ่งพาอาศัยกัน ยอมรับในสถาบันทางสังคม

มิติคุณภาพสังคม

จุดมุ่งหมายของแนวคิดคุณภาพสังคมเป็นการเน้นที่ภาพรวม ครอบคลุมทั้งสิ่งที่เป็นรูปธรรม และนามธรรม ทั้งนี้อาจแบ่งเป็นมิติต่าง ๆ ดังที่ผู้วิจัยได้ศึกษาดังนี้

ถวิลวดี บุรีกุล (2553 : 4) ได้กล่าวถึง มิติต่าง ๆ ของคุณภาพสังคม ดังนี้

1. มิติความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Socio – economic Security) เป็นเรื่องการที่ประชาชน มีความมั่นคงทางทรัพยากร รวมทั้งทรัพยากรทางการเงิน ที่อยู่อาศัย การดูแลสุขภาพและการจ้างงาน เป็นเรื่องที่ประชาชนจำเป็นต้องเข้าถึง และเข้าร่วมในสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคม ในชีวิตประจำวัน การเข้าถึงการบริการทางสังคมเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากสำหรับผู้ขาดแคลน ทรัพยากร ซึ่งทรัพยากรสามารถช่วยเหลือผู้ขาดแคลนให้กลับสู่เส้นทางหลักของสังคมได้อีกครั้ง นอกจากนี้ ชาน เรย์มอน (Chan, Raymond. 2007 : 50) ได้อธิบายมิตินี้ในรูปแบบของสิทธิพลเมือง ตลาดแรงงาน เช่น การเข้าถึงระบบว่าจ้างและการบริการทางพลเมือง /ทางวัฒนธรรม และเครือข่าย สังคม

2. ความสามัคคีในสังคม (Social Cohesion) เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ในสังคม ค่านิยม บรรทัดฐานและการยอมรับการทำเพื่อส่วนรวมทั้งนี้ ความสามัคคีในสังคมนั้นรวมความ ไว้วางใจกัน อันประกอบด้วยความไว้วางใจโดยทั่วไปหรือไว้วางใจผู้อื่นนั่นเอง และความไว้วางใจ เฉพาะที่หมายถึงความไว้วางใจที่มีต่อสถาบันต่าง ๆ นอกจากนี้ความสามัคคีในสังคมนั้นยังรวมการ สร้างเครือข่ายทางสังคมและการมีอัตลักษณ์

3. การเสริมสร้างพลังทางสังคม (Social Empowerment) คือ ศักยภาพที่แสดงให้เห็น และมีปฏิสัมพันธ์ในบริบทของความสัมพันธ์ทางสังคม ขอบเขตการเสริมสร้างความสามารถเฉพาะตัว ของปัจเจกบุคคลและศักยภาพในการถ่ายทอดสู่สังคม โดยความสัมพันธ์ทางสังคม การเสริมสร้าง พลังทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยองค์ความรู้ และตลาดแรงงาน โดยครอบคลุมเรื่องสัญญาว่าจ้าง โอกาสการจ้างงาน และการแบ่งเวลาให้งานและชีวิตครอบครัว เป็นการเสริมสร้างความสามารถ ของพวกเขาให้เข้าถึงมิติอื่น ๆ ของคุณภาพสังคม

สถาบันพระปกเกล้า (2553 : 189) ได้นำเสนอ ถึงมิติชุมชน ผู้สร้างคุณภาพสังคม ดังนี้

1. มิติความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ กล่าวได้ว่า การที่ประชาชนมีอำนาจที่ตนพึงมี ในการได้เข้ามามีบทบาทดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่น ทั้งการครอบครอง จัดสรรและใช้ประโยชน์ โดยคำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมทางสังคม แสดงให้เห็นถึง การให้ความสำคัญในกาแก้ไขปัญหา สังคม โดยเริ่มต้นจากรากฐานเป็นสำคัญ ดังเช่น ในเรื่องของกรณี โยบายที่ชัดเจนในการอนุรักษ์ พื้นที่ พัฒนารฐานทรัพยากรในท้องถิ่น เพื่อประโยชน์แก่คนจน ที่มีขึ้นมาจากสาเหตุของความไม่เข้าใจ ที่ชัดเจนของประชาชนเกี่ยวกับอำนาจอันชอบธรรม จึงทำให้เกิดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า พื้นที่

สาธารณประโยชน์ การเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้บ่อยครั้ง ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและปัญหาความยากจนที่ทวีขึ้น ซึ่งการสร้างองค์ความรู้ให้ประชาชน ได้มีบทบาทกับเรื่องนี้มากขึ้น จะทำให้การแก้ไขปัญหาสังคมได้ตรงจุด ส่งผลให้มีความมั่นคงทางทรัพยากรทั้งการเป็นอยู่ การเงิน สวัสดิการ การประกอบอาชีพ และสุขภาพตามมา

2. มิติการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม เป็นการที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและถูกรวมให้เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันต่าง ๆ ในการสร้างพลังขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาสังคม ทั้งนี้ จะเห็นได้จากการใช้สิทธิร่วมกันในการมีบทบาทเสนอข้อเรียกร้องเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน การให้ประชาชนได้เข้าไปมีบทบาทต่อการประเมินสถานภาพองค์การหน่วยงานภาครัฐต่าง ๆ เช่น เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นต้น ซึ่งผลที่ตามมา คือ เกิดการยอมรับในสิทธิความเป็นพลเมือง ก่อให้เกิดการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อชุมชนแบบโปร่งใส เกิดการสร้างเครือข่ายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริง และรวมทั้งการได้รับการยอมรับจากสังคม ที่ได้รับความเสมอภาคเท่าเทียมกัน

3. มิติความสมานฉันท์ทางสังคม เป็นการแสดงถึงความสัมพันธ์ในสังคม ค่านิยม บรรทัดฐานและการยอมรับการทำเพื่อส่วนรวม โดยสังเกตได้จากตัวอย่างของ ภูมิปัญญา วิชาทฤษฎีชุมชน เช่น การผลิตสบู่ แชมพู น้ำยาล้างจาน เป็นต้น ที่กล่าวได้ว่า เป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของการถ่ายทอดทางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้คงอยู่ แสดงความเป็นอัตลักษณ์ โดยมาจากความสามัคคีร่วมมือร่วมใจ การไว้วางใจของคนในท้องถิ่น ที่ต้องการรักษาไว้ให้มีความยั่งยืน

4. มิติการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน เป็นการที่ประชาชนสามารถดำเนินการเข้าถึงในเรื่องต่าง ๆ ที่มีผลต่อการสร้างคุณภาพสังคมได้ เช่น การจัดการความรู้ การมีตลาดแรงงาน การพัฒนาศักยภาพของประชาชนในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการพัฒนาชีวิตของครอบครัว วัฒนธรรมและชุมชน เป็นต้น โดยจากตัวอย่างวิชาทฤษฎีชุมชนที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น บ่งบอกถึงการมีอำนาจของประชาชนในการบริหารจัดการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของท้องถิ่นที่มุ่งการเกิดเป็นชุมชนเข้มแข็ง กล่าวได้ว่า เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของประชาชนในท้องถิ่น ในการมีความรู้ มีอำนาจที่จะดำเนินการตัดสินใจเองได้ สามารถอยู่ได้ภายใต้ฐานอันมั่นคงของท้องถิ่น เช่น การได้รับการยกย่องโดยการให้รางวัล ที่เป็นเครื่องการันตี ถึงการเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง ให้ประชาชนมีอำนาจ ทั้งองค์ความรู้ที่ติดตัว สามารถถ่ายทอดแก่ผู้อื่นได้

เบคและคณะ (Beck et al. 1997 : 3) ได้แยกมิติของคุณภาพสังคมซึ่งมีลักษณะเชื่อมโยงกันเป็น 4 มิติ ได้แก่ ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic Security) การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม (Social Inclusion) ความสมานฉันท์ทางสังคม (Social Cohesion) และการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน (Social Empowerment) ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 มิติของคุณภาพสังคม

ที่มา : สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. 2554 : 12

จากภาพประกอบดังกล่าวข้างต้น สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (2554 : 12) ได้อธิบายมิติต่าง ๆ ดังนี้

มิติที่ 1 ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ หมายถึง การที่ความต้องการพื้นฐานซึ่งสนองตอบความจำเป็นในแต่ละวันของบุคคลได้รับการตอบสนองโดยระบบและหน่วยงานที่เป็นผู้จัดหรือดูแลด้านสวัสดิการในระดับพื้นฐานของความมั่นคงทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่บุคคลพึงได้รับ จะได้แก่ การคุ้มครองเกี่ยวกับความจำเป็นพื้นฐานทางเศรษฐกิจ การมีงานทำ การมีสุขภาพที่ดี และการสนองตอบทางวัตถุในกรณีอื่น ๆ

มิติที่ 2 ความสมานฉันท์ทางสังคม เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่เป็นอุปสรรคหรือลดทอนความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือทางสังคม หรือ โครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ทั้งนี้ ระดับของความสมานฉันท์ที่ยอมรับได้จะต้องเป็นระดับที่คนทุก ๆ คนในสังคมสามารถที่จะอยู่ในสังคมในฐานะของมนุษย์อย่างแท้จริง และในทางตรงข้ามความรุนแรงทางสังคมจะแสดงออกในลักษณะของการแบ่งแยกระหว่างภูมิภาค ความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจของชนกลุ่มน้อย การไม่เท่าเทียมกันในโอกาสที่จะเข้าถึงทรัพยากรและการบริการที่รัฐจัดให้ รวมถึงความไม่เท่าเทียมกันของส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจ ซึ่งความสมานฉันท์ทางสังคมนี้จะเกี่ยวข้องกับสภาพทางสังคมที่เป็นวัตถุ และความมีศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

มิติที่ 3 การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม จะเกี่ยวข้องกับหลักของความเสมอภาคเท่าเทียมกันและรวมถึง โครงสร้างทางสังคมที่จะก่อให้เกิดสภาพการณ์ของความไม่เสมอภาคเท่าเทียมกันดังกล่าว เป้าหมายหลักของมิตินี้คือการครอบคลุมของบริการ ซึ่งจะเป็ผลจากการมีโครงสร้างพื้นฐานที่ดี สถานการณ์แรงงาน และลักษณะบริการหรือการสนองตอบทางวัตถุที่เป็นส่วนรวม โดยเฉพาะ การดูแลเกี่ยวกับกลไกที่จะไม่ก่อให้เกิดการกีดกันขัดขวาง หรือลดระดับของการเอารัดเอาเปรียบทางสังคมให้น้อยที่สุด

มิติที่ 4 การเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน หมายถึง ความรู้สึกหรือสำนึกในความสามารถหรือสมรรถนะส่วนบุคคลในอันที่จะเข้ามีส่วนร่วมในทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งเป้าหมายหลักของการเสริมสร้างพลัง คือการส่งเสริมให้คน (People) สามารถเป็นพลเมือง (Citizens) ที่มีศักยภาพ และมีอำนาจอย่างแท้จริง

การสร้างความเข้มแข็งดังกล่าวนี้จะเกี่ยวข้องกับแนวคิดทั้งที่เป็นเหตุ (Active) และเป็นผล (Passive) ในส่วนที่เป็นเหตุจะได้แก่ความรู้สึกมีพลังในตน (Self-empowerment) และในทางกลับกันส่วนที่เป็นผล คือ วิธีการที่จะก่อให้เกิดความเข้มแข็ง เป็นความพยายามที่จะส่งเสริมและสร้างบรรยากาศหรือกลไกให้ความเข้มแข็งเกิดขึ้น

สุรสิทธิ์ วชิรจร (2544 : 6) ได้กล่าวถึง มิติทั้งสี่ของคุณภาพสังคมได้มีการนำมานิยามเชิงปฏิบัติการ โดยแบ่งออกเป็นประเด็นหลัก (Domains) และประเด็นย่อย (Sub-domains) รวมทั้งการกำหนดตัวชี้วัดทั้งสิ้น 95 ตัว และมีการนำไปทดลองใช้ในประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรป จำนวน 14 ประเทศดังตาราง 1 ดังนี้

ตาราง 1 มิติ ประเด็น ประเด็นย่อย และตัวชี้วัดคุณภาพสังคม ตัวชี้วัดด้านความมั่นคงทางสังคม และเศรษฐกิจ

ประเด็น	ประเด็นย่อย	ตัวชี้วัด
- ทรัพยากรทางการเงิน	- ความเพียงพอของรายได้ - ความมั่นคงของรายได้	- ส่วนของรายได้ครัวเรือนที่ใช้ในด้านสุขภาพ เครื่องนุ่งห่มอาหารและที่อยู่อาศัยในกรณีของครอบครัวที่มีฐานะปานกลางและยากจน - เหตุการณ์ที่อาจส่งผลให้เกิดความเสี่ยงต่อความยากจนของครัวเรือน - สัดส่วนของประชาชนที่อยู่ในครัวเรือนที่ต้องพึ่งพาเงินสนับสนุนจากรัฐที่ช่วยให้มีรายได้อยู่เหนือเส้นความยากจน
- ที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม	- ความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัย - สภาพที่อยู่อาศัย - สภาพแวดล้อม (ทางสังคมและธรรมชาติ)	- สัดส่วนของประชากรที่บ้านพักเป็นของตนเอง - สัดส่วนของครอบครัวหลายครอบครัวที่อยู่อาศัยในครัวเรือนเดียวกัน - ขนาดความกว้าง (ตร. ม.) ต่อจำนวนคนในครัวเรือน - สัดส่วนประชากรที่อยู่ในที่พักขาดสธารณูปโภคพื้นฐาน - จำนวนประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากอาชญากรรมที่เกิดขึ้นต่อ 10,000 ประชากร - สัดส่วนของครัวเรือนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีค่ามลพิษสูงกว่ามาตรฐาน (มลพิษทางน้ำ อากาศ และเสียง)
- สาธารณสุขและการดูแลสุขภาพ	- ความมั่นคงทางการดูแลสุขภาพ - บริการด้านสุขภาพ - การดูแลสุขภาพพยาบาล	- สัดส่วนประชาชนที่ได้รับการดูแลสุขภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย - จำนวนแพทย์และบุคลากรสาธารณสุขอื่น ๆ ต่อประชากร 10,000 คน - ระยะเวลาโดยเฉลี่ยจากที่พักถึงสถานพยาบาล - ระยะเวลาโดยเฉลี่ยที่รถพยาบาลเดินทางไปถึงคนไข้ - จำนวนชั่วโมงเฉลี่ยที่ใช้ในการรักษาพยาบาลทั้งการรักษาพยาบาลที่ต้องจ่ายเงิน และไม่ต้องจ่ายเงิน

ตาราง 1 (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นย่อย	ตัวชี้วัด
- การทำงาน	- ความมั่นคงใน การทำงาน	- ระยะเวลาที่นายจ้างต้องแจ้งต่อลูกจ้างล่วงหน้าหาก จะเปลี่ยนเงื่อนไขการจ้างตามสัญญา - ระยะเวลาการแจ้งล่วงหน้าในกรณีเลิกจ้าง - สัดส่วนของลูกจ้างชั่วคราว และลูกจ้างที่ต้องต่อ สัญญารายปีต่อลูกจ้างถาวร - สัดส่วนของแรงงานผิดกฎหมาย
	- สภาพการทำงาน	- จำนวนคนงานที่ทำงานน้อยลงด้วยเหตุผล เช่น การดูแลบุตร การดูแลญาติพี่น้องที่เจ็บป่วย และการดูแลรักษาตัวเองเมื่อเจ็บป่วย เมื่อเทียบกับ สัดส่วนคนงานที่ได้รับสิทธิการลาด้วยเหตุผล ดังกล่าว - จำนวนครั้งของอุบัติเหตุในที่ทำงานทั้งที่ร้ายแรง และไม่ร้ายแรงต่อคนงาน 100,000 คน - จำนวนชั่วโมงการทำงานของคนงานเต็มเวลาต่อ สัปดาห์
- การศึกษา	- ความมั่นคงด้าน การศึกษา - คุณภาพ การศึกษา	- สัดส่วนนักเรียนที่ต้องออกจากการศึกษาภาคบังคับ กลางคัน - ค่าเล่าเรียนเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยค่าแรงของทั้ง ประเทศ - สัดส่วนของนักเรียนทั้งที่สำเร็จการศึกษาและไม่ สำเร็จการศึกษาซึ่งสามารถหางานได้ภายใน 1 ปี หลังจากออกจากโรงเรียน

ที่มา : สุรสิทธิ์ วชิรขจร. 2544 : 6 - 8

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 2 มิติ ประเด็น ประเด็นย่อย และตัวชี้วัดคุณภาพสังคม ตัวชี้วัดด้านความสมานฉันท์ในสังคม

ประเด็น	ประเด็นย่อย	ตัวชี้วัด
- ความไว้วางใจ	- ความไว้วางใจในภาพรวม - ความไว้วางใจเฉพาะด้าน	- ระดับความไว้วางใจในคำถามที่ว่า “คนส่วนใหญ่เชื่อถือได้หรือไม่” - ความไว้วางใจใน: รัฐบาล ส.ส. พรรคการเมือง กองทัพระบบกฎหมาย สื่อมวลชน สหภาพแรงงาน ตำรวจสถาบันศาสนา ข้าราชการ และกลุ่มธุรกิจ - จำนวนคดีที่ส่งฟ้องศาล - ความสำคัญของความไว้วางใจในครอบครัว เพื่อน การพักผ่อน การเมือง ผู้ปกครอง และหน้าที่ของผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลาน
- บรรทัดฐานและค่านิยมอื่น ๆ	- การเสียสละเพื่อส่วนรวม - การยอมรับความแตกต่าง - สัญญาประชาคม	- กิจกรรมอาสาสมัคร ได้แก่ จำนวนชั่วโมงที่ดำเนินกิจกรรม อาสาสมัครต่อสปีดาคท์ และการบริจาคโลหิต - ทักษะคิดต่อคนต่างด้าวผู้มีผลประโยชน์และวัฒนธรรมแตกต่าง - การยอมรับในอัตลักษณ์ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลอื่นที่มีความแตกต่าง - ความเชื่อในเรื่องสาเหตุของความยากจนทั้งในระดับปัจเจกชนและระดับโครงสร้าง - ความสมัครใจที่จะจ่ายภาษีเพิ่มในกรณีที่เรามั่นใจว่าภาษีนี้นั้นจะถูกนำไปช่วยคนยากจน - ความสมัครใจที่จะจ่ายภาษีเพิ่มร้อยละ 1 เพื่อช่วยเหลือผู้สูงอายุ - ความปรารถนาที่จะดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชน เช่น เก็บขยะ การช่วยซื้อของให้กับผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยในชุมชน การช่วยทำความสะอาดถนน ฯลฯ - การแบ่งงานบ้านระหว่างชายและหญิงในบ้าน

ตาราง 2 (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นย่อย	ตัวชี้วัด
- เครื่องข่าย ทางสังคม	- เครื่องข่าย	- การเป็นสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมทางการเมือง องค์การการกุศล และกลุ่มสมาคมกีฬา - การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนฝูง และ เพื่อนบ้าน - ความถี่ในการติดต่อเพื่อนฝูง และเพื่อนร่วมงาน
- อัตลักษณ์	- อัตลักษณ์ของชาติ/ ภูมิภาค/ชุมชน/กลุ่ม	- ความภูมิใจในความเป็นชาติ - การแสดงสิ่งบ่งชี้ที่สะท้อนสัญลักษณ์ของชาติ/ยุโรป - ความรู้สึกในอัตลักษณ์ของภูมิภาค ชุมชน หรือ ท้องถิ่น - ความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวและสมาชิก เครือข่าย

ที่มา : สุรสิทธิ์ วชิรขจร. 2544 : 8 - 9

ตาราง 3 มิติ ประเด็น ประเด็นย่อย และตัวชี้วัดคุณภาพสังคม ตัวชี้วัดด้านการยอมรับเป็นสมาชิกในสังคม

ประเด็น	ประเด็นย่อย	ตัวชี้วัด
- สิทธิของ พลเมือง	- สิทธิตาม รัฐธรรมนูญ และทาง การเมือง - สิทธิทางสังคม - สิทธิมนุษยชน	- สัดส่วนของประชากรที่ได้รับสถานะพลเมือง - สัดส่วนของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง และสัดส่วนผู้ ลงคะแนนเลือกตั้ง - สัดส่วนผู้มีสิทธิได้รับบำนาญ - สัดส่วนของประชาชนที่มีสิทธิในการได้รับคำปรึกษาทาง กฎหมายโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย - สัดส่วนของประชาชนที่เคยถูกกีดกัน
- เครื่องข่ายทาง เศรษฐกิจและ การเมือง	- เครื่องข่ายทาง เศรษฐกิจและ การเมือง	- สัดส่วนของชนกลุ่มน้อยที่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งให้เป็นผู้แทน ในรัฐสภา คณะกรรมการบริหารบริษัท และมูลนิธิ - สัดส่วนของผู้หญิงที่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งให้เป็นผู้แทน ในรัฐสภา คณะกรรมการบริหารบริษัท และมูลนิธิ

ตาราง 3 (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นย่อย	ตัวชี้วัด
- ตลาดแรงงาน	- การเข้าถึง การจ้างงาน	- สัดส่วนของผู้ว่างงานระยะยาว (12 เดือนขึ้นไป) - สัดส่วนของผู้ทำงานไม่เต็มเวลาหรือผู้ตกงานชั่วคราว
- การบริการ	- บริการ สาธารณสุข - ที่อยู่อาศัย - การศึกษา - การให้ความ ช่วยเหลือทาง สังคม - บริการ ทางการเงิน	- สัดส่วนผู้ที่ได้รับสิทธิและผู้ใช้สิทธิบริการสาธารณสุข ของรัฐ - สัดส่วนผู้ไร้ที่อยู่ - ระยะเวลาเฉลี่ยในการรอที่จะได้รับที่อยู่ที่จัดให้โดยรัฐ - สัดส่วนการเข้าศึกษาในโรงเรียนและการศึกษาในระดับ วิทยาลัย - สัดส่วนของประชาชนที่ต้องการบริการทางสังคมทั้งที่เป็น ทางการและไม่เป็นทางการ - ระยะเวลาในการรอรับบริการทางสังคม - สัดส่วนประชากรที่ถูกปฏิเสธการให้สินเชื่อจำแนกตามกลุ่ม รายได้
- การขนส่ง มวลชน	- การขนส่ง มวลชน	- การเข้าถึงความช่วยเหลือทางการเงินหรือการให้คำปรึกษา ตามที่ต้องการ - สัดส่วนของประชาชนที่เข้าถึงระบบขนส่งมวลชน - ความหนาแน่นในระบบขนส่งมวลชนและถนน
- บริการทาง สังคมและ วัฒนธรรม	- บริการทาง สังคมและ วัฒนธรรม	- จำนวนสนามกีฬาต่อ 10,000 ประชากร - จำนวนสถานบันเทิงทางวัฒนธรรมทั้งของรัฐและเอกชน ต่อ 10,000 ประชากร
- เครือข่ายทาง สังคม	- เพื่อนบ้าน - เพื่อนฝูง - ชีวิต ครอบครัว	- สัดส่วนความถี่ของการติดต่อกับเพื่อนบ้าน - สัดส่วนความถี่ของการติดต่อกับเพื่อน - ความรู้สึกโดดเดี่ยว - ระยะเวลาการติดต่อกับเครือข่าย - การได้รับความช่วยเหลือแบบไม่เป็นทางการจากครอบครัว

ตาราง 4 มิติ ประเด็น ประเด็นย่อย และตัวชี้วัดคุณภาพสังคม ตัวชี้วัดด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม

ประเด็น	ประเด็นย่อย	ตัวชี้วัด
- ฐานความรู้	- การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ - ความพร้อมของข้อมูลข่าวสาร - การเอื้ออำนวยในการใช้ข้อมูล	- ระดับที่การเคลื่อนย้ายชนชั้นทางสังคมเกี่ยวกับพื้นฐานคุณสมบัติของบุคคล - สัดส่วนประชากรที่อ่านออกเขียนได้ - การเข้าถึงสื่อมวลชนที่ไม่ต้องโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย - การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต - การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับบริการทางสังคมที่มีหลากหลายภาษา - การมีศูนย์ให้การสนับสนุน แนะนำหรือคำปรึกษาทางสังคม โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย
- ตลาดแรงงาน	- การจ้างงาน - การเคลื่อนย้ายแรงงาน - ความสมดุลระหว่างการจ้างงานและครอบครัว	- สัดส่วนของแรงงานที่เป็นสมาชิกสหภาพแรงงาน - สัดส่วนของแรงงานที่อยู่ภายใต้ความครอบคลุมของระบบการคุ้มครองด้านแรงงาน - สัดส่วนของแรงงานที่ได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติม - สัดส่วนของแรงงานที่ได้รับการฝึกอบรมโดยรัฐ - สัดส่วนขององค์กรที่มั่นนโยบายสร้างความสมดุลระหว่างการทำงานและครอบครัว - สัดส่วนคนงานที่เข้าร่วมในโครงการ
- การเปิดกว้างและการสนับสนุนจากสถาบันในสังคม	- การเปิดกว้างและการสนับสนุนจากสถาบันทางการเมือง - การเปิดกว้างของสถาบันทางเศรษฐกิจ - การเปิดกว้างในองค์กร	- การมีกระบวนการปรึกษาหารือและช่องทางแสดงออกตามระบอบประชาธิปไตย - จำนวนครั้งของการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจที่สำคัญ - สัดส่วนองค์กรหรือสถาบันที่มีสภากาทำงาน

ตาราง 4 (ต่อ)

ประเด็น	ประเด็นย่อย	ตัวชี้วัด
- พื้นที่ สาธารณะ	- การสนับสนุนให้ เกิดการมี ส่วนร่วม - การส่งเสริม วัฒนธรรม	- สัดส่วนของงบประมาณที่จัดสรรให้กับการดำเนิน กิจกรรมอาสาสมัครที่ไม่มุ่งหวังรายได้ของพลเมือง - จำนวนครั้งของการห้ามการชุมนุมประท้วงในรอบปี ที่ผ่านมาเมื่อเทียบกับจำนวนครั้งการประท้วง ทั้งหมด - สัดส่วนงบประมาณทั้งจากส่วนกลางและท้องถิ่นที่ จัดสรรให้กับกิจกรรมทางวัฒนธรรม - จำนวนกลุ่มทางวัฒนธรรมที่ต้งขึ้น และจำนวนครั้ง ของกิจกรรม - สัดส่วนประชากรที่เข้าร่วมในกิจกรรมการส่งเสริม วัฒนธรรมเป็นประจำ
- ความสัมพันธ์ ส่วนตัว	- การให้บริการ สนับสนุนกลุ่ม ผู้มีข้อจำกัดทาง กายและทางสังคม - การสนับสนุน ในรายบุคคล - การสนับสนุน การพบปะทาง สังคม	- ร้อยละของงบประมาณทั้งจากส่วนกลางและ ท้องถิ่นที่ใช้ในการสนับสนุนคนพิการทั้งทางกาย และทางจิตใจ - ระดับสวัสดิการสำหรับการดูแลเด็กก่อนวัยและ หลังวัยเรียน - ระดับการสนับสนุนในเรื่องของสถานที่และการ ปรับปรุงสภาพแวดล้อมเพื่อสนับสนุนให้เกิดการ พบปะทางสังคม

ที่มา : สุรสิทธิ์ วชิรขจร. 2544 : 10 - 11

สรุปได้ว่า มิติของคุณภาพสังคมซึ่งมีลักษณะเชื่อมโยงกันเป็น 4 มิติ ได้แก่ ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ (Socio-economic Security) การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม (Social Inclusion) ความสามัคคีทางสังคม (Social Cohesion) และการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน (Social Empowerment) ทั้งนี้มิติทั้งสี่ของคุณภาพสังคมได้มีการนำมานิยามเชิงปฏิบัติการ

โดยแบ่งออกเป็นประเด็นหลัก (Domains) และประเด็นย่อย (Sub-domains) รวมทั้งการกำหนดตัวชี้วัดทั้งสิ้น 95 ตัว ดังกล่าวข้างต้นและมีการนำไปทดลองใช้ในประเทศต่าง ๆ ในทวีปยุโรปจำนวน 14 ประเทศ โดยผู้วิจัยนำแนวทางจากตัวชี้วัดดังกล่าว มาเป็นแนวทางการวิจัยการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีของผู้วิจัยตามลำดับต่อไป

การเสริมสร้างคุณภาพสังคมในระดับชุมชน

จากการศึกษา มีหน่วยงานและนักวิชาการที่นำเสนอการเสริมสร้างคุณภาพสังคมในระดับชุมชน ดังนี้

สถาบันพระปกเกล้า (2553 : 192) ได้นำเสนอ การเสริมสร้างคุณภาพสังคมในระดับชุมชนชุมชนต้องเข้าถึงสิทธิชุมชน ซึ่งเป็นฐานความคิดอันสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพสังคม ภายใต้บริบทการศึกษา 3 มุมมอง คือ สิทธิชุมชนในมุมมองสิทธิเชิงซ้อน สิทธิชุมชนในมุมมองสิทธิตามกฎหมาย และสิทธิชุมชนในมุมมองสิทธิความเป็นตัวตน บนเงื่อนไขของการอาศัยอำนาจโดยชอบธรรมตามสิทธิธรรมชาติที่บุคคลพึงมีในการร่วมกันเป็นเจ้าของ เพื่อดำเนินกิจกรรมทั้งการครอบครอง จัดการ และใช้ประโยชน์ ตามแนวทางการถ่ายทอดความเข้าใจองค์ความรู้เพื่อประโยชน์ร่วมกันภายในชุมชน เป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงคุณค่าของท้องถิ่นที่มีความสอดคล้อง เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันต่อการนำไปสู่การพัฒนาเพื่อการเกิดปรากฏการณ์ทางสังคมทั้ง 4 มิติ คือ ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ความสามัคคีทางสังคม และการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน ซึ่งมีติดังกล่าวนี้เป็นผลสะท้อนที่แสดงให้เห็นถึงความก้าวหน้าของสังคมที่ดีมีคุณภาพ อันมาจากการมีรากฐานที่แข็งแกร่ง ดังนั้น เพื่อการพัฒนาไปสู่คุณภาพสังคมอย่างแท้จริง จึงมีแนวทางอันสำคัญ ได้แก่ การปลูกฝังการก่อรูปอุดมการณ์ให้มีจิตสำนึกร่วมกัน โดยควรเป็นอุดมการณ์คุณธรรมแห่งสังคม เพื่อให้เกิดการตระหนักถึงสิทธิที่พึงมีของชุมชน พร้อมทั้งสนับสนุนในประเด็นความก้าวหน้าของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาชาวบ้าน รวมไปถึงการร่วมให้ความสนใจกับการส่งเสริมประเด็นเรื่องสิทธิชุมชน จากทุกภาคส่วนอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์ของท้องถิ่น เป็นผลดีต่อการขยายตัวของสังคมนำไปสู่ความมีคุณภาพในอนาคตต่อไป

สม นาสูอัน และคณะ (2553 : 44-45) ได้นำเสนอการสร้างเสริมความเข้มแข็งของชุมชนเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนา ซึ่งต้องเกิดจากกระบวนการเรียนรู้และการทำงานร่วมกันของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในทุกระดับ โดยมีเป้าหมายการทำงานเพื่อนำไปสู่คุณภาพชีวิตที่ดีในเชิงบูรณาการทุกมิติทั้งด้าน เศรษฐกิจ สังคม และสุขภาพ และมีรูปแบบเฉพาะพื้นที่

เบค และคณะ (Beck and et al. 1997 : 4) ได้นำเสนอแนวคิดว่าด้วยคุณภาพสังคม (Social Quality Concept) ได้รับการพัฒนาขึ้นในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 1990 โดยพยายามอธิบายถึง

ขอบเขตที่ประชาชนสามารถเข้าร่วมในวิถีทางสังคมและเศรษฐกิจของสังคมหรือชุมชนที่เขาเป็นสมาชิกอยู่ ภายใต้เงื่อนไขที่ส่งเสริมความอยู่ดีมีสุข (Well-being) ของพวกเขา และการพัฒนาศักยภาพของแต่ละบุคคล เป็นแนวคิดที่มุ่งหวังให้ครอบคลุมมิติต่างๆของการพัฒนาทั้งส่วนที่เป็นวัตถุวิสัย (Objective Dimension) และส่วนที่เป็น อัตตวิสัย (Subjective Dimension)

เบอร์แมน (Berman. 2000 : 187) ได้อธิบาย การจำแนกองค์ประกอบต่าง ๆ ของคุณภาพสังคมออกเป็น 4 ด้าน อันได้แก่ (1) ด้านความมั่นคง หรือ ไม่มั่นคงทางสังคมเศรษฐกิจ (Social-economic Security/ Insecurity) ซึ่งหมายถึง หนทางที่ความจำเป็นในการดำรงอยู่ของประชาชนได้รับการตอบสนอง โดยระบบและ โครงสร้างที่มีหน้าที่ในการจัดบริการสวัสดิการต่างๆของสังคม ขั้นต่ำที่สุดของความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจที่ยอมรับได้ คือ การที่ความยากจน การว่างงาน การเจ็บป่วย และภาวะการขาดแคลนวัตถุที่จำเป็นอื่น ๆ ได้รับการปกป้องไม่ให้เกิดขึ้น (2) ด้านความครอบคลุมหรือไม่ครอบคลุมของบริการทางสังคม (Social Inclusion /Exclusion) ซึ่งเชื่อมโยงกับหลักของความเสมอภาคและความเที่ยงธรรม รวมถึงปัญหาทางโครงสร้างที่เป็นสาเหตุเบื้องหลังการบริการสังคมด้านนี้ เป้าหมายขั้นต่ำของคุณภาพสังคมด้านนี้ คือ ระดับพื้นฐานของความครอบคลุมจะต้องได้รับการสนับสนุนให้มีขึ้นด้วยโครงสร้างปัจจัยพื้นฐาน เงื่อนไขเกี่ยวกับแรงงานและสินค้าสาธารณะ โดยที่กลไกการกีดกันได้รับการปกป้องไม่ให้เกิดขึ้น (3) ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม หรือการไร้บรรทัดฐานทางสังคม (Social Cohesion /Anomie) เกี่ยวข้องกับกระบวนการซึ่งสร้างปกป้อง หรือแม้กระทั่งรื้อถอน โครงข่ายทางสังคมและ โครงสร้างพื้นฐานทางสังคมที่ค้ำจุนโครงข่ายเหล่านี้ ระดับของความสมานฉันท์ในสังคมที่เหมาะสมจะช่วยให้ประชาชนดำรงอยู่ฐานะมนุษย์ และความเป็นสังคมที่แท้จริงได้ ในทางกลับกันการไร้บรรทัดฐานทางสังคมมีผลมาจากความเหลื่อมล้ำระหว่างภูมิภาค การกีดกันต่อชนกลุ่มน้อย ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงสินค้าสาธารณะ และการต้องแบกรับภาระทางเศรษฐกิจ และ (4) ด้านการสร้างพลังทางสังคม หรือ การทำลายพลังทางสังคม (Social Empowerment/Disempowerment) การเสริมสร้างพลังทางสังคม หมายถึง การตระหนักถึงสมรรถนะและศักยภาพของคน ในการเข้ามีส่วนร่วมอย่างเต็มรูปแบบในกระบวนการทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม ซึ่งมีความเกี่ยวข้องอย่างสำคัญกับการเพิ่มโอกาสให้ประชาชนได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ในแต่ละด้านขององค์ประกอบดังกล่าวนี้มีลักษณะเป็นเส้นเชื่อมโยงที่ต่อเนื่องกันจากขั้นหนึ่ง ไปยังอีกขั้นหนึ่ง อันเป็นการบ่งชี้ระดับคุณภาพสังคมระหว่างระดับที่ดีที่สุดและระดับที่ไม่ดีสุด ในขณะที่เดียวกันองค์ประกอบเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างกัน ในการสร้างสังคมคุณภาพ นอกจากนั้นยังกล่าวถึงการนำกรอบแนวคิดคุณภาพสังคม โดยพิจารณาครอบคลุมองค์ประกอบทั้ง 4 ด้านดังกล่าวข้างต้นนี้ พร้อมกับตัวชี้วัดต่างๆในแต่ละด้าน มีข้อเสนอว่า สามารถจะใช้กับสังคมใหญ่ระดับมหภาค (Demos or Nation-state) และ สังคมเล็กระดับจุลภาค (Ethnos or Cultural Community)

สรุปได้ว่าการเสริมสร้างคุณภาพสังคมในระดับชุมชน ชุมชนต้องเข้าถึงสิทธิชุมชนคือ สิทธิชุมชนในมุมมองสิทธิเชิงซ้อน สิทธิชุมชนในมุมมองสิทธิตามกฎหมาย และสิทธิชุมชนใน มุมมองสิทธิความเป็นตัวตน โดยปรับใช้แนวคิดคุณภาพสังคมในการศึกษาระดับสังคมเล็ก เช่น ชุมชนชนบท แม้จะยังไม่ได้รับความสนใจเท่าที่ควร จะเห็นได้จากงานวิจัยด้านนี้ส่วนใหญ่ยังทำใน ระดับสังคมใหญ่ แต่หากพิจารณาด้านหลักการแล้ว มีเหตุผลน่าสนใจไม่น้อย โดยเฉพาะในยุคปัจจุบัน ที่แนวคิดหลังภาวะทันสมัย (Post-modernism) กำลังอยู่ในความสนใจของนักวิชาการด้านการพัฒนา บางส่วนที่ติดตามการเคลื่อนไหวทางแนวคิดและปรากฏการณ์ที่เป็นพลวัตของการพัฒนาอย่าง ต่อเนื่อง ทั้งนี้เพราะแนวคิดนี้ เน้นการดำรงอยู่ของความหลากหลายทางสังคมและวัฒนธรรม ในฐานะที่เป็นปัจจัยด้านบริบทที่สำคัญของการพัฒนา ความหลากหลายนี้ทำให้ต้องให้ความสำคัญ มากขึ้นกับความสัมพันธ์ทางสังคมในระดับท้องถิ่นและชุมชน การทำกิจกรรมต่างๆร่วมกันในรูป กลุ่ม (Collectivity) ซึ่งมักจะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับวัฒนธรรมท้องถิ่นหรือชุมชนที่เน้นอัตลักษณ์ของ กลุ่มเป็นสำคัญด้วย และแนวคิดที่ยึดความเหมาะสมในทางปฏิบัติ (Pragmatism) มากกว่ายึดทฤษฎี ดังนั้นความสนใจในการขับเคลื่อนพัฒนาจึงมุ่งไปยังกลุ่มคนในท้องถิ่นที่มีลักษณะเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มศาสนา กลุ่มภูมิภาค และกลุ่มภาษาที่มีลักษณะเฉพาะที่เป็นอัตลักษณ์และแตกต่างจากกลุ่มอื่น ๆ ที่คุ้นเคยเป็นส่วนใหญ่ อย่างน้อยในบางด้าน

แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วมมีนักวิชาการ นักพัฒนาและนักการศึกษาได้ให้ความหมาย ที่แตกต่างกันออกไป ขึ้นอยู่กับลักษณะรูปแบบของงานที่ปฏิบัติหรือกิจกรรมที่ต้องการกระทำ

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (2546 : 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนใน การควบคุม ประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน ได้มี ส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา การเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคต ของตนเอง

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 4) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม หมายถึง การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้า ร่วมการตัดสินใจ หรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อย ได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ

ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์ (2551 : 9) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลง ความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้นและเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่ม หรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้น องค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

อรทัย ก๊กผล (2552 : 17) ให้ความหมายของการมีส่วนร่วม หมายถึง การที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเปิดให้ประชาชนเข้าไปร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์ นโยบาย กระบวนการบริหารและตัดสินใจของท้องถิ่น เพื่อผลประโยชน์ของประชาชน โดยส่วนรวมอย่างแท้จริง ทั้งนี้ต้องอยู่บนพื้นฐานของการที่ประชาชนต้องมีอิสระทางความคิด มีความรู้ ความสามารถในการกระทำ และมีความเต็มใจที่จะเข้าร่วมต่อกิจกรรมนั้น ๆ

ถวิลวดี บุรีกุล (2552 : 11) ให้ความหมาย การมีส่วนร่วม (Public Participation) เป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และความ เป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สมาชิกทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมภาคภูมิใจ ผู้บริหารให้การสนับสนุนร่วมมือยิ่งเพิ่มพูนอำนาจและความศรัทธาแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา เพราะต้องทำงานเป็นทีม และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการร่วมคิด

ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล ได้แสดงความคิดเห็น จะได้ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาได้มากที่สุด

องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม

จากการศึกษา นักวิชาการได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ตามที่ผู้วิจัยได้ศึกษารวบรวม ดังนี้

อรทัย ก๊กผล (2546 : 2) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการที่มีความต่อเนื่อง มีการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งฝ่ายรัฐ องค์กร เอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเน้นการสื่อสารสองทาง ทั้งช่องทางที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ไม่ใช่การทำครั้งเดียวจบ และควรเกิดขึ้นตลอดโครงการ
2. เป้าหมายของการมีส่วนร่วมไม่ใช่เพียงการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นตามกฎหมายหรือการทำให้ไม่มีความขัดแย้ง หากแต่เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนควรมุ่งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางและเป็นวิธีการเพื่อทำให้การตัดสินใจของรัฐดีขึ้นและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน

ถวิลวดี บุรีกุล (2552 : 15) กล่าวถึง องค์ประกอบสำคัญของการมีส่วนร่วม ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม คือ การให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเมืองและการบริหาร มีการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ และการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ ในระหว่างประชาชนให้เท่าเทียมกัน อำนาจในการตัดสินใจ และการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆ นั้น จะส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน มีการเพิ่มการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน มีความยืดหยุ่นได้ กล่าวคือ มีโครงสร้างการทำงานที่สามารถตรวจสอบได้ มีความโปร่งใส คำนึงถึงความต้องการทรัพยากรของผู้มีส่วนร่วม และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ และส่วนองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมประกอบด้วย 3 ด้าน ดังนี้

1. ต้องมีวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายชัดเจน การให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรมหนึ่ง ๆ จะต้องมีวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจนว่าเป็นไปเพื่ออะไร ผู้เข้าร่วมจะได้ตัดสินใจดีกว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
2. ต้องมีกิจกรรมเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุลักษณะของกิจกรรมว่ามีรูปแบบและลักษณะอย่างไร เพื่อที่ประชาชนจะได้ตัดสินใจว่าควรเข้าร่วมหรือไม่
3. ต้องมีบุคคลหรือกลุ่มเป้าหมาย การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมต้องระบุกลุ่มเป้าหมายอย่างไรก็ตาม โดยทั่วไปกลุ่มบุคคลเป้าหมายมักถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วมอยู่แล้วโดยพื้นฐาน

ทั้งนี้มักพิจารณาผู้เข้าร่วมจากกลุ่มมีส่วนได้ส่วนเสีย (Stakeholders) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้อาจได้รับผลกระทบทั้งบวกและลบ เป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อม ตลอดจนผู้สนใจอีกด้วย สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วม ประกอบด้วย วัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมาย ให้ประชาชนเข้าร่วมในกิจกรรม กิจกรรมเป้าหมายซึ่งต้องระบุลักษณะของกิจกรรมและ บุคคลหรือกลุ่มเป้าหมายที่ถูกจำกัดโดยกิจกรรมและวัตถุประสงค์ของการมีส่วนร่วม โดยประชาชนเข้าร่วมคือบุคคลสำคัญ ในการดำเนินงานต่าง ๆ ตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน เพื่อให้กิจกรรมที่เข้าร่วมนั้นสามารถดำเนินกิจกรรมไปด้วยความสำเร็จลุล่วง

รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วม

เนตินา โพธิ์ประสระ (2541 : 17) ได้กล่าวถึงรูปแบบของการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ (Formal - informal Participation)
 - 1.1 การมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ เป็นการมีส่วนร่วมที่ถูกต้องตามระบบขององค์กร ซึ่งเป็นกรมีส่วนร่วมตามหน้าที่ที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมตามขอบเขตที่องค์กรได้วางนโยบายไว้
 - 1.2 การมีส่วนร่วมอย่างไม่เป็นทางการ เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นอย่างไม่มีการสร้างเป็นการร่วมตกลงกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ระหว่างพนักงานในบรรยากาศของความเป็นส่วนตัวมากกว่าลักษณะการมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ
2. การมีส่วนร่วมทางตรงและทางอ้อม (Direct – indirect Participation)
 - 2.1 การมีส่วนร่วมทางตรง เป็นการมีส่วนร่วมกันโดยตรงที่สมาชิก หรือพนักงานในองค์กรได้มีส่วนร่วมโดยตรงแบบทันที พนักงานแต่ละคนมีสิทธิและโอกาสที่จะแสดงการมีส่วนร่วมที่เกี่ยวข้อง
 - 2.2 การมีส่วนร่วมทางอ้อม เป็นการมีส่วนร่วมของพนักงานโดยผ่านทางตัวแทนพนักงาน

อรทัย กัทผล (2546 : 3) ได้กล่าวถึง ลักษณะการมีส่วนร่วมการบริหารจัดการกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ยึดหลัก 4S ดังนี้

1. การเริ่มต้นเร็ว (Starting Early) หมายถึง การให้ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น มีการให้ข้อมูล กระตุ้นให้เกิดความคิดเห็น และให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนก่อนการตัดสินใจ ช่วยให้ประชาชนมีทางเลือกหรือแนวทางแก้ปัญหาของชุมชนที่เหมาะสมมากขึ้น และเป็นข้อมูลในการพัฒนาโครงการ
2. ครอบคลุมผู้ที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) หมายถึง ต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวาง ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือผู้ที่มีผลกระทบหรือผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ควรมีโอกาสเข้าสู่กระบวนการมีส่วนร่วม ต้องรับฟังข้อมูลหรือปรึกษาหารือเป็นต้นฉบับต้น ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ต้องให้ความสำคัญและระมัดระวังมิให้เกิดการผิดกลุ่มเป้าหมาย

3. ความจริงใจ (Sincerity) หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องที่เป็นเจ้าของโครงการหรือมีอำนาจอนุมัติต้องจัดการกระบวนการอย่างจริงจัง เปิดเผย ชื่อสัตย์ ปราศจากอคติ ให้เกียรติซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารสองทาง ซึ่งต้องแจ้งความก้าวหน้าหรือการเปลี่ยนแปลงของโครงการอย่างต่อเนื่อง อธิบายกระบวนการต่าง ๆ อย่างชัดเจน ลดข้อสงสัยต่าง ๆ ที่อาจก่อให้เกิดข่าวลือให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น ขณะเดียวกันต้องตั้งใจรับฟังข้อมูลและความคิดเห็นและนำไปเป็นข้อมูลสำหรับการตัดสินใจ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นพื้นฐานของความน่าเชื่อถือและความไว้วางใจซึ่งกันและกัน นำมาซึ่งความร่วมมือ ความเข้าใจ และการสื่อสารที่ดีขึ้น

ศิริชัย กาญจนวาสิ (2547 : 48) ได้กำหนดรูปแบบและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของบุคคลในองค์กร ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการประชุม
2. การมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา
3. การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร
4. การมีส่วนร่วมตัดสินใจในการเลือกแนวทางในการแก้ไขปัญหา
5. การมีส่วนร่วมในการประเมินผลในกิจกรรมต่างๆ
6. การมีส่วนร่วมในการได้รับประโยชน์

ทั้งนี้ ในการทำงานเพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องคำนึงถึงเงื่อนไขหรือหลักการสำคัญ 3 ประการ คือ

1. การมีส่วนร่วมต้องเกิดจากความเต็มใจและความตั้งใจที่จะเข้าร่วม เพราะจะทำให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการแก้ไขปัญหา/ตัดสินใจในเรื่องนั้น ๆ
2. กระบวนการมีส่วนร่วมต้องอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและขีดความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้ามามีส่วนร่วม
3. การมีส่วนร่วมต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของเสรีภาพ/อิสรภาพที่จะตัดสินใจว่าจะเลือกหรือจัดให้มีการมีส่วนร่วมหรือไม่ ข้อสำคัญ คือ การมีส่วนร่วมนั้นต้องไม่เกิดจากการบังคับหรือขู่เข็ญจากผู้ที่เหนือกว่า

สรุปได้ว่า รูปแบบและลักษณะของการมีส่วนร่วมมีทั้งรูปแบบที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ รูปแบบทางตรงและทางอ้อม เริ่มตั้งแต่มีจิตสำนึกร่วมในชุมชน เห็นปัญหาของชุมชนหาแนวทางสาเหตุแห่งปัญหา เพื่อนำเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหา ดำเนินงานในการพัฒนาและแก้ปัญหานั้น ๆ โดยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเต็มใจ ดำเนินการติดตามประเมินผลและได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน โดยมีเงื่อนไขที่ต้องการเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ให้ความเสมอภาคทำด้วยความเต็มใจ เข้าใจ และมีอิสรภาพที่จะตัดสินใจในการทำกิจกรรมนั้น ๆ

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน

สำนักมาตรฐานการศึกษา (2545 : 116) ได้นำเสนอถึงการมีส่วนร่วมในขั้นตอนของการพัฒนา 5 ขั้น ดังนี้

1. ขั้นมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในชุมชนตลอดจน กำหนดความต้องการของชุมชน และมีส่วนร่วมในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
2. ขั้นมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา โดยประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ของโครงการ กำหนดวิธีการและแนวทางการดำเนินงาน ตลอดจนกำหนดทรัพยากรและแหล่งทรัพยากรที่ใช้
3. ขั้นมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนาเป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วม ในการสร้างประโยชน์โดยการสนับสนุนทรัพย์ วัสดุอุปกรณ์และแรงงาน หรือเข้าร่วม บริหารงาน ประสานงานและดำเนินการขอความช่วยเหลือจากภายนอก
4. ขั้นการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์จากการพัฒนา เป็นขั้นตอนที่ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พึงได้รับจากการพัฒนาหรือยอมรับ ผลประโยชน์อันเกิดจากการพัฒนาทั้งด้านวัตถุและจิตใจ
5. ขั้นการมีส่วนร่วมในการประเมินผลการพัฒนาเป็นขั้นที่ประชาชนเข้าร่วมประเมินว่า การพัฒนาที่ได้รับนั้นสำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใด

นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546 : 17) ได้กล่าวถึงระดับของการมีส่วนร่วมตามหลักการทั่วไปว่าแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมเป็นผู้ให้ข้อมูล ของตน/ครอบครัว/ชุมชนของตน
2. การมีส่วนร่วมรับข้อมูลข่าวสาร
3. การมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยเฉพาะใน โครงการที่ตนมีส่วนได้เสีย โดยแบ่งเป็น 3 กรณีแล้วแต่กิจกรรมของตนอยู่ในขั้นตอนใดต่อไปนี้

- 3.1 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจน้อยกว่าเจ้าของโครงการ
- 3.2 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจเท่ากับเจ้าของโครงการ
- 3.3 ตนมีน้ำหนักการตัดสินใจมากกว่าเจ้าของโครงการ
- 3.4 การมีส่วนร่วมทำ คือร่วมในขั้นตอนการดำเนินงานทั้งหมด

4. การมีส่วนร่วมสนับสนุน คือ อาจไม่มีโอกาสร่วมทำ แต่มีส่วนร่วมช่วยเหลือในด้านอื่น ๆ

นอกจากนี้ยังได้มีการแบ่งระดับของการมีส่วนร่วมเป็นระดับของการมีส่วนร่วมตามแนวทางพัฒนาชุมชน เป็นการมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชุมชน โดยได้ แบ่งไว้ดังนี้

1. ร่วมค้นหาปัญหาของคนที่เห็นว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหาหรือสาเหตุของปัญหา
2. ร่วมค้นหาสิ่งที่จำเป็นของคนในปัจจุบันคืออะไร

- 2.1 ร่วมคิดช่วยตนเองในการจัดลำดับปัญหา เพื่อจะแก้ไขสิ่งใดก่อนหลัง
- 2.2 วางแผนแก้ไขปัญหาเป็นเรื่อง ๆ
- 2.3 ร่วมระดมความคิด ถึงทางเลือกต่างๆ และเลือกทางเลือกที่เหมาะสมเพื่อแก้ไข ปัญหาที่วางแผนนั้น
- 2.4 ร่วมพัฒนาเทคโนโลยีที่จะนำมาใช้
- 2.5 ร่วมดำเนินการแก้ไขปัญหานั้น ๆ
- 2.6 ร่วมติดตามการดำเนินงานและประเมินผลการดำเนินงาน
- 2.7 ร่วมรับผลประโยชน์/หรือร่วมเสียผลประโยชน์จากการดำเนินงาน

อรรถชัย กัทผล (2552 : 23) กล่าวถึงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนแบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

1. การมีส่วนร่วมในระดับเสริมอำนาจให้ประชาชน เป็นขั้นที่ให้บทบาทประชาชนในระดับที่สูงสุด เพราะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจด้วยตนเอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะดำเนินการตามผลของการตัดสินใจ รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ที่รู้จักกันดีคือ การลงประชามติหรือสภาเมือง การมีส่วนร่วมในรูปแบบนี้สะท้อนความยินยอมพร้อมใจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการยอมรับอำนาจการตัดสินใจของประชาชนหรือชุมชน อย่างไรก็ตาม การมีส่วนร่วมในระดับนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีกระบวนการเสริมความสามารถของประชาชนให้สามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง อาทิเช่น ข้อมูลที่ครอบคลุมเพียงพอ การเสริมสร้างทักษะให้ประชาชนวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจหาทางแก้ปัญหาที่มีคุณภาพ การใช้การมีส่วนร่วมในระดับนี้สะท้อนให้เห็นถึงอำนาจของประชาชนในระดับสูง

2. การมีส่วนร่วมในระดับสร้างความร่วมมือ เป็นการให้บทบาทของประชาชนในระดับสูง โดยประชาชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะทำงานร่วมกันในกระบวนการของการตัดสินใจ ฉะนั้นความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในการตัดสินใจค่อนข้างสูง รูปแบบการมีส่วนร่วมในขั้นนี้เช่น คณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน และคณะที่ปรึกษาฝ่ายประชาชน ผลการตัดสินใจที่ออกมาเป็นผลการตัดสินใจร่วมกัน เชื่อว่าน่าจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสมานฉันท์ในสังคม เพราะประชาชนหรือตัวแทนของประชาชนเข้าไปมีส่วนในองค์กรตัดสินใจด้วยไม่ใช่เพียงให้ความคิดเห็นต่อองค์กรตัดสินใจ

3. การมีส่วนร่วมในระดับเข้ามามีบทบาท เป็นลักษณะการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทำงานตลอดกระบวนการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อมูลระหว่าง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนอย่างจริงจังและมีจุดมุ่งหมายชัดเจน ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนจะสะท้อนออกมาในทางเลือกต่างๆ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนขั้นนี้ใกล้เคียง

กับการมีส่วนร่วมในระดับการร่วมมือ เพียงแต่รูปแบบการมีส่วนร่วมแบบร่วมมือมีลักษณะเป็นกิจกรรมถาวรมากกว่าการมีส่วนร่วมในขั้นนี้ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมของประชาชนในขั้นนี้ อำนวยการตัดสินใจสุดท้ายยังเป็นขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่ประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างเข้มข้น ตัวอย่างเทคนิคการมีส่วนร่วมที่ใช้มาก อาทิเช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการการตั้งคณะทำงานภาคประชาชน เป็นต้น

4. การมีส่วนร่วมในระดับรับฟังความคิดเห็น เป็นลักษณะการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล ข้อเท็จจริง ความรู้สึกและความคิดเห็นประกอบการตัดสินใจ ดังนั้น ประชาชนมีบทบาทในฐานะเป็นผู้ให้ข้อมูล การตัดสินใจเป็นบทบาทของหน่วยงานภาครัฐ เทคนิคการมีส่วนร่วมในลักษณะนี้ เช่น การสำรวจความคิดเห็น การประชุมสาธารณะ ปัจจุบันนี้กฎหมายส่วนใหญ่มักกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐจัดการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างน้อยในระดับการรับฟังความคิดเห็น

5. การมีส่วนร่วมในระดับให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นการมีส่วนร่วมของประชาชนในระดับต่ำที่สุด บทบาทของประชาชนน้อยมากเพียงแต่รับทราบที่เกิดอะไรที่ไหน ปัจจุบันการที่ภาครัฐตัดสินใจในเรื่องที่กระทบประชาชนและแจ้งให้ประชาชนทราบสะท้อนความล้มเหลวในการบริหารงาน และสะท้อนว่าภาครัฐทำตนเป็นคุณพ่อรู้ดี แต่ในขณะที่เดียวกันจำเป็นต้องตระหนักว่าไม่อาจจะเปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในขั้นใด การให้ข้อมูลข่าวสารแก่ประชาชนเป็นเรื่องที่สำคัญมาก แต่ต้องไม่ใช่การให้ข้อมูลในลักษณะประชาสัมพันธ์ โดยให้มองแต่ด้านดีเท่านั้นหัวใจสำคัญ คือ การให้ข้อเท็จจริง ครอบคลุมและเพียงพอ เพื่อให้ประชาชนได้ข้อเท็จจริงและตัดสินใจแสดงความคิดเห็นอย่างมีคุณภาพ

ถวิลวดี บุรีกุล (2552 : 18) ได้กล่าวถึง ระดับขั้นของการมีส่วนร่วม มีหลายระดับ เช่น

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making)
2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Implementation)
3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefit)
4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

การให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้นสามารถทำได้ในหลายระดับขึ้นอยู่กับรัฐบาลแต่ละยุคว่าจะให้ความสำคัญต่อประชาชนมากน้อยต่างกัน คือ

1. ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ หมายถึงให้ประชาชนเข้าจัดการหรือดำเนินการเอง โดยไม่มีการติดต่อกับรัฐบาลก่อนซึ่งอาจมีการโต้ตอบจากรัฐบาล ตัวอย่างเช่น การตั้งศาลเดี่ยว การเดินขบวน การเข้ายึดสถานที่ของทางราชการเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรม เป็นต้น โดยในภาพที่ 1 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับอำนาจของรัฐบาลซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อกัน กล่าวคือ ถ้าประชาชนมีส่วนร่วมมากรัฐบาลก็จะมีอำนาจน้อยลงหรือในทางกลับกัน

2. ประชาชนและรัฐบาลร่วมกันแก้ปัญหา โดยมีอำนาจเท่าเทียมกัน ตัวอย่างเช่น โครงการทำความสะอาดหมู่บ้าน การสร้างถนนและขุดบ่อน้ำในหมู่บ้าน เป็นต้น

3. ประชาชนเป็นที่ปรึกษา หมายถึง รัฐบาลขอความคิดเห็นจากประชาชน และตั้งใจที่จะกระทำการตามความเห็นนั้น แต่ก็ยังมีอำนาจที่จะไม่รับความคิดเห็นนั้น ไปปฏิบัติ ตัวอย่างเช่น การตั้งคณะกรรมการเพื่อการประสานงานระหว่างประชาชนและส่วนราชการ การแต่งตั้งคณะที่ปรึกษา การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนเฉพาะกลุ่ม เป็นต้น

4. ประชาชนแสดงความคิดเห็น รัฐบาลให้โอกาสประชาชนได้แสดงความคิดเห็นในบางเรื่อง แต่มักจะไม่นำความเห็นไปปฏิบัติและยังมีอำนาจที่จะไม่รับฟังความคิดเห็นนั้น ตัวอย่างเช่น การประชุมใหญ่ที่ให้โอกาสประชาชนทุกคนได้แสดงความคิดเห็น การขอความเห็นในกฎระเบียบที่กำลังจะนำออกมาใช้

5. ประชาชนรับทราบ เป็นการแถลงข่าวสารและ/หรือมติของรัฐบาล ให้ประชาชนได้ทราบ ประชาชนอาจมีปฏิกิริยาโต้ตอบหรือไม่ก็ได้ เช่น การแถลงถึงโครงการต่างๆ ที่รัฐบาลได้มีมติให้ดำเนินการ การริเริ่มกฎหมายต่างๆ และการเวนคืนที่ดิน เป็นต้น

6. รัฐบาลใช้อำนาจ กล่าวคือ รัฐบาลใช้อำนาจจัดการโดยไม่แจ้งประชาชนทราบล่วงหน้า ตัวอย่างเช่น การสืบสวน จับกุมผู้กระทำความผิดกรณีต่างๆ โดยไม่แจ้งให้ทราบล่วงหน้า เป็นต้น

จากการศึกษาลำดับขั้นของการให้ประชาชนมีส่วนร่วมนั้น พบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีส่วนร่วมดำเนินการ และมีส่วนร่วมสนับสนุน ซึ่งการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นมีหลายระดับขึ้นอยู่กับการให้ความสำคัญของรัฐบาลด้วย ซึ่งสามารถจัดลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนเป็นที่ปรึกษา ประชาชนแสดงความคิดเห็น ประชาชนรับทราบ และรัฐบาลใช้อำนาจวิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด ออกเป็น 7 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุด ได้แก่

1. ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้กำหนดนโยบายหรือผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้กำหนดนโยบายหรือผู้วางแผนโครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าวการแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจน การใช้สื่ออื่น ๆ เช่น

โทรทัศน์ วิทยุ สื่อบุคคล และหอกระจายข่าว เป็นต้น อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ป้องกันมิให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐใช้อำนาจดุลพินิจในการให้ หรือไม่ให้ข้อมูลดังกล่าวแก่ประชาชน จึงควรมีข้อกำหนดให้รัฐบาลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐต้องกระทำและกระทำอย่างทั่วถึงด้วย ยกเว้นข้อมูลบางประเภท เช่น เรื่องเกี่ยวกับความมั่นคงของชาติ เป็นต้น นอกจากนี้ การให้ข้อมูลแก่ประชาชนจะต้องให้อย่างทั่วถึง ถูกต้อง เทียบตรง ทันการณ์ เข้าใจได้ง่ายและไม่มีค่าใช้จ่ายมาเป็นอุปสรรคในการได้รับข้อมูลนั้นๆ

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นของประชาชน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรกกล่าวคือ ผู้กำหนดนโยบายหรือผู้วางแผนโครงการเชิญชวนให้ประชาชน แสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดีข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการริเริ่ม โครงการต่างๆ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ แล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น ทั้งนี้การรับฟังความคิดเห็นนี้ จะกระทำได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลก็ต่อเมื่อ ประชาชน ผู้มีส่วนได้ ส่วนเสีย ได้มีข้อมูลที่ถูกต้องและพอเพียง

3. ระดับการปรึกษาหารือ เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างผู้กำหนดนโยบายและผู้วางแผนโครงการและประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น โดยใช้รูปแบบต่าง ๆ อาทิ การสนทนากลุ่ม และประชาเสวนา เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่อง การมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียม โครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนิน โครงการ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อน และมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การใช้นักกฎหมายโตตุลาการเพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้ง และการเจรจา เพื่อหาทางประนีประนอมกัน การประชุมวางแผนแบบมีส่วนร่วม เป็นต้น

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกันคือเป็น ระดับที่ผู้รับผิดชอบนโยบายหรือโครงการกับประชาชนร่วมกันดำเนินการตามนโยบายหรือโครงการ เป็นขั้นการนำนโยบายไปปฏิบัติร่วมกันดำเนินการตามหรือโครงการร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้นๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบหรือประเมินผล อาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการติดตาม ประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชนโดยการทำการสำรวจเพื่อให้ประชาชนประเมิน การประเมินผลนี้มีความสำคัญมาก เพราะจะมีผลต่อการพิจารณาจัดสรรประโยชน์ การยุติหรือคงไว้ ตลอดจนปรับปรุงนโยบายหรือโครงการ

7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงประชามติ มี 2 ประการ คือ

ประการแรก การลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด อย่างน้อยขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึง

ประการที่สอง ในประเทศที่มีการพัฒนาทางการเมืองแล้วผลของการลงประชามติ จะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม แต่สำหรับกรณีของประเทศไทยเคยปรากฏตามรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ว่าผลของการลงประชามติ เป็นเพียงข้อเสนอแนะสำหรับ รัฐบาลเท่านั้น ไม่มีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตามแต่อย่างใด (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 214) และในช่วงเวลาของการใช้รัฐธรรมนูญฉบับนี้ไม่เคยมีการดำเนินการ ลงประชามติ ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดให้มีพระราชบัญญัติ ประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียงประชามติ ในมาตรา 138 โดยเป็นพระราชบัญญัติประกอบ รัฐธรรมนูญ โดยให้คณะกรรมการการเลือกตั้งจัดทำร่างพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วย การออกเสียงประชามติเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ

ในรัฐธรรมนูญฉบับชั่วคราว พุทธศักราช 2549 ระบุว่า เมื่อจัดทำร่างรัฐธรรมนูญแล้วเสร็จ สภาร่างรัฐธรรมนูญได้เผยแพร่ให้ประชาชนทราบ และจัดให้มีการออกเสียงประชามติเพื่อให้ ความเห็นชอบแก่ร่างรัฐธรรมนูญทั้งฉบับ อันเป็นการออกเสียงประชามติเป็นครั้งแรกของประเทศ ในวันที่ 19 สิงหาคม 2549 การออกเสียงลงประชามติปรากฏผลว่าประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งโดยเสียงข้างมาก ของผู้มาออกเสียงประชามติเห็นชอบให้นำร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่มาใช้บังคับหลัง จากนั้น ประธานสภานิติบัญญัติแห่งชาติ จึงนำร่างรัฐธรรมนูญขึ้นทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายเพื่อทรงลง พระปรมาภิไธย ให้ประกาศใช้เป็นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยสืบไป ทรงพระราชดำริว่า สมควรพระราชทานพระบรมราชาอนุมัติตามความเห็นชอบเห็นดีของมหาชน

ทั้งนี้ ในมาตรา 165 ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ระบุว่า ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งย่อมมีสิทธิออกเสียงประชามติ โดยการจัดให้มีการออกเสียงประชามติให้ กระทำได้ในเหตุ ดังต่อไปนี้

1. ในกรณีที่คณะรัฐมนตรีเห็นว่ากิจการในเรื่องใด อาจกระทบถึงประโยชน์ได้เสียของ ประเทศชาติหรือประชาชน นายกรัฐมนตรี โดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรีอาจปรึกษาประธาน สภาผู้แทนราษฎรและประธานวุฒิสภาเพื่อประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้มีการออกเสียงประชามติ ไม่ได้

2. ในกรณีที่มีกฎหมายบัญญัติให้มีการออกเสียงประชามติการออกเสียงประชามติตาม (1) หรือ (2) อาจจัดให้มีการออกเสียงเพื่อมีข้อยุติโดยเสียงข้างมากของผู้มีสิทธิออกเสียงประชามติ ในปัญหาที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ หรือเป็นการออกเสียงเพื่อให้คำปรึกษาแก่คณะรัฐมนตรี ก็ได้ เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นการเฉพาะการออกเสียงประชามติต้องเป็นการให้ออกเสียง เห็นชอบหรือไม่เห็นชอบในกิจการตามที่จัดให้มีการออกเสียงประชามติ และการจัดการออกเสียง ประชามติในเรื่องที่จัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญหรือเกี่ยวกับตัวบุคคลหรือคณะบุคคล จะกระทำมิได้ ก่อนการออกเสียงประชามติ รัฐต้องดำเนินการให้ข้อมูลอย่างเพียงพอ และให้บุคคลฝ่ายที่เห็นชอบ และไม่เห็นชอบกับกิจการนั้น มีโอกาสแสดงความคิดเห็นของตน ได้อย่างเท่าเทียมกัน ทั้งนี้ หลักเกณฑ์ และวิธีการออกเสียงประชามติให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการออกเสียง ประชามติ ซึ่งอย่างน้อยต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการออกเสียงประชามติ ระยะเวลาในการ ดำเนินการและจำนวนเสียงประชามติ เพื่อมีข้อยุติ และในมาตรา 235 คณะกรรมการ การเลือกตั้ง เป็นผู้ควบคุมและดำเนินการจัดหรือจัดให้มีการเลือกตั้งหรือการสรรหาสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา สมาชิกสภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น แล้วแต่กรณี รวมทั้งการออกเสียงประชามติ ให้เป็นไปโดยสุจริตและเที่ยงธรรม นอกจากนี้ในระดับท้องถิ่นยังสามารถจัดให้มีการลงประชามติ ได้ดังระบุในมาตรา 287 ที่ว่าประชาชนในท้องถิ่นมีสิทธิมีส่วนร่วมในการบริหารกิจการขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดให้มีวิธีการที่ให้ประชาชนมีส่วนร่วม ดังกล่าวได้ด้วย ทั้งนี้ ในกรณีที่การกระทำขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลกระทบต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นในสาระสำคัญ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องแจ้งข้อมูล รายละเอียดให้ประชาชนทราบก่อนกระทำการเป็นเวลาพอสมควรและในกรณีที่เห็นสมควรหรือ ได้รับการร้องขอจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องจัดให้มีการรับ ฟังความคิดเห็นก่อนการกระทำนั้น หรืออาจจัดให้ประชาชนออกเสียงประชามติเพื่อตัดสินใจก็ได้ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

ดังนั้นประชามติในรัฐธรรมนูญจึงเป็นทั้งแบบที่มีผลบังคับใช้และเป็นการปรึกษาหารือ ประชาชนก็ได้ ซึ่งต่างจากอดีต และใช้ได้ในทุกระดับของการบริหารราชการแผ่นดิน ทั้งยังเป็น โอกาสที่จะช่วยตัดสินใจปัญหาต่างๆ ได้หากทุกฝ่ายยอมรับกติกาแต่ต้องมีกระบวนการให้ข้อมูลที่ ถูกต้อง เหมาะสม พอเพียงและทันการณ์

ทั้งนี้ การที่ประชาชนมีส่วนร่วมในลำดับสูงขึ้นไปได้ต้องมีส่วนร่วมในลำดับล่าง ๆ ก่อน จึงจะทำให้มีส่วนร่วมมีประสิทธิผลเพราะหากปราศจากข้อมูลประชาชนจะทำหน้าที่ร่วมให้ ความเห็นปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ ติดตาม ตรวจสอบได้อย่างไร ในการจะแสดงความคิดเห็น นอกจากนั้นการให้ความคิดเห็นที่เหมาะสมอาจดำเนินการหลังจากได้มีเวลาศึกษาข้อมูลมาแล้วรูปแบบ

การรับฟังความคิดเห็น อาทิ การสำรวจโดยแบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การรับฟังผ่านเวทีประชาชน ผ่านวิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ โทรศัพท์ จดหมายหรือกล่องรับความคิดเห็น เป็นต้น เพื่อช่วยให้เข้าใจระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ความแตกต่าง และเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในแต่ละระดับได้ง่ายยิ่งขึ้น จึงได้นำเสนอในรูปต่อไปนี้ และแสดงระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ด้วยแล้ว

สรุปได้ว่า ระดับการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับความสามารถของแต่ละบุคคลที่จะเข้าร่วมในการดำเนินงานต่าง ๆ ของชุมชน ตั้งแต่ระดับการให้ข้อมูลซึ่งเป็นพื้นฐานของการทำงานชุมชน ในฐานะผู้อยู่อาศัยในชุมชนนั้น ๆ มีความรู้ ความเข้าใจ ปัญหาและความต้องการแก้ไข ปัญหาในชุมชนที่ตนเอง ไปจนถึงการเข้าร่วมคิด เสนอ และดำเนินกิจกรรมเพื่อแก้ไขปัญหา และได้รับในสิ่งที่ต้องการให้เกิดขึ้นในชุมชน ตลอดจนระดับสูงขึ้นไป ในระดับการตรวจสอบ ติดตามและประเมินผล ไปจนถึงการควบคุมประชาชนไม่ให้เกิดความขัดแย้งกันในชุมชนได้

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

จากการศึกษาประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน มีนักการศึกษากล่าวถึงดังนี้
สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา (2545: 113) นำเสนอถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ย่อมก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตนผ่านกิจกรรม กระบวนการทำงานตามโครงการ
2. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตน
3. เป็นช่องทางสะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ถูกต้องตรงประเด็น
4. เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจเนื่องจากการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม
5. เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วมย่อมจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความรู้และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวทีในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก
6. เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่น
7. ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน อันเนื่องมาจากมาจากโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้าน และจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการดูแลบำรุงรักษา

อรรถ กัทผล (2552 : 23) กล่าวถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ว่าในหน่วยงานใดก็ตาม เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา เพราะการมีส่วนร่วมมีคุณประโยชน์หลากหลายประการอย่างไรก็ตาม ประโยชน์ที่จะได้จากการมีส่วนร่วมของประชาชนขึ้นอยู่กับความจริงใจและความจริงจังในการดำเนินการด้วยประโยชน์โดยทั่วไป คือ

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ การให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลข่าวสาร และความคิดเห็นต่าง ๆ จะช่วยให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจที่ครบถ้วนรอบคอบมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยให้เกิดทางเลือกใหม่ ทำให้การตัดสินใจรอบคอบและได้รับการยอมรับมากขึ้น โดยเฉพาะการตัดสินใจที่กระทบกับประชาชนโดยตรง
2. ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา เมื่อการตัดสินใจนั้นได้รับการยอมรับ ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมตั้งแต่ต้น รับทราบข้อมูลคำอธิบายต่าง ๆ เห็นประโยชน์ส่วนรวมที่จะได้รับ จะช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ แน่ใจว่ากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนมีค่าใช้จ่ายและใช้ระยะเวลา แต่เมื่อประชาชนยอมรับ การนำโครงการไปสู่การปฏิบัติจะรวดเร็วขึ้นซึ่งในประเด็นนี้จะเห็นว่าโครงการของภาครัฐที่เร่งการตัดสินใจหรือปกปิด เมื่อประชาชนทราบภายหลัง และต่อต้านบางโครงการนำไปสู่การปฏิบัติไม่ได้ ถ้าช้าเป็นปีๆ บางโครงการสามารถก่อสร้างได้เสร็จและประชาชนไม่ยอมให้เข้าไปดำเนินการ กลายเป็นอนุสาวรีย์ร้าง ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าเสียดายงบประมาณดังกล่าวสามารถนำไปสร้างคุณประโยชน์ได้มากมาย
3. การสร้างฉันทามติ สำหรับสถานการณ์ปัจจุบันการสร้างฉันทามติอาจเป็นเรื่องยาก สังคมเราหลายร่างเป็นพหุลักษณะและต้องยอมรับความหลากหลายแตกต่างทางความคิด กลไกที่ช่วยให้ความแตกต่างนั้นได้มีการแลกเปลี่ยน คือ กลไกการมีส่วนร่วมของประชาชน ในทางหลักการ เราเชื่อว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจช่วยป้องกันความขัดแย้งได้ แต่ในสังคมไทยที่ผ่านมา ภาครัฐมักดำเนินการตัดสินใจไปก่อน เมื่อประชาชนต่อต้านจึงจัดกระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชน ซึ่งช้าไปแล้ว หากเกิดเป็นความขัดแย้งขึ้น จำเป็นต้องใช้หลักการจัดการความขัดแย้งเข้ามาแทน ดังนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงสามารถช่วยลดความขัดแย้งทางการเมืองและเกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ
4. ร่วมมือในการนำไปปฏิบัติ การมีส่วนร่วมของประชาชนเมื่อประสบความสำเร็จ ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ
5. ช่วยทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน การมีส่วนร่วมของประชาชนช่วยให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกิดความใกล้ชิด สร้างความสัมพันธ์ที่ดี สร้างความรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นของประชาชนไม่ใช่เป็นของนักการเมืองเท่านั้น นอกจากนี้ด้วยความใกล้ชิด ผู้บริหารท้องถิ่นจะไวต่อความรู้สึกห่วงกังวลของประชาชน และเกิดความตระหนักในการตอบสนองต่อความกังวลของประชาชน

6. ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการให้การศึกษาแก่ประชาชน เพื่อเรียนรู้กระบวนการตัดสินใจและเป็นเวทีฝึกผู้นำชุมชน

7. ช่วยทำให้ประชาชนสนใจประเด็นสาธารณะมากขึ้น การมีส่วนร่วมเป็นการเพิ่มทุนทางสังคม และช่วยเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองที่กระตือรือร้นสอดคล้องกับการปกครองตามหลักประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม

ยัง (Young, 2002 : 1) ได้กล่าวถึง การปฏิบัติที่เป็นประชาธิปไตยให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วม (Inclusive Democracy Practice) หรือประชาธิปไตยแบบพหุภาคี (Pluralism Democracy) เป็นการส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรม เพราะประชาชนมุ่งหวังที่จะชักนำผู้อื่นให้ตระหนักถึงความเป็นธรรม ความรู้และสติปัญญาของเขา และมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของพวกเขา และมีความเข้าใจในเรื่องที่พวกเขาสนใจ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการในที่สุด ซึ่งที่ผ่านมานักทฤษฎีทางด้านประชาธิปไตยมักตั้งสมมติฐานว่าการอภิปรายทางประชาธิปไตยที่เหมาะสม ควรเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ และทำความเข้าใจร่วมกัน โดยที่จริงแล้วการเมืองต้องเป็นทั้งการแข่งขันระหว่างกลุ่มหรือปัจเจกชนที่มีความสนใจและความเห็นที่ขัดแย้ง ผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองมักเลือกเข้าข้างที่เขาสนใจและช่วยกันสร้างความสนใจร่วมของสาธารณะอีกด้วย

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชนเป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจ และกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตนช่วยลดความขัดแย้งระหว่างการนำไปปฏิบัติ ลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสีย ทำให้ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและมีความกระตือรือร้นในการช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ ทำให้ผู้บริหารท้องถิ่นมีความใกล้ชิดกับประชาชน ช่วยพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชนเสริมสร้างให้ประชาชนเป็นพลเมืองอันนำไปสู่หลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง

กรณีตัวอย่างบทบาทของการทำกิจกรรมร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพสังคม

ชุมชนที่พัฒนาจนประสบผลสำเร็จสูงในการพึ่งตนเองในชนบทไทย มีคุณลักษณะร่วมที่สำคัญประการหนึ่งของชุมชน คือ มักจะมีกิจกรรมที่ดำเนินในรูปแบบของการทำกิจกรรมร่วมของคนในชุมชนด้วยเสมอ และกิจกรรมเหล่านี้เมื่อนำมาวิเคราะห์ตามกรอบแนวคิดคุณภาพสังคมแล้วจะเห็นว่ามิบทบาทในการส่งเสริมการยกระดับสังคมชนบทให้มีคุณภาพสูงขึ้นหลาย ๆ ด้านอย่างเกื้อกูลกัน ตัวอย่างของการทำกิจกรรมร่วมใน 2 ชุมชนต่อไปนี้ เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่ผู้เขียนคัดเลือกมาจากงานวิจัยในระดับชุมชน ทั้งที่เป็นงานวิจัยของผู้เขียนเอง และงานวิจัยของผู้อื่นที่เห็นว่าน่าสนใจมาวิเคราะห์ ตามกรอบแนวคิดคุณภาพสังคม

1. กลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุดในชุมชนควนเค็ง

อาแว มะแส และคณะ (2546 : 12) ได้นำเสนอถึง ชุมชนควนเค็ง เป็นชุมชนหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่เนิน ซึ่งเรียกว่าตามภาษาถิ่นได้ว่า “ควน” กลางพื้นที่ป่าพรุควนเค็ง ในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช พรุควนเค็งเป็นพื้นที่พรุขนาดใหญ่ มีเนื้อที่รวม 195,545 ไร่ ส่วนใหญ่เป็นป่าพรุเสื่อมโทรม มีต้นเสม็ดเป็นพันธุ์ไม้หลักที่พบขึ้นอยู่ทั่วไป และมีต้นกระจุด ซึ่งเป็นพืชตระกูลหญ้า ขึ้นตามธรรมชาติอยู่มากมายเป็นพื้นที่กว้างบริเวณที่เป็นแอ่งน้ำ โดยเฉพาะพื้นที่รอบ ๆ ที่ตั้งของชุมชน จนกลายเป็นแหล่งกระจุดที่สำคัญมากแห่งหนึ่งในภาคใต้

กระจุดเป็นพืชที่คนในท้องถิ่นรู้จักนำมาใช้ประโยชน์ในงานจักสานมาอย่างยาวนาน ชาวบ้านในชุมชนควนเค็งและชุมชนใกล้เคียงคุ้นเคยกับงานจักสานกระจุด ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สั่งสมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ การทำงานจักสานจากกระจุดเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่มากมายในท้องถิ่นมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีพอย่างชาญฉลาดสอดคล้องกับธรรมชาติ ในอดีตชาวบ้านมักจะนำลำต้นของกระจุดมาจักสานเป็นเครื่องปลูก ที่เรียกว่า “สาด” (ภาษาถิ่นภาคใต้) หรือ “เสื่อ” เพื่อใช้ในการปูนอน และตากข้าวเปลือก หรือ บรรจุภัณฑ์ที่เรียกว่า “สอบ” หรือกระสอบ สำหรับใส่ข้าวสาร หรือเกลือและของใช้อย่างอื่นภายในครัวเรือนเป็นหลัก มีบางส่วนที่อาจจะนำไปแลกเปลี่ยนกับชุมชนอื่น หรือนำไปจำหน่ายเพื่อให้ได้เงินนำไปซื้อสินค้าอื่น ๆ ที่จำเป็นต่อการดำรงชีพ ต่อมางานจักสานจากกระจุดได้ถูกกระตุ้นจากหน่วยงานพัฒนาของรัฐให้พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายขึ้น เหมาะกับการใช้ประโยชน์หลายประการควบคู่กับการออกแบบที่ทันสมัย โดยมุ่งหวังให้เป็นงานเสริมรายได้สำหรับครัวเรือนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบริเวณนี้ เมื่อมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และเปลี่ยนวัตถุประสงค์การผลิตไปสู่การแลกเปลี่ยนค้าขายกับภายนอกมากขึ้น ทำให้เกิดผลกระทบตามมา ทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแหล่งกระจุด การจัดการการผลิตและการตลาด จึงทำให้มีการขับเคลื่อนจากการส่งเสริมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้จัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุดขึ้นเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ โดยมากเป็นการจัดตั้งกลุ่มระดับหมู่บ้าน ซึ่งมีในเกือบทุกหมู่บ้านที่มีการทำงานจักสานจากกระจุดของตำบลเค็ง การดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุดเป็นไปในลักษณะของการทำกิจกรรมร่วมที่มีสมาชิกในชุมชนที่สนใจหรือถูกชักชวนเข้าร่วม แม้จะมีการจัดตั้งกลุ่มในเกือบทุกหมู่บ้าน โดยเริ่มเมื่อประมาณ 20 ปีที่ผ่านมา แต่มีบางกลุ่มเท่านั้นที่สามารถดำเนินงานอย่างต่อเนื่องจนประสบผลสำเร็จเป็นที่น่าพอใจ ซึ่งกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุดบ้านควนเค็งเป็นหนึ่งในกลุ่มที่จัดว่าประสบผลสำเร็จ ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงบทบาทของกลุ่มนี้ต่อการเสริมสร้างคุณภาพสังคมในชุมชนควนเค็ง

กลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุดบ้านควนเค็งในปัจจุบันไม่เพียงแต่ดำเนินงานในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกระจุดในรูปแบบต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังทำงานด้านการตลาดเพื่อกระจายผลผลิต

ไปยังตลาดภายนอก การจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือด้านการเงินแก่สมาชิก และเป็นตัวกลางในการกระตุ้นให้มีการจัดการแหล่งกระจัดและวิธีการเก็บเกี่ยวกระจัดให้เหมาะสมและยั่งยืน โดยมีการประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลเครื่อง และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องและสนใจ การดำเนินงานที่ครอบคลุมกว้างนี้ค่อย ๆ พัฒนาจากการร่วมเสนอ และร่วมกันคิดของสมาชิกกลุ่มทั้งอย่างไม่เป็นทางการ และเป็นทางการในระหว่างการทำงานเป็นกลุ่ม หลังจากได้ประสบปัญหาบางประการและเล็งเห็นแนวโน้มของปัญหาบางส่วนที่อาจจะเกิดได้ในอนาคต ทำให้มีการพัฒนาบทบาทที่มีส่วนเสริมสร้างคุณภาพสังคมของชุมชนหลายด้าน ทั้งด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ และด้านการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชน

ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจุบันงานจักสานจากกระจัดได้พัฒนาจนเป็นอาชีพเสริมที่สำคัญมากของประชากรในหมู่บ้านควนเครื่อง เพราะเป็นงานที่ประมาณร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมดในชุมชนทำ และช่วยสร้างรายได้เสริมที่มีสัดส่วนโดยเฉลี่ยประมาณร้อยละ 20 ของรายได้เงินสดทั้งหมดของครัวเรือน (ข้อมูลปี พ.ศ. 2545) ผลิตภัณฑ์ที่ทำได้รับพัฒนาจนมีหลากหลายชนิดและรูปแบบ ที่ปรับให้เหมาะกับตลาดที่กว้าง โดยแรงงานสตรีของครัวเรือนมีบทบาทหลักในการจักสาน ในขณะที่แรงงานผู้ชายช่วยเสริมในการเก็บเกี่ยวกระจัด การเตรียมกระจัดก่อนจักสาน และการตกแต่งผลิตภัณฑ์ก่อนขึ้นงานจะเสร็จสมบูรณ์ เช่น การลงแลคเกอร์ การทำและติดหูกระเป่า การเย็บขอบเสื้อ เป็นต้น และที่น่าสนใจประการหนึ่ง คือเป็นงานที่สามารถทำได้ตลอดปี การรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมมีส่วนอย่างสำคัญในการให้สมาชิกสามารถสร้างรายได้อย่างต่อเนื่องตลอดเวลา ด้วยการส่งผลิตภัณฑ์ไปขายแก่กลุ่มที่ทำหน้าที่ซื้อผลิตภัณฑ์จากสมาชิก โดยจ่ายเงินสดทันทีจากเงินกองทุนที่ตั้งไว้ผ่านการออมของสมาชิกและได้รับเงินสมทบส่วนหนึ่งจากองค์การบริหารส่วนตำบลเครื่อง แล้วนำไปขายต่อหรือรวบรวมเพื่อขายต่อในฤดูกาลที่ตลาดต้องการ การดำเนินงานของกลุ่มที่มีกิจกรรมหลายอย่างเชื่อมโยงกัน ช่วยสร้างความมั่นคงทางรายได้ แม้หากจะคิดเป็นรายวันอาจต่ำกว่ารายได้ขั้นต่ำที่รัฐกำหนดก็ตาม แต่ช่วยให้สมาชิกชุมชน โดยเฉพาะสตรีไม่ต้องย้ายถิ่นไปทำมาหากินนอกพื้นที่ ซึ่งมักจะต้องทิ้งลูกที่อยู่ในวัยเรียนให้อยู่บ้านกับญาติผู้ใหญ่สูงอายุ ซึ่งอาจจะสร้างปัญหาสังคมอื่นๆตามมา จึงถือได้ว่าช่วยเสริมสร้างคุณภาพสังคมด้านนี้ได้ อย่างมีนัยสำคัญแก่ชุมชนควนเครื่อง ในสภาพที่โอกาสในการทำมาหากินเพื่อหารายได้ภายในชุมชนมีจำกัดมาก ในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ลำบากมากแห่งหนึ่งในชนบทภาคใต้

การสร้างความสัมพันธ์และความเข้มแข็งมักไปด้วยกันในชุมชนชนบท การรวมกลุ่มทำกิจกรรมร่วมเปิดโอกาสให้สมาชิกชุมชน ได้มีโอกาสพบปะเพื่อร่วมคิด ร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และทำงานร่วมกันมากขึ้น นอกเหนือจากการพบปะตามธรรมเนียมปฏิบัติที่มีอยู่เดิม การพบปะผ่านการทำกิจกรรมร่วมมีส่วนช่วยสานสายใยความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกให้มีความผูกพันเพิ่มขึ้น

จากฐานเดิมที่มีความสัมพันธ์ทางเครือญาติอยู่แล้ว แต่ยิ่งนานวันความสัมพันธ์เดิมนี้อาจจะลดความสำคัญลงจากการรบกวนของการเปลี่ยนแปลงไปสู่ความทันสมัยที่บีบให้คนมีเวลาในการสานสัมพันธ์น้อยลงและเห็นแก่ตัวมากยิ่งขึ้น หากไม่มีกิจกรรมใหม่ๆที่เหมาะสมกับปัญหาพร้อมแห่งยุคสมัยมาเป็นทางเชื่อมเช่นนี้ ก็ยากที่จะรักษาประเพณีปฏิบัติให้ดำรงอยู่ได้ดีดังเดิม อย่างไรก็ตาม เมื่อได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมกลุ่ม ความเข้าใจในปัญหาพร้อมของคนในชุมชนมีมากขึ้น อันจะช่วยกระตุ้นให้เพิ่มความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมของปัญหา ทั้งที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับกลุ่มและกิจกรรมการดำรงชีพที่กลุ่มไปเกี่ยวข้อง และปัญหาส่วนรวมบางส่วนของชุมชน ทั้งนี้เพราะวิถีชีวิตของคนในชุมชนแห่งนี้มักจะยึดโยงมิติต่างๆหลายมิติเข้าด้วยกันอย่างยากที่จะแยกออกจากกัน โดยนัยนี้ความสัมพันธ์และความรู้สึกผูกพันเชิงสมานฉันท์เพื่อร่วมมือร่วมใจกันทำงานเป็นกลุ่มในการแก้ปัญหาพร้อมที่เผชิญอยู่จึงเพิ่มขึ้น ซึ่งความสัมพันธ์ในทิศทางนี้เป็นฐานสำคัญของการรวมพลังทำงานด้านอื่น ๆ ที่เห็นว่าสำคัญในการดำเนินชีวิต เท่าที่สังเกตเห็นที่เป็นสัญญาณสำคัญประการหนึ่ง คือ การขยับไปตั้งกองทุนออมทรัพย์ เพื่อส่งเสริมการออมในหมู่สมาชิกและเพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนในการให้สมาชิกกู้และรับซื้อผลิตภัณฑ์กระจุจจากสมาชิก นอกจากนี้ยังมีบริการเริ่มสร้างกฎเกณฑ์ในการเก็บเกี่ยวกระจุจให้เหมาะสม ด้วยการห้ามใช้วิธีตัดกระจุจซึ่งจะทำให้ต่อกระจุจเน่าขยายพันธุ์ต่อไปได้น้อย และพยายามควบคุมสิทธิในการเก็บเกี่ยวกระจุจให้อยู่ในหมู่สมาชิกของชุมชนเท่านั้น คนที่มาจากชุมชนอื่นไม่มีสิทธิที่จะเก็บเกี่ยวกระจุจเอง แต่จะต้องซื้อกระจุจจากสมาชิกชุมชน อันแสดงให้เห็นถึงความพยายามเพิ่มพลังในการรักษาผลประโยชน์ของสมาชิกชุมชนให้สามารถใช้ทรัพยากรที่สำคัญต่อการดำรงชีพนี้ให้ยั่งยืนยิ่งขึ้น

บทบาทด้านการส่งเสริมให้เกิดความครอบคลุมของบริการทางสังคม ยังมองเห็นได้ไม่เห็นชัดเจนสำหรับกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุจบ้านควนเค็ง อาจจะเป็นไปได้ว่างานบริการทางสังคมโดยทั่วไปเป็นงานของหน่วยงานของรัฐ ทั้งที่เป็นแขนงของรัฐบาลกลางและขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่น โดยทั่วไปงานพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และบริการทางสังคมต่างๆ เป็นสิ่งที่รัฐและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นเน้นในอันดับต้น ๆ อยู่แล้ว และที่ผ่านมามีการปรับปรุงงานด้านนี้เร็วพอสมควร จึงยังไม่มีคามจำเป็นที่กลุ่มที่เน้นการพัฒนาอาชีพเช่นกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุจนี้ จะต้องไปให้ความสำคัญในระยะนี้

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหว้า

อาแว มะแส และคณะ (2546 : 14) ได้นำเสนอ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหว้า ตั้งอยู่ที่บ้านนาหว้า อำเภอนะจะ จังหวัดสงขลา เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่ตั้งขึ้นมา โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อรวบรวมเงินทุนของชาวบ้าน ที่อยู่กระจัดกระจายเข้าเป็นกลุ่มก้อน แล้วให้ชาวบ้านกู้ยืมไปประกอบอาชีพ แรกเริ่มการก่อตั้งกลุ่มมาจากการกระตุ้นของเจ้าหน้าที่พัฒนาชุมชน ที่มาพูดคุยกับ

ผู้นำหมู่บ้านเพื่อจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตในหมู่บ้าน ซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ยากจนมากหมู่บ้านหนึ่ง เมื่อผู้นำได้นำไปหารือกับชาวบ้านเป็นระยะเวลาหนึ่ง จึงได้จัดตั้งกลุ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2522 โดยมีสมาชิกก่อตั้งจำนวน 56 คน เก็บเงินได้จำนวน 860 บาท แม้การดำเนินงานไม่ได้ราบรื่นตลอด และต้องมีการปรับรูปแบบอย่างมากจนมาเป็นรูปแบบของตนเอง แต่ในปัจจุบันจัดเป็นกลุ่มออมทรัพย์ระดับหมู่บ้านที่ประสบผลสำเร็จสูงมาก ซึ่งเห็นได้จากจำนวนสมาชิกที่เพิ่มเป็นกว่า 1,500 คน และมีเงินทุนหมุนเวียนจำนวนกว่า 30 ล้านบาท

โครงสร้างและรูปแบบการดำเนินงานที่น่าสนใจมากคือ การจัดตั้งเป็นกองทุนกว่า 80 กองทุน มีเงินหมุนเวียนรวมกว่า 6 ล้านบาท กองทุนเหล่านี้ได้ตั้งขึ้นเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของสมาชิกชุมชน ที่ตกลงร่วมกันว่าสามารถที่จะดำเนินการได้ภายในชุมชน อันเป็นการบริการสมาชิกให้มีความสะดวกในการดำเนินชีวิตด้านต่างๆอย่างครอบคลุม ซึ่งแกนนำคนสำคัญของกลุ่มอธิบายว่า “เป็นกองทุนสวัสดิการ ที่ครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย เพื่อช่วยเหลือสมาชิกเวลาเดือดร้อนในเวลาจำเป็น” ลักษณะการบริการของกองทุนมีหลากหลาย ทั้งในลักษณะของให้กู้ยืมและให้เปล่า ถ้าเป็นเงินของให้เช่าในราคาถูก แต่ละกองทุนมีผู้แลรับผิดชอบ อันเป็นการจัดการที่ “กระจายงานกันทำ” โดยบางกองทุนมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการเกิดกำไรอีกด้วย ตัวอย่างของกองทุนที่มี เช่น กองทุนอาหารนักเรียน กองทุนการศึกษานักเรียน กองทุนเลี้ยงโค กองทุนปื๋ยหมู่บ้าน กองทุนส่งเสริมอาชีพดอกเบี๋ยต่ำ กองทุนศูนย์สาธิตการตลาด กองทุนเดินที่หมู่บ้าน กองทุนน้ำดื่ม กองทุนมหรสพ กองทุนเงินค่ารักษาพยาบาล กองทุนร้านค้า กองทุนโต๊ะ-เก้าอี้ กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนโรงศพ กองทุนพัฒนาหมู่บ้าน ฯลฯ การมีกองทุนที่หลากหลายเชื่อมโยงมิติต่าง ๆ ของวิถีชีวิตเข้าด้วยกัน และมีวัตถุประสงค์เพื่ออำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตและให้สมาชิกสามารถเข้าถึงสวัสดิการต่าง ๆ อย่างครอบคลุมในช่วงระยะต่างๆของวงจรชีวิตนี้ จึงไม่เป็นที่น่าสงสัยว่ากลุ่มออมทรัพย์แห่งนี้มีบทบาทอย่างมากต่อการสร้างเสริมคุณภาพสังคมของชุมชนในทุกด้าน หากมองคุณภาพสังคมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ การจัดตั้งกองทุนด้านอาชีพที่มีหลากหลายให้สมาชิกเข้าร่วม ตามฐานอาชีพของชุมชน และไม่ได้จำกัดจำนวนกองทุนที่สมาชิกแต่ละคนเข้าร่วมได้ บวกกับการมีกองทุนที่ช่วยเหลือในการให้ทุนการศึกษาแก่เยาวชน กองทุนสวัสดิการการรักษาพยาบาล และกองทุนเพื่อสวัสดิการสังคมอื่น ๆ อีกมากมาย อีกทั้งกองทุนเหล่านี้ส่วนมากขยายตัวด้านเงินทุนอย่างต่อเนื่อง จึงเป็นการเปิดโอกาสให้สมาชิกสามารถเข้าถึงการช่วยเหลือจากกองทุนต่างๆ เหล่านี้ในรูปแบบของการกู้ยืมบ้าง การให้เปล่าบ้าง ทำให้สามารถจัดหาและได้มาซึ่งสิ่งจำเป็นต่าง ๆ อย่างสะดวกและทันกับความต้องการ ในขณะที่เดียวกันกองทุนที่สำคัญ ๆ บางกองทุนมีเงินจำนวนมากพอที่จะให้บริการแก่สมาชิกได้ครอบคลุมพอสมควร เช่น กองทุนส่งเสริมอาชีพดอกเบี๋ยต่ำ (ยอดเงินจำนวน 1,149,600 บาท) กองทุนสวัสดิการการรักษาพยาบาล ที่สนับสนุน

ค่ารักษาพยาบาลทั้งของโรงพยาบาลรัฐและคลินิกเอกชน และค่าใช้จ่ายสำหรับคนเฝ้าผู้ป่วย (ยอดเงินจำนวน 467,335 บาท) ฯลฯ (ข้อมูลปี 2545) สะท้อนให้เห็นความสามารถในการสร้างระบบการพึ่งตนเองได้สูง ประกอบกับมีการขยายตัวของกองทุนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการจัดการที่นำผลกำไรจากการบริการเงินกู้ของกลุ่มออมทรัพย์ รวมทั้งรายได้ที่หาได้ของแต่ละกองทุนมาสมทบ จึงเป็นการช่วยประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างน่าทึ่ง

ด้านความครอบคลุมของการให้บริการทางสังคมอย่างทั่วถึงแก่สมาชิกชุมชน สามารถเห็นได้จากจำนวนสมาชิกที่มีมาก จนเรียกได้ว่าเกือบทุกคน ในชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์นี้ ทั้งนี้เพราะการเป็นสมาชิกไม่ได้จำกัดเฉพาะวัยผู้ใหญ่ เด็กก็สามารถเป็นได้ อีกทั้งมีกองทุนที่เน้นเฉพาะกลุ่ม เช่น กองทุนผู้สูงอายุ กองทุนร้านค้าแม่บ้าน ฯลฯ และมีการบริการต่างๆ ในระดับชุมชนที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น โรงเรียน น้ำดื่ม การพัฒนาชุมชนผ่านกองทุนต่าง ๆ ฯลฯ ซึ่งสามารถจัดบริการเพิ่มเติมจากบริการที่รัฐและองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นสามารถจัดให้ การเปลี่ยนแปลงทางด้านสาธารณสุขที่ปรากฏให้เห็นในชุมชนนาหว้าวันนี้ ต่างจากภาพของชุมชนยากจนดั้งที่ได้รับรู้ในอดีตอย่างสิ้นเชิง เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สำคัญของการปรับปรุงคุณภาพสังคมด้านนี้ ส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของกลุ่มออมทรัพย์

ด้านความสมานฉันท์ในชุมชน ทางกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สามารถจัดกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นประเพณีปฏิบัติอย่างครอบคลุม ตามความนิยมของคนในชุมชน โดยมีเงินสนับสนุนเพื่อกิจกรรมเหล่านี้รองรับอยู่แล้ว กิจกรรมเหล่านี้มักจะส่งเสริมการสร้างบรรยากาศแห่งการอยู่ร่วมกัน การร่วมประกอบกุศลกิจ และความสัมพันธ์ฉันท์พี่น้องระหว่างสมาชิก ซึ่งเป็นการเสริมฐานความเป็นญาติพี่น้องที่มีรองรับอยู่แล้ว ให้สานต่อความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง มิให้เห็นทั้งในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยการกระจายความรับผิดชอบกองทุนต่างๆ ไปยังสมาชิกที่มีศักยภาพที่จะนำ ให้ได้ฝึกการมีส่วนรับผิดชอบเรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยการมอบหมายอำนาจในการบริหารจัดการกองทุนให้มีอิสระพอสมควร ภายใต้การแนะนำในภาพรวมของกรรมการกลุ่มออมทรัพย์ฯ การทำงานที่เน้นการตัดสินใจร่วมกันของกลุ่มออมทรัพย์ซึ่งเป็นองค์กรศูนย์กลางของกิจกรรมต่างๆ ที่มีกองทุนย่อย ๆ สนับสนุน การมีกองทุนสนับสนุนการไปอบรมเพื่อเพิ่มพูนความรู้ของสมาชิก ล้วนแต่มีส่วนส่งเสริมการสร้าง ความเข้มแข็ง และกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้สิ่งใหม่ อันเป็นกระบวนการเตรียมคนที่จะช่วยทำงานเพื่อกลุ่มและชุมชนได้อย่างต่อเนื่องไปในอนาคตด้วย

จากกรณีตัวอย่างบทบาทของการทำกิจกรรมร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพสังคม ในกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุตในชุมชนควนเคื่องและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหว้า ทั้ง 2 กลุ่ม ทำให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน ที่มาจากความรับผิดชอบของคนในชุมชน มีระดับของการมีส่วนร่วม

ของคนในชุมชน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรม และนำไปสู่การตรวจสอบร่วมกันได้ ถึงการดำเนินงานที่ต้องอาศัยความเชื่อศรัทธาของคนในชุมชน เพื่อที่จะให้เกิดการออม สร้างกองทุน และเกิดสวัสดิการ มีการจัดการตนเองของคนในชุมชน ทำให้เห็นถึงชุมชนที่มีคุณภาพทางสังคม นำไปเป็นแนวทางการศึกษา การวิจัยการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีของผู้วิจัยตามลำดับต่อไป

สรุปได้ว่า การศึกษาการมีส่วนร่วมข้างต้นจึงทำให้เห็นได้ว่า สมาชิกทุกคนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมภาคภูมิใจ ผู้บริหารให้การสนับสนุนร่วมมือยิ่งเพิ่มพูนอำนาจและความศรัทธาแก่ผู้ได้บังคับบัญชา เพราะต้องทำงานเป็นทีม และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนในการร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมประเมินผล ได้แสดงความคิดเห็น จะได้ตอบสนองความต้องการและแก้ไขปัญหาได้มากที่สุด ซึ่งผู้น้องค์กรแต่ละคนมีการมีส่วนร่วมที่แตกต่างกันไป ตามบทบาทหน้าที่ และความสามารถของบุคคล ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจถือได้ว่า เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพของสังคม ดังเห็นได้จากกรณีตัวอย่างของการทำกิจกรรมร่วมกันในการเสริมสร้างคุณภาพสังคม ของกลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุยในชุมชนควนเค็ง หรือกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหว้า เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

จตุเทพ ยาสุมุท (2543 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา ทูทางสังคมในชุมชนภาคเหนือ โดยได้จัดแบ่งประเภททุนทางสังคมเป็น 2 ประเภท คือ ทุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม และทุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม ทุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรม ได้แก่ ทุนในธรรมชาติ หรืออาจเรียกว่าเป็นทุนทรัพยากร ได้แก่ ดิน น้ำและป่าไม้ ทุนที่เป็นทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ ผู้นำชุมชนทั้งผู้นำที่เป็นทางการและผู้นำธรรมชาติ รวมทั้งสมาชิกของกลุ่มกิจกรรมในชุมชน และทุนด้านการเงิน สำหรับทุนทางสังคมที่เป็นนามธรรม ได้แก่ วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ระบบ คุณค่า ภูมิปัญญา การมีความสัมพันธ์ทางสังคมในแนวราบ รวมถึงการช่วยเหลือด้านแรงงานในลักษณะของการลงแขก การผูกเกลือ ผูกเกลือ และการมีเครือข่ายความสัมพันธ์กับองค์กรภายนอกชุมชน

อาแว มะแส และคณะ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่อง บทบาทของกิจกรรมร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพสังคมในชุมชนชนบทไทย : วิเคราะห์กรณีของ 2 ชุมชนในภาคใต้ ทั้งนี้ได้ทำการศึกษาจาก กรอบแนวคิดการพัฒนาคุณภาพสังคมให้ความสำคัญการพัฒนาของแต่ละสังคมหรือชุมชน ทั้งด้านวัตถุวิสัยและอัตตวิสัย โดยมีองค์ประกอบที่จำเป็นสำหรับการวิเคราะห์ 4 ด้านด้วยกัน คือ 1) ด้านความมั่นคงทางสังคมเศรษฐกิจ 2) ด้านความครอบคลุมทางสังคม 3) ด้านความ

สมานฉันท์ทางสังคม 4) ด้านการสร้างความเข้มแข็งหรือ ที่ผ่านมาการศึกษาตามแนวคิดนี้มักจะดำเนินการในระดับสังคมใหญ่ ซึ่งครอบคลุมประชาชนที่มีพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจและวัฒนธรรมกว้างและหลากหลาย ระดับคุณภาพทางสังคมจึงมักจะเกี่ยวข้องกับนโยบายการพัฒนาของรัฐและอิทธิพลของตลาดเป็นสำคัญ ในขณะที่สังคมชนบทที่มักจะเป็นชุมชนเชิงพื้นที่ สมาชิกของชุมชนมักจะมีความสัมพันธ์ทางสังคมที่ใกล้ชิดผ่านระบบเครือญาติ และยึดโยงด้วยวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีอิทธิพลสูงต่อวิถีชีวิตในแต่ละชุมชน การยกระดับคุณภาพทางสังคมจึงเกี่ยวข้องกับมิติทางสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนสูง ชุมชนชนบทที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนามักจะดำเนินงานพัฒนาในรูปแบบของการทำกิจกรรมร่วมด้วยเสมอ บทความชิ้นนี้มุ่งนำเสนอบทบาทของการทำกิจกรรมร่วมในการยกระดับคุณภาพสังคมในชุมชนชนบทของไทย โดยมีการนำกรณีของ 2 ชุมชนในภาคใต้ที่ประสบผลสำเร็จในการพัฒนา มาวิเคราะห์ประกอบให้เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ ผลการวิเคราะห์สะท้อนให้เห็นว่า การทำกิจกรรมร่วมเป็นเครื่องมือการพัฒนาที่มีผลอย่างสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพสังคมในชุมชนชนบททั้ง 4 ด้าน อีกทั้งยังเอื้อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์อย่างเชื่อมโยงและเกื้อกูลระหว่างกัน

อุไรวรรณ พวงสายใจ (2545 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคมที่มีอยู่ในชุมชนกับความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน ซึ่งพบว่าทุนทางสังคมที่มีทั้งที่เป็นทุนจากภายในชุมชนกับความเข้มแข็งจากภายนอกชุมชน อันประกอบด้วยวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ เศรษฐกิจบุคคล เครือญาติ การศึกษาเรียนรู้ และองค์กรหรือกลุ่ม ทุนทางสังคมเหล่านี้ส่งผลให้องค์กรเกิดความเข้มแข็ง เนื่องจากเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ และทำให้เกิดการเรียนรู้ซึ่งกันและกันภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม

จันทร์นันทน์ เหล่าพันมา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาองค์กรชุมชนของอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น เกิดขึ้นจากการที่ชุมชนประสบปัญหาจึงทำให้ชุมชนพยายามหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยการรวมกลุ่มกันขึ้น ซึ่งมีเจ้าหน้าที่พัฒนาเอกชนเข้ามาคอยเป็นคอยเสริมแนะให้กับกลุ่ม พร้อมกับสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาให้กับชุมชน มีการเสริมสร้างกระบวนการบริหารองค์กรให้กับชุมชนและผลักดันให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อรวมพลังกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

อภิรักษ์ ขอดมณี (2546 : 104-108) ศึกษาเรื่อง การพึ่งตนเองของชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลักษณะการพึ่งตนเอง และปัจจัยในการพึ่งตนเองของชุมชนไม้เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ พบว่า การพึ่งตนเองของชุมชนไม้เรียง เป็นการพึ่งตนเองบนฐานของการเรียนรู้ มิใช่เป็นการพึ่งตนเองบนฐานแห่งความมีพร้อมแห่งวัตถุดิบของหรือทรัพย์สิน นั่นคือ พร้อมทั้งจะเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนสามารถ

ฟังตนเองได้ตามทฤษฎีการฟังตนเองของชุมชนชนบท (TERMS) 5 ประการ คือ 1) การฟังตนเองทางเทคโนโลยี (T) ของชุมชนไม่เรียงในอดีตการฟังตนเองด้านเทคโนโลยีนั้น ต่างคนต่างแสวงหาทำให้เทคโนโลยีในการผลิตมีขอบเขตจำกัด หรือในบางครั้งต้องพึ่งพาทักษะนอก ชุมชนจึงได้เรียนรู้เทคโนโลยีดั้งเดิมของชุมชนตนเอง และนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และตามความต้องการของตลาด ส่งผลให้ชุมชนสามารถฟังตนเองในด้านเทคโนโลยีได้มากขึ้น จากการปรับปรุงเทคโนโลยี ทำให้ชุมชนมีศักยภาพในการผลิตได้มากขึ้น พร้อมกับการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในชุมชนได้คุ้มค่าและยั่งยืนมากขึ้น 2) การฟังตนเองทางเศรษฐกิจ (E) ชุมชนไม่เรียงไม่ใช่ชุมชนที่มีความร่ำรวย มีทรัพย์สินสมบัติเหลือกินเหลือใช้ หรือมีธุรกิจใหญ่โต แต่ชุมชนได้มีการเรียนรู้ที่จะทำให้เศรษฐกิจของตนดีขึ้น ในขณะที่เดียวกันก็พยายามที่จะลดค่าใช้จ่ายในส่วนที่สามารถได้ เช่น การเลี้ยงปลาไว้กินเอง การผลิตสิ่งของจำเป็นทดแทน เป็นต้น เพราะการช่วยลดค่าใช้จ่ายให้น้อยลงก็เท่ากับเป็นการเพิ่มรายได้เช่นกัน การฟังตนเองทางเศรษฐกิจที่เห็นได้ชัด คือ การฟังตนเองในระดับครัวเรือน ที่สามารถลดค่าใช้จ่ายลงได้ หรือมีอาหารสำหรับบริโภคในครัวเรือน ในบางครอบครัวก็อาจทำเป็นธุรกิจขนาดเล็กเพื่อไว้ขายให้กับคนในชุมชน ไม่นั่นทำขายคนนอกชุมชนทำให้ไม่ต้องลงทุนสูงและไม่เกิดการเสี่ยงกับการขาดทุน เพราะได้เก็บข้อมูลการใช้จ่ายของคนในชุมชนไว้ก่อนแล้ว แม้ว่ารายได้จะไม่ได้มากขึ้นเป็นจำนวนมาก แต่สิ่งที่เห็นได้ก็คือ การลดลงของจำนวนหนี้ของคนในชุมชน 3) การฟังตนเองทางทรัพยากรธรรมชาติ (R) บริเวณชุมชนไม่เรียงเป็นพื้นที่ที่มีทรัพยากรธรรมชาติสมบูรณ์ ประกอบไปด้วยป่าและเขาเป็นจำนวนมาก มีสายน้ำไหลผ่าน มีทุ่งนาที่ยังอุดมสมบูรณ์ มีกึ่งหอยปูปลาอยู่ในน้ำที่ยังหามาบริโภคได้ แต่เนื่องจากความจำกัดของพื้นที่ เมื่อมีการขยายชุมชนกว้างขึ้น มีคนเข้ามาอยู่อาศัยมากขึ้น ทำให้ชุมชนต้องหาวิธีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ โดยการวางแผนควบคุมการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่าและมีความยั่งยืน เพื่อให้ชุมชนสามารถฟังตนเองได้มากที่สุด และเมื่อทรัพย์สินที่ดินถูกแบ่งออกเป็นแปลงเล็ก ๆ ทำให้ชุมชนต้องหาวิธีในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของตนเองให้มีความยั่งยืน 4) การฟังตนเองทางจิตใจ (M) ทุนเดิมของชุมชนคือ ความเป็นชุมชนที่มีจิตใจรักการเรียนรู้ และเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับปัญหาต่างๆ ตลอดเวลา การถ่ายทอดความรู้บางอย่างได้ผ่านกระบวนการทางวัฒนธรรม ความเชื่อเรื่อง “ครูหมอ” ที่ทำให้ความรู้บางอย่างยังคงได้รับการสืบทอดมาเป็นระยะเวลานาน เพราะเป็นชุมชนที่มีใจเปิดกว้างพร้อมที่จะรับความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่ปฏิเสธคำแนะนำจากผู้อื่น พร้อมทั้งจะนำมาพิจารณาด้วยใจที่เป็นกลาง และยึดอยู่บนพื้นฐานของเหตุผล และสภาพความเป็นจริง ถ้าสิ่งนั้นมีประโยชน์กับทางชุมชนก็จะนำ มาใช้ แต่ถ้าเห็นว่าไม่มีประโยชน์ก็จะเลือกหาหนทางอื่นอีกต่อไป ในขณะเดียวกันก็มีใจกว้างพอที่จะให้การช่วยเหลือผู้อื่นด้วย ซึ่งจากประสบการณ์และเหตุการณ์ต่างๆ ที่ตัวบุคคลและชุมชนได้ประสบมา ทำให้ชุมชนต้อง

มีการปรับเปลี่ยนด้านจิตใจ ให้สามารถพึ่งตนเองให้ได้ โดยเริ่มที่จิตใจที่กล้าหาญ อดทนและเสียสละ ให้คนในชุมชนกล้าเสี่ยงที่จะลองผิดลองถูก แม้ในบางครั้ง ต้องประสบกับความล้มเหลว แต่ไม่เคยย่อท้อ และได้ถือเอาความผิดพลาดนั้นเป็นบทเรียน ในการพัฒนาต่อไป การพึ่งตนเองทางด้านจิตใจของชุมชนไม้เรียงนั้น อาจจะไม่ใช่สิ่งที่ตัวบุคคลสร้างขึ้น แต่เป็นเพราะถูกสถานการณ์บังคับ ให้ต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อความอยู่รอดของตนเองและสังคม ดังนั้นการผ่านเหตุการณ์ความสูญเสียและอุปสรรคจำนวนมาก มาเป็นระยะเวลาอันยาวนานทำให้คนในชุมชนไม้เรียงจึงสามารถพึ่งตนเองได้ทางจิตใจ และ 5) การพึ่งตนเองทางสังคม (S) ชุมชนไม้เรียง เริ่มจากการมาอยู่ร่วมกันของกลุ่มคนญาติพี่น้องเพียงไม่กี่สกุล แม้เมื่อมีการเข้ามาอยู่ของคนมากขึ้น ก็กลายเป็นคนกลุ่มเดียวกันชุมชนมีนำที่มีคุณลักษณะของผู้นำตามธรรมชาติ มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีลักษณะประนีประนอมสูง และมีเครือข่ายมาก เมื่อเริ่มทำกิจกรรมจึงได้รับการร่วมมือมาก ทำให้ชุมชนไม้เรียงสามารถพึ่งตนเองได้ และสังคมที่เกี่ยวเนื่องกันเป็นเครือข่ายทั้งภายในชุมชน และเครือข่ายนอกชุมชน ทำให้เกิดความเข้มแข็ง เกิดการเรียนรู้และพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือกัน การพึ่งตนเองได้ทางสังคมและของชุมชนไม้เรียง จึงเห็นได้ชัดจากความมั่นคงของกิจกรรมของชุมชนไม้เรียง

สมชาย ศรีเอียด (2553 : 114-115) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง: ศึกษากรณี แหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น บ้านคลองทุเรียน อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และศึกษาถึงศักยภาพในการพัฒนาของแหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเอง และสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นในการพึ่งตนเอง โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ มีการวิเคราะห์ตามทฤษฎีการพึ่งตนเอง 5 ด้าน คือ 1) ด้านเทคโนโลยี โดยหลักการพึ่งตนเองทางเทคโนโลยีนั้น ต้องมีความสามารถในการเลือกสรรการใช้ประโยชน์การอนุรักษ์และพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า แหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเทคโนโลยี เนื่องจากสภาพภูมิศาสตร์มีวิธีการผลิตทางการเกษตรคือ วนเกษตร ซึ่งเป็นรูปแบบการผลิตที่เลียนแบบธรรมชาติ การใช้เครื่องมือเครื่องมือง่ายๆ แบบธรรมชาติที่สามารถจัดหาได้ในท้องถิ่น จึงไม่มีความจำเป็นต้องพึ่งเทคโนโลยีในระดับสูง ผลผลิตมีการปรับใช้ให้เข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น ไม่ค่อยจะมีความสลับซับซ้อนมากนัก 2) ด้านเศรษฐกิจ การพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ พบว่าแหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อการพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่นมีความสามารถในการพึ่งตนเองด้านเศรษฐกิจ สามารถผลิตผลผลิตได้เพียงพอต่อความต้องการแต่หัวใจหลักสำคัญคือ การเปลี่ยนระบบความคิด ปรับกระบวนการทัศนคติในเรื่องการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เช่น การทำเกษตรแบบวนเกษตรสามารถพึ่งตนเองได้ ด้วยปัจจัยพื้นฐาน ลดรายจ่าย ครอบครัวยั่งยืน ส่วนที่เหลือก็นำไปขาย ทำให้การอยู่ การกินไม่เดือดร้อน ชีวิตก็ไม่เดือดร้อน ครอบครัวก็ได้อยู่ร่วมกัน มีเวลาให้กัน ความสัมพันธ์

ทั้งภายในครอบครัว และภายในชุมชน เป็นความสัมพันธ์แบบพึ่งพาอาศัยกัน เกื้อกูลกัน ซึ่งเป็นรากฐานสู่ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ 3) ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยหลักการการที่จะพึ่งตนเองทางด้านทรัพยากรธรรมชาติได้นั้น จะต้องมีฐานองค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ ประการที่ 1 มนุษย์ ประการที่ 2 องค์ความรู้และภูมิปัญญาและประการที่ 3 ทรัพยากรธรรมชาติ 4) ด้านสังคม การเสริมสร้างให้ชุมชนร่วมมือช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เป็นปัจจัยพื้นฐานบางอย่างที่ไม่สามารถพึ่งตนเองในครอบครัวได้ แต่ต้องมีการพัฒนาการพึ่งตนเองอย่างเป็นระบบอย่างเช่นระบบวนเกษตรที่กำลังจะย้อนกลับไปสู่การเกื้อกูลที่เคยมีมาในสังคมมนุษย์ ซึ่งจะย้อนวิถีที่มีคุณค่าให้มากขึ้น ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นกุญแจสำคัญที่จะกำหนดทิศทางการพัฒนาวนเกษตรในอนาคต โดยวิธีการหลากหลายรูปแบบ เช่น การใช้อุปกรณ์สื่อ การสร้างเงื่อนไข เช่นการประชุม การจัดกลุ่มเสวนา การศึกษาดูงาน และการปฏิบัติจริง เป็นต้น และ 5) ด้านจิตใจสุขภาพวิถีไท เป็นภูมิปัญญาเพื่อการอยู่ร่วมกันและพึ่งพากัน เรียนรู้จากการเสริมสร้างภูมิปัญญาอย่างอิสระ เพื่อสุขภาพที่พ้นจากพันธนาการ อิสระจากความเจ็บป่วย ความทุกข์ และความบีบคั้นทั้งปวงเพื่อก้าวไปสู่ประโยชน์สุขอย่างแท้จริง จาการฝึกบริหารร่างกายใจ ซึ่งเป็นการบริหารร่างกายของไทยที่มีมาแต่โบราณ ซึ่งเน้นการฝึกกลมหายใจและใช้สมาธิร่วมด้วย เป็นการบริหารกาย บริหารจิต รวมทั้งช่วยในการบำบัดอาการเจ็บป่วยเบื้องต้น สร้างระบบการดูแลสุขภาพที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ตอบสนองต่อปัญหาสุขภาพในอนาคต

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แสดงให้เห็นว่าคุณภาพสังคม จำเป็นต้องได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอยู่ในสังคม เป็นทุนทางสังคม นำไปสู่การพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของชุมชนในสังคม ก่อให้เกิดเป็นคุณภาพสังคมที่พัฒนาตามมิติต่าง ๆ คือ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Economic Security) สมาชิกทุกคนได้รับการยอมรับอย่างเท่าเทียมกัน (Social Inclusion) อาศัยอยู่ในชุมชนที่มีความสมานฉันท์ (Cohesive Communities) และมีการ เสริมพลังให้เกิดมากขึ้น (Empowerment) ที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพ ทั้ง 4 มิติ มีลักษณะเชื่อมโยงกันเป็นสังคมคุณภาพ ทั้งนี้ตำบลบางสระแก้ว มีการพัฒนาและการขับเคลื่อนการพัฒนาทั้ง 4 มิติ ในระดับใด และมีคุณภาพอย่างไร จึงนำไปสู่แนวทางการศึกษาของผู้วิจัยตามแนวทางการดำเนินการวิจัยต่อไป

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในตำบลบางสระแก้ว ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้าน (กำหนดหมู่บ้านละ 15 คน จำนวน 5 หมู่บ้าน) คณะกรรมการศูนย์ศิลป์เสื่อ คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน (เครือข่ายองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว) คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน (ธนาคาร) คณะกรรมการป่าตะกาดใหญ่และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม (บ้านปลาธนาคารปู) คณะกรรมการเด็กและเยาวชน รวมจำนวนผู้นำองค์กรชุมชนทั้งสิ้น จำนวน 180 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในตำบลบางสระแก้ว กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง อาศัยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 608) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารวมทั้งสิ้น 123 คน แล้วนำไปใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วนชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) โดยกลุ่ม องค์กรในชุมชน เป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น ดังปรากฏรายละเอียดในตารางที่ 5

ตาราง 5 แสดงจำนวนประชาชนและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่ม องค์กรในชุมชน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ใน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
การศึกษา	(N)	(n)
คณะกรรมการหมู่บ้าน	75	51
ผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว	105	72
รวม	180	123

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งลักษณะของแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ การศึกษา ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และเติมข้อความ (Open-ended) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ผู้วิจัยได้พัฒนาให้มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) 5 ตัวเลือก คำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสามัคคีทางสังคมด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมและด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน กำหนดการให้คะแนนดังนี้

- 5 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์วัดระดับการมีส่วนร่วม ดังนี้

- คะแนนเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมากที่สุด
- คะแนนเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับมาก
- คะแนนเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง
- คะแนนเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีส่วนร่วมในระดับน้อย
- คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีส่วนร่วมน้อยในระดับที่สุด

ตอนที่ 3 ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าใน 4 มิติ ดังนี้ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสามัคคีทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมและด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชนซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากข้อเสนอของสุรสิทธิ์ วัชรขจร (2544 : 6 - 11) มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) 5 ตัวเลือก กำหนดการให้คะแนนดังนี้

5	หมายถึง	มีคุณภาพในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีคุณภาพในระดับมาก
3	หมายถึง	มีคุณภาพในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีคุณภาพในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีคุณภาพในระดับน้อยที่สุด

เกณฑ์วัดระดับคุณภาพ ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย	4.51 – 5.00	หมายถึง	มีคุณภาพในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย	3.51 – 4.50	หมายถึง	มีคุณภาพในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย	2.51 – 3.50	หมายถึง	มีคุณภาพในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย	1.51 – 2.50	หมายถึง	มีคุณภาพในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย	1.00 – 1.50	หมายถึง	มีคุณภาพน้อยในระดับที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของ คนในตำบลบางสระเก้า ใน 4 มิติ ได้แก่

1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. ด้านความสามัคคีกันทางสังคม
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. นำแบบสอบถามที่ได้สร้างขึ้นเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบ แก้ไขให้มีความถูกต้องเหมาะสม

2. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเสร็จสมบูรณ์ เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อ ขอความ อนุเคราะห์ในการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนี ความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) (บุญชม ศรีสะอาด. 2545 : 64–65) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.80 - 1.00

3. นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะ คล้ายคลึงกันแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยในเขตตำบลบางกะไชย จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างคะแนน รายข้อกับคะแนนรวมได้ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง 0.23 – 0.76

4. นำแบบสอบถามหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) กรณีการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ใช้วิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990 : 200-209) จากสูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Alpha - Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ทำการแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง โดยมีขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม โดยได้ทำหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ไปยังนายกองค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า เพื่อชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล พร้อมขอความอนุเคราะห์ให้ประชาชนที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ในพื้นที่เขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้าตอบแบบสอบถามในครั้งนี้
2. ผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถาม เพื่อทำการสัมภาษณ์จากแบบสอบถาม
3. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถาม
4. เมื่อแบบสอบถามที่สมบูรณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้กำหนดขั้นตอนโดยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์และมาวิเคราะห์โดยใช้ค่าสถิติ ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าใน 4 มิติ ดังนี้ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสามัคคีทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยการวิเคราะห์หาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. เปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชน โดยใช้ค่าสถิติ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรสองกลุ่มที่ระดับนัยสำคัญ .05 และ F-test (One Way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรสามกลุ่มขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ .05 และวิธีการ LSD เพื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง
2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายระดับการมีส่วนร่วมและระดับคุณภาพสังคมในตำบลบางสระเก้า ใน 4 มิติ
3. สถิติวิเคราะห์ที่ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระดับการมีส่วนร่วมและระดับคุณภาพสังคมในตำบลบางสระเก้า ได้แก่
 - 3.1 ค่า t (t-test) เป็นค่าที่ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม ที่ไม่เกี่ยวข้องกัน และ F-test (One Way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรสามกลุ่มขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ .05
 - 3.2 วิธีการ LSD เพื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัย การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ได้ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

1. สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
2. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ในครั้งนี้ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ดังต่อไปนี้

\bar{X}	แทน	ค่าคะแนนเฉลี่ย
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน
n	แทน	จำนวนคนในกลุ่มตัวอย่าง
p	แทน	ความน่าจะเป็นของค่าสถิติ
t	แทน	ค่าสถิติเปรียบเทียบกับค่าคะแนนเฉลี่ย
F	แทน	ค่าสถิติแจกแจง
MS	แทน	ค่า Mean Squares
SS	แทน	ค่า Sum of Squares
df	แทน	ค่า Degree of Freedom
*	แทน	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้
ตอนที่ 1 บัญชีส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ การศึกษา ของผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า

ตอนที่ 2 ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าใน 4 มิติ ดังนี้

1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. ด้านความเสมอภาคทางสังคม
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

ตอนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าใน 4 มิติ ดังนี้ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความเสมอภาคทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมและด้านเสริมสร้างพลังทางสังคม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ การศึกษา ของผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ใน 4 มิติ ได้แก่

1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. ด้านความเสมอภาคทางสังคม
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ การศึกษาของผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า

โดยนำเสนอเป็นภาพรวมและรายชื่อ ด้วยจำนวน ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด และค่าเฉลี่ย ดังตาราง 6

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละปัจจัยส่วนบุคคลของผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้ว จำแนกได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล	จำนวน (n = 123)	ร้อยละ (100.00)
1. เพศ		
ชาย	63	51.22
หญิง	60	48.78
2. สถานภาพสมรส		
โสด	25	20.33
สมรส	94	76.42
หม้าย/หย่า/แยก	4	3.25
3. อายุ		
อายุตั้งแต่ 20 ปีลงมา	8	6.50
อายุระหว่าง 21 - 40 ปี	19	15.45
อายุระหว่าง 41 - 60 ปี	75	60.98
อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป	21	17.07
	Min = 15	Max = 72
		Mean = 48.19
4. อาชีพ		
รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ	5	4.07
ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	22	17.89
เกษตรกร	52	42.28
รับจ้าง	31	25.20
นักเรียน/นักศึกษา	9	7.32
อื่น ๆ ระบุ แม่บ้าน ว่างงาน	4	3.25
5. ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	46	37.40
มัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า	19	15.45
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./เทียบเท่า	37	30.08
ปริญญาตรี	18	14.63
สูงกว่าปริญญาตรี	3	2.44

จากตาราง 6 แสดงว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลปรากฏผลดังนี้

ผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชายมากที่สุด จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 51.22 เพศหญิง จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 48.78 สถานภาพสมรสมากที่สุด จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 76.42 รองลงมา สถานภาพโสด จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 20.33 อายุมากที่สุด 72 ปี น้อยที่สุด 15 ปี ส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 41 – 60 ปี มากที่สุด จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 60.98 รองลงมา อายุตั้งแต่ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 17.07 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรมากที่สุด จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 42.28 รองลงมา อาชีพรับจ้าง จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 25.20 ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 17.89 นักเรียน/นักศึกษา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.32 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.07 และอื่น ๆ ระบุ แม่บ้านว่างงาน จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.25 ระดับการศึกษา มากที่สุด ระดับประถมศึกษาจำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 37.40 รองลงมา มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./เทียบเท่า จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 30.08 มัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 15.45 ปริญญาตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 14.63 และน้อยที่สุดสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44

ตอนที่ 2 ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าใน 4 มิติ ดังนี้ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสามัคคีทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

ตาราง 7 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ในภาพรวม และรายด้าน

ที่	คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ	อันดับ
1	ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	3.82	0.46	มาก	1
2	ด้านความสามัคคีทางสังคม	3.78	0.59	มาก	3
3	ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม	3.81	0.58	มาก	2
4	ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน	3.78	0.64	มาก	4
	รวม	3.80	0.52	มาก	

จากตาราง 7 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ตามลำดับดังนี้ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.82$) ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ($\bar{X} = 3.81$) ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.78$) และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.78$) ตามลำดับ

ตาราง 8 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ในภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ	อันดับ
1	ประชาชนในชุมชนมีรายได้พอเพียงกับรายจ่าย	3.34	0.84	ปานกลาง	9
2	ประชาชนในชุมชนมีรายได้ที่มั่นคง จากอาชีพ การงานของครอบครัวตนเอง	3.56	0.74	มาก	8
3	ประชาชนในชุมชนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เป็นส่วนใหญ่	4.39	0.67	มาก	1
4	สภาพที่อยู่อาศัยในชุมชน มีสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย แข็งแรงต่อการอยู่อาศัย	4.25	0.67	มาก	2
5	สภาพแวดล้อมในบริเวณที่อยู่อาศัยของคนใน ชุมชน สะอาด สวยงาม ไม่มีมลพิษทางน้ำ อากาศและเสียง	4.03	0.78	มาก	3
6	ประชาชนในชุมชน มีการบริการด้านสุขภาพโดย ไม่เสียค่าใช้จ่าย	3.97	0.77	มาก	4
7	จำนวนแพทย์และบุคลากรทางสาธารณสุข และ สถานพยาบาลมีความเพียงพอต่อการให้บริการ ด้านสุขภาพกับคนในชุมชน	3.95	0.73	มาก	5
8	ในชุมชนไม่ค่อยได้รับอุบัติเหตุจากการจราจร และภัยพิบัติต่าง ๆ	3.77	0.95	มาก	6

ตาราง 8 (ต่อ)

ที่	ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D.	ระดับ คุณภาพ	อันดับ
9	ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ เช่น โรคความดัน โลหิต โรคหัวใจ โรคมะเร็ง เป็นต้น	3.27	0.79	ปานกลาง	10
10	ในชุมชนมีความมั่นคงด้านการศึกษา นักเรียน สำเร็จการศึกษา และมีงานทำหลังออกจาก โรงเรียน	3.62	0.83	มาก	7
รวม		3.82	0.46	มาก	

จากตาราง 8 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.82$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ประชาชนในชุมชนมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เป็นส่วนใหญ่ มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือ สภาพที่อยู่อาศัยในชุมชน มีสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย แข็งแรงต่อการอยู่อาศัย มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.25$) สภาพแวดล้อมในบริเวณที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน สะอาด สวยงาม ไม่มีมลพิษทางน้ำอากาศและเสียง ($\bar{X} = 4.03$) ประชาชนในชุมชน มีการบริการด้านสุขภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย ($\bar{X} = 3.97$) จำนวนแพทย์และบุคลากรทางสาธารณสุข และสถานพยาบาลมีความเพียงพอต่อการให้บริการด้านสุขภาพกับคนในชุมชน ($\bar{X} = 3.95$) ในชุมชนไม่ค่อยได้รับอุบัติเหตุจากการจราจร และภัยพิบัติต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.77$) ในชุมชนมีความมั่นคงด้านการศึกษา นักเรียนสำเร็จการศึกษา และมีงานทำหลังออกจากโรงเรียน ($\bar{X} = 3.62$) ประชาชนในชุมชนมีรายได้ที่มั่นคง จากอาชีพ การงานของครอบครัวตนเอง ($\bar{X} = 3.56$) ประชาชนในชุมชนมีรายได้พอเพียงกับรายจ่าย ($\bar{X} = 3.34$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดในข้อ ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ เช่น โรคความดันโลหิต โรคหัวใจ โรคมะเร็ง เป็นต้น มีคุณภาพในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.27$)

ตาราง 9 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านความสมานฉันท์ ในภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านความสมานฉันท์	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ	อันดับ
1	ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เชื่อถือได้	3.95	0.60	มาก	2
2	ในชุมชนมีกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ	3.87	0.77	มาก	3
3	ประชาชนในตำบลบางสระแก้ว มีการยอมรับในอัตลักษณ์ ความเชื่อ พฤติกรรมหรือวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกัน	3.56	0.85	มาก	9
4	ประชาชนในตำบลบางสระแก้ว มีกิจกรรมเครือข่ายทางสังคม	3.87	0.79	มาก	4
5	ในตำบลมีการเสียภาษีด้วยความสมัครใจ	3.97	0.77	มาก	1
6	ในตำบลมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชนร่วมกัน เช่น การเก็บขยะในชุมชน ทำกิจกรรมผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยในชุมชน ทำความสะอาดถนน ฯลฯ	3.76	0.95	มาก	8
7	เป็นสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมทางการเมือง องค์กร การกุศล และกลุ่มสมาคมกีฬา	3.44	0.97	ปานกลาง	10
8	ในชุมชนมีการประชุม พูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่อง	3.81	0.83	มาก	5
9	ในชุมชนของท่าน มีอัตลักษณ์ของชุมชน	3.76	0.75	มาก	7
10	ชุมชนมีการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน เป็นที่รู้จักของบุคคลทั้งภายในและภายนอกชุมชน	3.77	0.84	มาก	6
	รวม	3.78	0.59	มาก	

จากตาราง 9 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว ด้านความสมานฉันท์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.78$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณภาพสังคมของคนตำบลบางสระแก้ว ด้านความสมานฉันท์ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ในตำบลมีการเสียภาษีด้วยความสมัครใจ มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาคือ ประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่เชื่อถือได้ มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.95$) ในชุมชน มีกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ ($\bar{X} = 3.87$) ประชาชนในตำบลบางสระแก้ว มีกิจกรรมเครือข่ายทางสังคม ($\bar{X} = 3.87$) ในชุมชนมีการประชุม พูดคุยปรึกษาหารือแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่อง ($\bar{X} = 3.81$) ชุมชนมีการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน เป็นที่รู้จักของบุคคลทั้งภายในและภายนอกชุมชน ($\bar{X} = 3.77$) ในชุมชนของท่าน มีอัตลักษณ์ของชุมชน ($\bar{X} = 3.76$) ประชาชนในตำบล บางสระแก้ว มีการยอมรับในอัตลักษณ์ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกัน ($\bar{X} = 3.56$) ในตำบลมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชนร่วมกัน เช่น การเก็บขยะ ในชุมชนทำกิจกรรมผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยในชุมชน ทำความสะอาดถนน ฯลฯ ($\bar{X} = 3.56$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดในข้อ เป็นสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมทางการเมือง องค์กร การกุศล และกลุ่มสมาคมกีฬา มีคุณภาพในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$)

ตาราง 10 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านการยอมรับ
การเป็นสมาชิกในสังคม ในภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านการยอมรับการเป็นสมาชิกในสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ คุณภาพ	อันดับ
1	ประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในสิทธิตาม รัฐธรรมนูญ	3.70	0.83	มาก	8
2	ประชาชนในชุมชน แสดงบทบาทในฐานะ พลเมือง	3.85	0.75	มาก	5
3	ประชาชนในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจและ ได้รับคำปรึกษาทางกฎหมายอย่างทั่วถึงเท่าเทียม	3.37	0.84	ปานกลาง	10
4	ในชุมชนของท่านยอมรับการให้ผู้หญิงได้มี โอกาสเป็นผู้นำในกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน	3.72	0.79	มาก	7
5	ผู้แทนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน มาจากการ เลือกตั้งของประชาชนในกลุ่ม องค์กรนั้น ๆ ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม	3.95	0.83	มาก	3
6	ผู้ที่ทำงานได้ในชุมชน มีการเข้าถึงการทำงาน การจ้างงาน และทำงานได้ในระยะยาว	3.59	0.76	มาก	9
7	ในชุมชนมีผู้ที่ได้รับสิทธิและการบริการ สาธารณสุขของรัฐอย่างทั่วถึง เป็นธรรม	4.09	0.72	มาก	2
8	เด็ก เยาวชนในชุมชน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง	4.24	0.73	มาก	1
9	ประชาชนในชุมชน ได้รับการบริการจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และท้องถิ่นอย่าง ทั่วถึง เป็นธรรม	3.87	0.71	มาก	4
10	ในชุมชนมีสาธารณูปโภค และสาธารณูปการ ต่าง ๆ ทั่วถึง เป็นธรรม	3.76	0.77	มาก	6
	รวม	3.81	0.58	มาก	

จากตาราง 10 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว ด้านการยอมรับการเป็นสมาชิกในสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านการยอมรับการเป็นสมาชิกในสังคม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ เด็ก เยาวชนในชุมชน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$) รองลงมาคือ ในชุมชนมีผู้ที่ได้รับสิทธิและการบริการสาธารณสุขของรัฐอย่างทั่วถึง เป็นธรรม มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) ผู้แทนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในกลุ่ม องค์กรนั้น ๆ ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม ($\bar{X} = 3.95$) ประชาชนในชุมชนได้รับการบริการจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและท้องที่อย่างทั่วถึง เป็นธรรม ($\bar{X} = 3.87$) ประชาชนในชุมชน แสดงบทบาทในฐานะพลเมือง ($\bar{X} = 3.85$) ในชุมชนมีสาธารณูปโภค และสาธารณูปการต่าง ๆ ทั่วถึง เป็นธรรม ($\bar{X} = 3.76$) ในชุมชนของท่านยอมรับการให้ผู้หญิงได้มีโอกาสเป็นผู้นำในกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน ($\bar{X} = 3.72$) ประชาชนในชุมชนมีความเข้าใจในสิทธิตามรัฐธรรมนูญ ($\bar{X} = 3.70$) ผู้ที่ทำงานได้ในชุมชน มีการเข้าถึงการทำงาน การจ้างงาน และทำงานได้ในระยะยาว ($\bar{X} = 3.59$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดในข้อ ประชาชนในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจและได้รับคำปรึกษาทางกฎหมายอย่างทั่วถึงเท่าเทียม มีคุณภาพในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$)

ตาราง 11 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม ในภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับคุณภาพ	อันดับ
1	ประชาชนในชุมชนเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นระยะเวลานาน มีความเคลื่อนไหวในการย้ายถิ่นฐานน้อย	3.89	1.17	มาก	3
2	ประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษา และอ่านออกเขียนหนังสือได้	4.28	0.67	มาก	1
3	ในชุมชนมีการกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง	3.96	0.77	มาก	2
4	ในชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน	3.86	0.90	มาก	4
5	ในชุมชนมีการส่งเสริมฝีมือ แรงงาน หัตถกรรม หรือศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	3.77	0.88	มาก	5
6	ในชุมชนมีเวทีเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนอย่างมีส่วนร่วม	3.70	0.90	มาก	7
7	ประชาชนในชุมชนมีโอกาสนำเสนอแผนชุมชน กำหนดนโยบายหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน	3.73	0.83	มาก	6
8	ชุมชนสามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในกิจกรรมอาสาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม ทั่วถึง	3.46	0.90	ปานกลาง	10
9	ชุมชนมีการจัดสวัสดิการในการดูแลกันและกัน ในด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	3.64	0.87	มาก	8
10	ชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน อย่างเพียงพอ	3.50	0.89	มาก	9
รวม		3.78	0.64	มาก	

จากตาราง 11 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว ด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษา และอ่านออกเขียนหนังสือได้ มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 4.28$) รองลงมาคือ ในชุมชนมีการกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง มีคุณภาพในระดับมาก ($\bar{X} = 3.96$) ประชาชนในชุมชนเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นระยะเวลานาน มีความเคลื่อนไหวในการย้ายถิ่นฐานน้อย ($\bar{X} = 3.89$) ในชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน ($\bar{X} = 3.86$) ในชุมชนมีการส่งเสริมฝีมือ แรงงาน หัตถกรรมหรือศิลปวัฒนธรรมของชุมชน ($\bar{X} = 3.77$) ประชาชนในชุมชนมีโอกาสนำเสนอแผนชุมชน กำหนดนโยบายหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน ($\bar{X} = 3.73$) ในชุมชนมีเวทีเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนอย่างมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 3.70$) ชุมชนมีการจัดสวัสดิการในการดูแลกันและกันในด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม ($\bar{X} = 3.64$) ชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน อย่างเพียงพอ ($\bar{X} = 3.50$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดในข้อ ชุมชนสามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในกิจกรรมอาสาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม ทั่วถึง มีคุณภาพในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$)

ตอนที่ 3 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว โดยนำเสนอเป็นภาพรวมและรายด้าน ดังตาราง 12

ตาราง 12 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ในภาพรวม และรายด้าน

ที่	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษา คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1	ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	3.53	0.75	มาก	4
2	ด้านความสามัคคีทางสังคม	3.53	0.70	มาก	3
3	ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม	3.60	0.78	มาก	2
4	ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน	3.69	0.68	มาก	1
	รวม	3.59	0.67	มาก	

จากตาราง 12 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อยู่ในระดับมากทุกด้านเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.69$) ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ($\bar{X} = 3.60$) ด้านความสามัคคีทางสังคม ($\bar{X} = 3.53$) และด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคณาภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจโดยในภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
1	การมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	3.34	0.97	ปานกลาง	4
2	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	3.37	0.96	ปานกลาง	3
3	การมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการเสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน	3.65	0.81	มาก	2
4	การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ในชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	3.12	0.69	ปานกลาง	5
5	ความรู้สึกภูมิใจเมื่อชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม	4.17	0.77	มาก	1
รวม		3.53	0.75	มาก	

จากตาราง 13 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคณาภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคณาภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความรู้สึกภูมิใจเมื่อชุมชนมีความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมา คือ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ในชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.65$) ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.37$) และการมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.34$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดในข้อ การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องที่ในชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.12$)

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม โดยในภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
1	มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะด้านความสมานฉันท์ทางสังคมของชุมชน	3.43	0.85	ปานกลาง	3
2	มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและแก้ไขปัญหาให้ชุมชนเกิดความสมานฉันท์ทางสังคม	3.33	0.96	ปานกลาง	4
3	มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสมานฉันท์ทางสังคมในชุมชน	3.59	0.80	มาก	2
4	มีส่วนร่วมติดตาม ตรวจสอบ องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ทางสังคม	3.18	1.05	ปานกลาง	5
5	มีความรู้สึกภูมิใจเมื่อชุมชนของท่านมีความสมานฉันท์ทางสังคม	4.13	0.78	มาก	1
รวม		3.53	0.70	มาก	

จากตาราง 14 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีความรู้สึกภูมิใจเมื่อชุมชนของท่านมีความสมานฉันท์ทางสังคม มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$) รองลงมาคือ มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสมานฉันท์ทางสังคมในชุมชน มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) มีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะด้านความสมานฉันท์ทางสังคมของชุมชน ($\bar{X} = 3.43$) มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและแก้ไขปัญหาให้ชุมชนเกิดความสมานฉันท์ทางสังคม ($\bar{X} = 3.33$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดในข้อ มีส่วนร่วมติดตาม ตรวจสอบ องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ทางสังคม มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.18$)

ตาราง 15 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคณาภาพ
สังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม โดยในภาพรวม
และรายข้อ

ที่	ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม	\bar{X}	S.D.	ระดับ การมีส่วนร่วม	อันดับ
1	มีส่วนร่วมนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะในฐานะ เป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน	3.56	0.93	มาก	4
2	มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและแก้ไข ปัญหาให้ชุมชนในฐานะเป็นสมาชิกขององค์กร ต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน	3.60	0.92	มาก	3
3	ได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกขององค์กร ต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน	3.68	0.86	มาก	2
4	ได้รับการยอมรับในการเป็นผู้ติดตาม ตรวจสอบ องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน	3.26	0.95	ปานกลาง	5
5	ภูมิใจเมื่อได้รับการยอมรับจากองค์กรชุมชน ของท่าน	3.87	0.94	มาก	1
รวม		3.60	0.78	มาก	

จากตาราง 15 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อ
การศึกษาคณาภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ในภาพรวม
อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคณาภาพ
สังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ
ภูมิใจเมื่อได้รับการยอมรับจากองค์กรชุมชนของท่าน มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมา
คือได้การยอมรับเป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.68$)
มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและแก้ไขปัญหาให้ชุมชนในฐานะเป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ
ในชุมชนของท่าน ($\bar{X} = 3.60$) มีส่วนร่วมนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะในฐานะเป็นสมาชิกของ
องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน ($\bar{X} = 3.56$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดในได้รับการยอมรับในการเป็น
ผู้ติดตาม ตรวจสอบ องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.26$)

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่สมาชิก โดยในภาพรวมและรายข้อ

ที่	ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่สมาชิก	\bar{X}	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	อันดับ
1	เป็นพลเมืองคนหนึ่งในการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชนในชุมชน	3.77	0.80	มาก	2
2	มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคมในชุมชน	3.66	0.88	มาก	4
3	มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน	3.73	0.81	มาก	3
4	มีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงานงบประมาณของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่น ในชุมชน	3.12	0.42	ปานกลาง	5
5	มีความภาคภูมิใจในฐานะพลเมืองของคนในชุมชน	4.17	0.77	มาก	1
รวม		3.69	0.68	มาก	

จากตาราง 16 แสดงว่า ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่สมาชิก ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่สมาชิก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ มีความภาคภูมิใจในฐานะพลเมืองของคนในชุมชน มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$) รองลงมาคือ ท่านเป็นพลเมืองคนหนึ่งในการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชนในชุมชน มีส่วนร่วมในระดับมาก ($\bar{X} = 3.77$) มีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน ($\bar{X} = 3.73$) มีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคมในชุมชน ($\bar{X} = 3.66$) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดในข้อ ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงาน งบประมาณของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่น ในชุมชน มีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.12$)

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าใน 4 มิติ ดังนี้ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมและด้านเสริมสร้างพลังทางสังคม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ การศึกษาของผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า และการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

ตาราง 17 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามเพศ

คุณภาพสังคม	เพศ				t	p
	ชาย (n=63)		หญิง (n=60)			
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	3.77	0.48	3.66	0.45	-1.00	0.32
2. ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม	3.78	0.60	3.77	0.58	-0.12	0.91
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม	3.75	0.57	3.88	0.59	-1.25	0.21
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน	3.68	0.60	3.88	0.66	-1.77	0.08
รวม	3.75	0.51	3.85	0.52	-1.09	0.28

จากตาราง 17 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามเพศ ภาพรวมพบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีเพศแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคม ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 18 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามสถานภาพ

คุณภาพสังคม	แหล่ง	df	SS	MS	F	p
	ความแปรปรวน					
1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	2	.119	.059	.273	.76
	ภายในกลุ่ม	120	26.022	.217		
	รวม	122	26.124			
2. ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2	.024	.388	.894	.44
	ภายในกลุ่ม	120	42.657	.355		
	รวม	122	42.682			
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม	ระหว่างกลุ่ม	2	.254	.127	.372	.690
	ภายในกลุ่ม	120	40.925	.341		
	รวม	122	41.179			
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	2	.093	.047	.113	.893
	ภายในกลุ่ม	120	49.578	.413		
	รวม	122	49.671			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	2	.028	.014	.051	.950
	ภายในกลุ่ม	120	32.417	.270		
	รวม	122	32.445			

จากตาราง 18 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามสถานภาพภาพรวม พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้นำองค์กรชุมชนที่มีสถานภาพแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคม ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 19 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามอายุ

คุณภาพสังคม	แหล่ง	df	SS	MS	F	p
	ความแปรปรวน					
1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	3	.972	.324	1.532	.210
	ภายในกลุ่ม	119	25.169	.212		
	รวม	122	26.141			
2. ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	3	.497	.166	.467	.706
	ภายในกลุ่ม	119	42.185	.354		
	รวม	122	42.682			
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม	ระหว่างกลุ่ม	3	.503	.168	.491	.690
	ภายในกลุ่ม	119	40.676	.342		
	รวม	122	41.179			
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	3	.842	.281	.684	.563
	ภายในกลุ่ม	119	48.829	.410		
	รวม	122	49.671			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	3	.572	.191	.712	.547
	ภายในกลุ่ม	119	31.873	.268		
	รวม	122	32.445			

จากตาราง 19 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามอายุภาพรวมพบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีอายุแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคม ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 20 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามอาชีพ

คุณภาพสังคม	แหล่ง	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวน						
1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	5	.466	.093	.425	.831
	ภายในกลุ่ม	117	25.675	.219		
	รวม	122	26.141			
2. ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	5	.800	.160	.447	.815
	ภายในกลุ่ม	117	41.882	.358		
	รวม	122	42.682			
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม	ระหว่างกลุ่ม	5	.407	.081	.234	.947
	ภายในกลุ่ม	117	40.772	.348		
	รวม	122	41.179			
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	5	.234	.047	.111	.990
	ภายในกลุ่ม	117	49.436	.423		
	รวม	122	49.671			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	5	.061	.012	.044	.999
	ภายในกลุ่ม	117	32.383	.277		
	รวม	122	32.445			

จากตาราง 20 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามอาชีพภาพรวมพบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ตาราง 21 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามระดับการศึกษา

คุณภาพสังคม	แหล่ง	df	SS	MS	F	p
ความแปรปรวน						
1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	4	1.617	.404	1.945	.107
	ภายในกลุ่ม	118	24.524	.208		
	รวม	122	26.141			
2. ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	4	3.988	.997	3.041	.020*
	ภายในกลุ่ม	118	38.693	.238		
	รวม	122	42.682			
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม	ระหว่างกลุ่ม	4	1.109	.277	.817	.517
	ภายในกลุ่ม	118	40.070	.340		
	รวม	122	41.179			
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน	ระหว่างกลุ่ม	4	2.183	.546	1.356	.253
	ภายในกลุ่ม	118	47.488	.402		
	รวม	122	49.671			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	4	1.971	.493	1.908	.114
	ภายในกลุ่ม	118	30.474	.258		
	รวม	122	32.445			

จากตาราง 21 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวม พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้นำองค์กรชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคม ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชนแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีคุณภาพทางสังคม ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตาราง 22 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายข้อปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ในด้านความสมานฉันท์ทางสังคม จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	\bar{X}	ประถมศึกษา	ม.ต้น/เทียบเท่า	ม.ปลาย/ปวช./เทียบเท่า	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
		3.57	3.92	3.81	4.08	3.77
ประถมศึกษา	3.57	-	-0.35*	-0.24	-0.51*	-0.20
ม.ต้น/เทียบเท่า	3.92	-	-	-0.11	-0.16	0.15
ม.ปลาย/ปวช./เทียบเท่า	3.81	-	-	-	0.27	-0.04
ปริญญาตรี	4.08	-	-	-	-	0.31
สูงกว่าปริญญาตรี	3.77	-	-	-	-	-

$$p^* \leq .05$$

จากตาราง 22 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ในด้านความสมานฉันท์ทางสังคม จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า คนในตำบลบางสระเก้ามีระดับการศึกษา ชั้นประถมศึกษา มีคุณภาพทางสังคมด้านความสมานฉันท์ทางสังคมแตกต่างจากผู้ที่มีการศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่า และระดับการศึกษาปริญญาตรี

ตาราง 23 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า กับการมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ

	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
การมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ – ผลรวมคุณภาพสังคมในตำบลบางสระเก้า	-0.27	0.62	-4.72	.00**

$$p^{**} \leq .01$$

จากตาราง 23 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า กับการมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจต่างกันมีคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01

ตาราง 24 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า กับการมีส่วนร่วมด้านความสามัคคีทางสังคม

	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
การมีส่วนร่วมด้านความสามัคคีทางสังคม – ผลรวมคุณภาพสังคมในตำบลบางสระเก้า	-0.26	0.53	-5.46	.00**

$$p^{**} \leq .01$$

จากตาราง 24 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า กับการมีส่วนร่วมด้านความสามัคคีทางสังคม พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมด้านความสามัคคีทางสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 25 ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า กับการมีส่วนร่วมด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม

	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
การมีส่วนร่วมด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม – ผลรวมคุณภาพสังคมในตำบลบางสระเก้า	-0.20	0.62	-3.56	.00**

$$p^{**} \leq .01$$

จากตาราง 25 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า กับการมีส่วนร่วมด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมของคนในตำบลบางสระเก้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตาราง 26 ผลการเปรียบเทียบคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า กับการมีส่วนร่วมด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

	ค่าเฉลี่ย	S.D.	t	P
การมีส่วนร่วมด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน – ผลรวมคุณภาพสังคมในตำบลบางสระเก้า	-0.10	0.51	-2.27	.03*

$$p^* \leq .05$$

จากตาราง 26 แสดงว่า คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า กับการมีส่วนร่วมด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชนของคนในตำบลบางสระเก้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 5 ข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

ผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้าที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ใน 4 มิติ ได้แก่

1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. ด้านความสามัคคีทางสังคม
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 123 คน มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 58.54 ทั้งนี้สามารถแบ่งข้อเสนอแนะของประชาชน ดังนี้

1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นในด้านนี้ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 100 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็น โดยผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปได้ ดังนี้

1.1 ด้านความมั่นคงทางสังคม

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในตำบลบางสระเก้า ให้ข้อเสนอแนะต่อคุณภาพทางสังคมกับการสร้างความมั่นคงทางด้านสังคม ในทุกวันนี้ยังมีถนน และการเดินทางในหมู่บ้าน ชุมชนบางพื้นที่ของคนในตำบลบางสระเก้ายังไม่สะดวก ต้องการให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยกันส่งเสริมให้เกิดความปลอดภัยในทรัพย์สิน โดยมีการจัดตั้งกล้องวงจรปิดตามสี่แยกต่าง ๆ มีการทำประชาคม

หรือเวทีกลางสำหรับพลเมืองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ประชาชนได้รับฟังและร่วมแสดงความคิดเห็น ในการดำเนินการต่าง ๆ ของทางภาครัฐ และสร้างความเข้าใจอันดีต่อกัน เกิดความโปร่งใสและเชื่อมั่น ศรัทธาในการเป็นผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ผู้บริหารท้องถิ่น ตลอดจนคณะกรรมการหน่วยงานองค์กร ต่าง ๆ ในสังคม นอกจากนั้นยังควรส่งเสริม รักษาและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชน ไม่ให้สูญหายไป การแนะนำคนในชุมชนเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการป้องกันตนเอง ลดจำนวน หรือความเสี่ยงของการเป็นโรคร้ายต่าง ๆ

1.2 ด้านเศรษฐกิจ

ประชาชนกลุ่มตัวอย่างในตำบลบางสระเก้า ให้ข้อเสนอแนะต่อคุณภาพสังคม กับการสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนทุกคนมีงานทำ มีการส่งเสริมอาชีพทางสังคมของคนในชุมชน เช่น ทางด้านประมงและเกษตร ทั้งนี้ทางชุมชน ต้องการให้ทางรัฐให้การสนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยในการพัฒนาและส่งเสริม อาชีพของคนในชุมชน มีการรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของคนในชุมชน เช่น ควรสร้างเสริมให้คนรุ่นใหม่ เรียนรู้ในเรื่องหัตถกรรมพื้นบ้าน การทอเสื่อกกเพื่อที่จะให้การทำเสื่อยังคงอยู่กับชุมชนตลอดไป เพื่อความมั่นคงทางเศรษฐกิจของชุมชน มีการพุงราคาสินค้าเกษตร และสินค้าต่าง ๆ ในชุมชน ไม่ให้สินค้ามีราคาแพงเกินกว่าที่กำหนด โดยสร้างข้อตกลงหรือเงื่อนไขในการกำหนดราคาสินค้า ร่วมกัน จากการประชุม พูดคุย ปรึกษาหารือ และสร้างข้อตกลงร่วมได้ เพื่อไม่ให้ต้นทุนการผลิต มีราคาสูงเกินไป และได้ผลผลิตที่มีราคายุติธรรม มีตลาดรองรับในงานและอาชีพ ผลผลิตของตน มีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนอย่างมั่นคง เมื่อคนในชุมชนมีอาชีพ มีงานทำ สามารถพัฒนาสภาพแวดล้อม ความเป็นอยู่ของคนในชุมชนได้ ทำให้คนในชุมชนไม่ย้ายถิ่นฐาน นักเรียน นักศึกษาที่เรียนจบมีความ สำนึกรักบ้านเกิด กลับมาสร้างงาน สร้างอาชีพให้กับครอบครัวของตนเอง ตลอดจนการสร้างสถาบัน การเงินของแต่ละหมู่บ้าน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสวัสดิการ และเพื่อให้เกิดการออมที่ดีของคน ในชุมชน มีการช่วยเหลือและพึ่งพาตนเอง ตามแนวคิดทฤษฎีเศรษฐกิจพอเพียง ก่อให้เกิดความสุข อย่างยั่งยืนในชุมชนได้

2. ด้านความสามัคคีทางสังคม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น ในด้านนี้ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 31.94 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็น โดยผู้วิจัยได้รวบรวม และสรุปได้ ดังนี้

2.1 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมชุมชน

ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสามัคคีของคนในชุมชน จึงได้มีการส่งเสริมการจัดกิจกรรม ชุมชน ทำให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อความสามัคคี เช่น แข่งกีฬา ตั้งแต่ระดับหมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จะช่วยในความสามัคคีในของหมู่ ของตำบล และของอำเภอ จัดงานประกวดการทอเสื่อ

ทุกปี สร้างความสามัคคีในชุมชน ให้คนต่างบ้านได้มาเยี่ยมชม เป็นที่รู้จักกันอย่างกว้างขวาง มีกิจกรรมเครือข่ายทางสังคม ทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยในชุมชน และให้มีความสามัคคีมากกว่านี้ นอกจากนี้การจัดเวทีชุมชน ให้คนในชุมชนได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็น และการสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันเป็นกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมและสร้างความสัมพันธ์อันดีให้กับคนในชุมชน ก่อให้เกิดการยอมรับความคิดเห็นกันและกันร่วมมือร่วมใจ สร้างความเข้าใจในทุกองค์กร ทั้งผู้นำและประชาชนในตำบล มีการร่วมตรวจสอบ และสร้างความเข้าใจร่วมกันในทุก ๆ ด้าน เสริมสร้างชุมชน พัฒนาชุมชนให้มีความเจริญ

2.2 การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร

เพื่อสร้างความสามัคคี มีน้ำหนึ่งใจเดียวกันในการมีข่าวสารของชุมชน ทำให้เห็นถึงการพัฒนา การเปลี่ยนแปลง และการสร้างความเข้าใจต่อการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ หรือการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชน ได้อย่างทั่วถึง ให้กับประชาชนภายในและภายนอกชุมชน เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวและสามารถพบทวนบทบาท ผลการพัฒนาตลอดจนสรุปกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นที่รู้จักของคนทั่วไปในเชิงประจักษ์ได้อย่างแท้จริง

3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็นในด้านนี้ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็น โดยผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปได้ ดังนี้

3.1 การยอมรับบทบาทของผู้นำกลุ่ม องค์กร ผู้บริหารตำบลบางสระแก้ว

3.1.1 บุคคลที่เป็นที่ยอมรับของสังคมส่วนใหญ่เป็นผู้นำกลุ่ม / องค์กร มีสถานะทางการเงินดี การที่จะให้ทุกคนยอมรับความเหมือนหรือความแตกต่างกับฐานะทางครอบครัวควรปลูกฝังค่านิยมที่ดี ตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อที่จะเติบโตเป็นคนดีของสังคมได้

3.1.2 บุคคลที่จะได้รับการยอมรับ ต้องประพฤติตนสุจริต มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ไม่เห็นแก่ตัว

3.1.3 ผู้ที่ไม่ได้รับการยอมรับเพราะมีความแตกต่างทางความคิดเดิมทางด้านสีต่าง ๆ

3.1.4 การเลือกตั้งในชุมชนควรมีความโปร่งใส ธรรมงศ์ไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง

3.1.5 ในชุมชนยอมรับบุคคลที่ดีและสร้างประโยชน์ ต่อชุมชนอย่างแท้จริงเพื่อเข้ามาบริหารงานของชุมชน ตำบล

3.1.6 ผู้ที่ได้รับการยอมรับได้ในสังคม ต้องปฏิบัติประพฤติตัวดี เป็นตัวอย่างของชุมชน

3.1.7 ผู้นำควรให้มีการทำงานต้องตอบสนองชุมชน ไม่ใช่ตอบสนองแหล่งงบประมาณ

3.2 การยอมรับบทบาทของประชาชนในชุมชน

3.2.1 สังคมของตำบล ได้แบ่งในชาวบ้านได้รับความรู้และเป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ได้ให้มีโอกาสเสนอความคิดเห็น เพื่อให้มีการแสดงออกตามสิทธิของตน

3.2.2 มีการยอมรับกันในสังคมค่อนข้างดี เพราะมีการพึ่งพาอาศัยกันมีการเอื้อเฟื้อเพื่อแก่กัน

3.2.3 สมาชิกและประชาชนเข้าใจหน้าที่ในฐานะพลเมืองของชุมชนได้ดีมีการศึกษาอย่างทั่วถึง แต่อยากให้มีการนำข้อเสนอแนะต่าง ๆ รวมถึงบทบาทหน้าที่ที่สมาชิกของสังคมจะต้องปฏิบัติและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ชุมชนอยู่กันอย่างเข้าใจกัน

3.2.4 ยังไม่ค่อยมีกิจกรรมที่ให้ประชาชนได้เสนอความคิดเห็นต่อชุมชนมากนัก และยังไม่ค่อยเปิดโอกาสให้สุภาพสตรีได้ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในองค์กรต่าง ๆ

3.2.5 การทำงานด้านจิตอาสาทำให้เป็นที่ยอมรับของคนในชุมชนมากขึ้น

3.2.6 ประชาชนในตำบลบางสระเก้า มีบุคลากรที่ทางสังคมยอมรับไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของประชาชนโดยรวมทั้งตำบล เพราะส่วนใหญ่เป็นผู้มีจิตอาสา อยู่ในองค์กรที่ส่งเสริมคุณประโยชน์ต่าง ๆ ของชุมชน

3.2.7 ในตำบลมีการจัดตั้งศูนย์พัฒนาครอบครัว ควรสร้างจิตสำนึกให้ทุกคนในครอบครัวเคารพซึ่งกันและกันทุกคนมีความสำคัญเท่าเทียมกัน

3.2.8 ให้ประชาชนมีความเข้าใจรัฐธรรมนูญ แสดงบทบาท มีความรู้ความเข้าใจทางกฎหมายมากขึ้น แสดงความคิดเห็นมากขึ้นให้มีการยอมรับ อย่างเป็นธรรม ขณะร่วมเวทีสัมมนา บริการ สาธารณูปโภค สาธารณูปการให้สมบูรณ์ และใช้งานได้เต็มประสิทธิภาพ

3.2.9 เมื่อคนในชุมชนมีความรับผิดชอบในหน้าที่ สิทธิของตนเองจะเป็นผู้ที่ได้รับ การยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ตามความเหมาะสม

3.2.10 ปลุกจิตสำนึกให้คนทำเล็กรักบ้านเกิดโดยไม่เอาอกต่างบ้านมาทำ เพราะคนซื้อเสื้อพูดว่าเสื้อบางสระเก้าเดี๋ยวนี้ไม่ตีเลย ดังนั้น ต้องให้เกิดการมีจิตสำนึกที่ดี เพื่อสร้างการยอมรับทางสังคมให้กับคนในตำบลบางสระเก้าได้

4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน ประชาชนกลุ่มตัวอย่างแสดงความคิดเห็น ในด้านนี้ จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 29.17 จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่แสดงความคิดเห็น โดยผู้วิจัยได้รวบรวมและสรุปได้ ดังนี้

4.1 กิจกรรมสร้างเสริมพลังทางสังคม

4.1.1 จัดกีฬาหมู่บ้าน

4.1.2 ให้มีการออกกำลังกายร่วมกันในทุก ๆ วันศุกร์

4.1.3 ควรเสริมสร้างกิจกรรมผู้สูงอายุให้มาก ๆ และไม่ทำให้เขาอยู่อย่างเปล่า

ประโยชน์

4.1.4 ได้ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่จัดงานถวายพระพรในเฉลิมพระชนมพรรษาโดยให้ประชาชนมาถวายความจงรักภักดี ได้จัดงานวันผู้สูงอายุ ในวันสงกรานต์ มีการแข่งขันกีฬาภายในตำบลทั้งเด็กและผู้สูงอายุ

4.1.5 ต้องให้ผู้นำส่งเสริมและพัฒนาบุคคลากรภายในชุมชนหรือจัดตั้งการฝึกอบรมด้านนี้ให้ทั่วตำบล

4.1.6 ควรมีกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

4.1.7 ให้ประชาชนในชุมชนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นให้มีการกระจายข่าวสารมากยิ่งขึ้นไป

4.1.8 ควรส่งเสริมให้เด็กในชุมชนมีความรู้จักและเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อจะได้สืบสานและดำรงไว้ให้มีต่อไป

4.1.9 ควรมีหน่วยงานให้รางวัลผู้ที่ทำความดี

4.1.10 ให้มีการจัดการศึกษาให้กับคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมอาชีพอย่างมั่นคงถาวร

4.1.11 มีทางหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาช่วยกระตุ้นการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้กับองค์กรชุมชนในตำบลมากขึ้น เช่น ในเรื่องงานฝีมือที่มีแต่จะหายไป รัฐควรสนับสนุนเพิ่มมากขึ้น

4.2 การเสริมสร้างพลังชุมชนด้วยการติดตาม ตรวจสอบ

4.2.1 ผู้นำชุมชนควรเป็นต้นแบบในทุก ๆ ด้านและนำปามารวบรวมความคิดของคนออกมา กระตุ้นให้ชุมชนเกิดพลัง ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชุมชนอื่น

4.2.2 อยากให้คนในชุมชนมีความรู้ด้านกฎหมายมากกว่านี้

4.2.3 มีเวทีให้คนในชุมชนได้พูดคุยกันน้อย พลังประชาชนยังน้อยมาก เพื่อพูดคุยเกี่ยวกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงนั้น และให้กำลังใจซึ่งกันและกันเมื่อสร้างพลังที่ดีให้กับชุมชน

4.2.4 ส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รู้ถึงบทบาทหน้าที่ของพลเมืองเวทีมากขึ้น

4.2.5 การใช้ข้อมูลเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

4.2.6 เมื่อเกิดภัยธรรมชาติ ที่อยู่อาศัยแตกหักไปทางภาครัฐ องค์กรบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาล ก็มิงงบประมาณช่วยอยู่ตลอด เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาสร้างพลังให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่ทำกินอย่างมั่นคง

4.2.7 ให้ประชาชนมีความรู้ และเพิ่มช่องทางให้ประชาชนมีสิทธิออกความคิดเห็นทางสาธารณะ

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีซึ่งสรุปสาระสำคัญและผลการวิจัย ดังนี้

1. วัตถุประสงค์ของการวิจัย
2. วิธีดำเนินการวิจัย
3. สรุปผลการวิจัย
4. การอภิปรายผล
5. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. เพื่อศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้นำองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในตำบลบางสระเก้า ประกอบด้วย คณะกรรมการหมู่บ้าน (หมู่บ้านละ 15 คน จำนวน 5 หมู่บ้าน จำนวน 75 คน) คณะกรรมการศูนย์ศิลป์เสือ คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน (เครือข่ายขององค์กรชุมชนตำบลบางสระเก้า) คณะกรรมการสถาบันการเงินชุมชน (ธนาคาร) คณะกรรมการป่าตะกาดใหญ่และคณะกรรมการศูนย์การเรียนรู้ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (บ้านปลาธนาคารปู) คณะกรรมการเด็กและเยาวชน จำนวน 105 คน รวมจำนวนผู้นำองค์กรชุมชนทั้งสิ้น จำนวน 180 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้นำองค์กรชุมชนต่าง ๆ ในตำบลบางสระเก้า กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างอาศัยตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 608) จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารวมทั้งสิ้น 123 คน แล้วนำไปใช้วิธีการสุ่มแบบสัดส่วนชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) โดยกลุ่มองค์กรในชุมชน เป็นเกณฑ์ในการแบ่งชั้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมงสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลให้ครอบคลุมเนื้อหาตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งลักษณะของแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ การศึกษา

ตอนที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

ตอนที่ 3 ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิดเพื่อสอบถามข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ใน 4 มิติ ได้แก่

1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ
2. ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม
3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม
4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อนำเสนอข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2. ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อใช้อธิบายระดับการมีส่วนร่วมและระดับคุณภาพสังคมในตำบลบางสระแก้ว ใน 4 มิติ

3. สถิติวิเคราะห์ที่ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ระดับการมีส่วนร่วมและระดับคุณภาพสังคมในตำบลบางสระแก้ว ได้แก่

3.1 ค่า t (t-test) เป็นค่าที่ใช้ทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระหว่างตัวแปร 2 กลุ่มที่ไม่เกี่ยวข้องกัน และ F-test (One Way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรสามกลุ่มขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญ .05

3.2 วิธีการ LSD เพื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมงสิงห์ จังหวัดจันทบุรี สามารถสรุปสาระสำคัญของผลการวิจัยได้ดังนี้

1. คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีด้านที่อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ด้านความสามัคคีทางสังคม และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

2. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนตำบลบางสระแก้ว คือ การมีส่วนร่วมของประชาชน ต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้วอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมด้านความสามัคคีทางสังคม และด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ตามลำดับ

3. ผลการทดสอบสมมุติฐาน

3.1 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้วกับการมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสามัคคีทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคมและด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมในทุกด้านต่างก็มีคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้วแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05

3.2 เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว จำแนกตามเพศ สถานภาพสมรส อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ผู้นำองค์กรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพสังคมของคนตำบลบางสระแก้ว ในด้านความสามัคคีทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง 123 คน มีผู้แสดงความคิดเห็นจำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 58.54 ผู้นำองค์กรชุมชนตำบลบางสระแก้วที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว ใน 4 มิติ ได้แก่

4.1 ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ

4.1.1 ด้านความมั่นคงทางสังคม ได้ข้อเสนอแนะต่อคุณภาพทางสังคมกับการสร้างความมั่นคงทางด้านสังคม ต้องการความสะดวกในการสัญจรในหมู่บ้าน ชุมชน จัดให้มีกล้องวงจรปิดตามสี่แยกต่าง ๆ จัดเวทีประชาคมหรือเวทีกลางสำหรับพลเมืองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมและอนุรักษ์วัฒนธรรมของชุมชนไม่ให้สูญหายไป มีการแนะนำปัญหาสุขภาพให้กับคนในชุมชน

4.1.2 ด้านเศรษฐกิจ ให้ข้อเสนอแนะโดยการส่งเสริมให้ประชาชนในชุมชนทุกคน มีงานทำ มีการส่งเสริมอาชีพ ให้มีการสนับสนุนจัดให้มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถมาช่วยในการ พัฒนาและส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชน มีการรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ของคนในชุมชน การพยุราคา สิ้นค้าเกษตร และสินค้าต่าง ๆ ในชุมชน จำกัดราคาไม่ให้สินค้ามีราคาแพงเกินกว่าที่กำหนด มีศูนย์ การเรียนรู้ของชุมชน สร้างสถาบันการเงินของแต่ละหมู่บ้าน

4.2 ด้านความสมานฉันท์ทางสังคม

4.2.1 ส่งเสริมการจัดกิจกรรมชุมชน เช่น แข่งกีฬาทุกระดับ จัดงานประกวดการ ทอเสื้อทุกปี มีกิจกรรมเครือข่ายทางสังคม กิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยในชุมชนตลอด ถึงการจัดเวทีชุมชน

4.2.2 การประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ในการมีข่าวสารของชุมชน สร้างความเข้าใจ ต่อการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ หรือการประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของคนในชุมชนได้อย่าง ทั่วถึง ให้กับประชาชนภายในและภายนอกชุมชน

4.3 ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม

4.3.1 การยอมรับบทบาทของผู้ในกลุ่ม องค์กร ผู้บริหารตำบลบางสระเก้าโดยให้ การยอมรับความเหมือนหรือความแตกต่างกับฐานะทางครอบครัว ควรปลูกฝังค่านิยมที่ดี ตั้งแต่วัยเด็ก เพื่อที่จะเติบโตเป็นคนดีของสังคมได้ ประพฤติตนสุจริต มีความซื่อสัตย์ ไม่คดโกง ไม่เห็นแก่ตัว ยอมรับเพราะมีความแตกต่างทางความคิดเดิม การเลือกตั้งในชุมชน ควรมีความโปร่งใส รณรงค์ ไม่ให้มีการซื้อสิทธิขายเสียง ยอมรับบุคคลที่ดีและสร้างประโยชน์ ต่อชุมชนอย่างแท้จริงเพื่อเข้ามา บริหารงานของชุมชน ตำบล ผู้นำควรให้มีการทำงานต้องตอบสนองชุมชนไม่ใช่ตอบสนองแหล่ง งบประมาณ

4.3.2 การยอมรับบทบาทของประชาชนในชุมชน ต้องให้มีโอกาสเสนอความคิดเห็น เพื่อให้มีการแสดงออกตามสิทธิของตน สมาชิกและประชาชนเข้าใจหน้าที่ในฐานะพลเมืองของชุมชน รวมถึงบทบาทหน้าที่ที่สมาชิกของสังคมจะต้องปฏิบัติและแก้ไขปัญหา ปลูกจิตสำนึกรักบ้านเกิด

4.4 ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

4.4.1 กิจกรรมสร้างเสริมพลังทางสังคม เช่น จัดกีฬาหมู่บ้าน ให้มีการออกกำลังกาย ร่วมกันในทุก ๆ วันศุกร์ เสริมสร้างกิจกรรมผู้สูงอายุ ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรในชุมชนส่งเสริม ให้เด็กในชุมชนมีความรู้จักและเข้าใจในวัฒนธรรมของชุมชน ให้รางวัลผู้ที่ทำความดี มีการจัด การศึกษาให้กับคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน ส่งเสริมอาชีพอย่างมั่นคงถาวร สนับสนุน ส่งเสริม งานฝีมือที่มี

4.4.2 การเสริมสร้างพลังชุมชนด้วยการติดตาม ตรวจสอบ โดยส่งเสริมให้คนในชุมชนได้รู้ถึงบทบาทหน้าที่ของพลเมืองในเวทีมากขึ้น มีสิทธิออกความคิดเห็นทางสาธารณะ ให้คนในชุมชนมีความรู้ด้านกฎหมาย เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของชุมชนให้เป็นไปตามกฎ กติกาในการร่วมกันในสังคม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมงสิงห์ จังหวัดจันทบุรี สามารถอภิปรายผล ดังนี้

1. คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

จากการศึกษาคนในตำบลบางสระแก้ว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า เศรษฐกิจและสังคมเป็นเรื่องที่สำคัญที่สุดสำหรับคนในตำบลบางสระแก้ว ที่เน้นการพัฒนาคุณภาพดังที่ ถวิลวดี บุรีกุล (2553 : 4) ที่ได้กล่าวถึง มิตินี้ความมั่นคงทางเศรษฐกิจ (Socio – economic Security) เป็นเรื่องการที่ประชาชนมีความมั่นคงทางทรัพยากร รวมทั้งทรัพยากรทางการเงิน ที่อยู่อาศัยการดูแลสุขภาพและการจ้างงานเป็นเรื่องที่ประชาชนจำเป็นต้องเข้าถึง และเข้าร่วมในสถาบันต่าง ๆ รวมทั้งความสัมพันธ์ทางสังคมในชีวิตประจำวัน การเข้าถึงการบริการทางสังคมเป็นเรื่องที่สำคัญอย่างมากสำหรับผู้ขาดแคลนทรัพยากร ซึ่งทรัพยากรสามารถช่วยเหลือผู้ขาดแคลนให้กลับสู่เส้นทางหลักของสังคมได้อีกครั้ง ดังเห็นได้ว่า ทรัพยากรในตำบลบางสระแก้วยังคงมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ทั้งป่า ทะเล อันเป็นต้นกำเนิดของแหล่งอาหาร ทำให้ประชาชนมีการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจที่พึ่งพิงธรรมชาติ ดังที่สถาบันพระปกเกล้า (2553 : 189) ได้นำเสนอ ถึงมิติชุมชน สู่การสร้างคุณภาพสังคมมิติประการแรกที่สำคัญ คือ มิติของความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ กล่าวได้ว่า การที่ประชาชนมีอำนาจที่ตนพึงมีในการได้เข้ามามีบทบาทดำเนินกิจกรรมในท้องถิ่น ทั้งการครอบครอง จัดสรรและใช้ประโยชน์ โดยคำนึงถึงความถูกต้องชอบธรรมทางสังคม แสดงให้เห็นถึง การให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคม โดยเริ่มต้นจากรากฐานเป็นสำคัญ ดังเช่น ในเรื่องของการมีนโยบายที่ชัดเจนในการอนุรักษ์ ป่าไม้ พัฒนาฐานทรัพยากรในท้องถิ่น โดยในชุมชนตำบลบางสระแก้ว ได้มีการรวมกลุ่มองค์กรต่าง ๆ เพื่อการสร้างองค์ความรู้ให้ประชาชนได้มีบทบาทกับเรื่องนี้มากขึ้นทำให้การแก้ไขปัญหาสังคมได้ตรงจุด ส่งผลให้มีความมั่นคงทางทรัพยากรทั้งการเป็นอยู่ การเงิน สวัสดิการ การประกอบอาชีพ และสุขภาพตามมา ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยชุมชนของ อาแว มะแสะ และคณะ (2546 : 12) ได้นำเสนอถึงชุมชนควนเค็ง เป็นชุมชนหมู่บ้านที่ตั้งอยู่บนที่เนิน ซึ่งเรียกว่าตามภาษาถิ่นได้ว่า “ควน” กลางพื้นที่ป่าพรุควนเค็ง ในอำเภอชะอวด จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งพบว่าบทบาทที่มีส่วนเสริมสร้าง

คุณภาพสังคมของชุมชน คือ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ปัจจุบันงานจักสานจากกระจูด ได้พัฒนาจนเป็นอาชีพเสริมที่สำคัญมากของประชากรในหมู่บ้านควนเค็ง เพราะเป็นงานที่ประมาณ ร้อยละ 70 ของครัวเรือนทั้งหมดในชุมชนทำ และช่วยสร้างรายได้เสริมที่มีสัดส่วนโดยเฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 20 ของรายได้เงินสดทั้งหมดของครัวเรือน (ข้อมูลปี พ.ศ. 2545) ช่วยสร้างความมั่นคงทาง รายได้ แม้หากจะคิดเป็นรายวันอาจต่ำกว่ารายได้ขั้นต่ำที่รัฐกำหนดก็ตาม แต่ช่วยให้สมาชิกชุมชน โดยเฉพาะสตรี ไม่ต้องย้ายถิ่นไปทำมาหากินนอกพื้นที่ ซึ่งมักจะต้องทิ้งลูกที่อยู่ในวัยเรียนให้อยู่บ้าน กับญาติผู้ใหญ่สูงอายุ ซึ่งอาจจะสร้างปัญหาสังคมอื่นๆตามมา จึงถือได้ว่าช่วยเสริมสร้างคุณภาพ สังคมด้านนี้ได้ อย่างมีนัยสำคัญแก่ชุมชนควนเค็ง ในสภาพที่โอกาสในการทำมาหากินเพื่อหารายได้ ภายในชุมชนมีจำกัดมาก ในพื้นที่ที่มีความเป็นอยู่ลำบากมากแห่งหนึ่งในชนบทภาคใต้

2. ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า คือ การมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคม ของคนในตำบลบางสระเก้าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยตามลำดับ ดังนี้ ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ด้านความ สม่ำพันธ์ทางสังคม และด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า การมีส่วนร่วม (Participation) เป็นการกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองและการ บริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ รวมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิต และความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผนและร่วมปฏิบัติ ตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน ดังที่ อดิวิวัตติ บุรีกุล (2552 : 11) ได้กล่าวให้ความหมายไว้ ทั้งนี้เพราะการมีส่วนร่วม เป็นปัจจัยสำคัญต่อการ พัฒนาชุมชน สังคมและประเทศชาติ ดังที่ ยัง (Young, 2002 : 1) กล่าวถึง การปฏิบัติที่เป็นประชาธิปไตย ให้ทุกกลุ่มมีส่วนร่วม(Inclusive Democracy Practice) หรือประชาธิปไตยแบบพหุภาคี (Pluralism Democracy) เป็นการส่งเสริมให้เกิดความเป็นธรรม เพราะประชาชนมุ่งหวังที่จะชักนำผู้อื่นให้ตระหนัก ถึงความเป็นธรรม ความรู้และสติปัญญาของเขา และมีการเปิดรับฟังความคิดเห็นของพวกเขา และมีความเข้าใจในเรื่องที่พวกเขาสนใจ อันนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการในที่สุด ซึ่งที่ผ่านมา นัก ทฤษฎีทางด้านประชาธิปไตยมักตั้งสมมติฐานว่าการอภิปรายทางประชาธิปไตยที่เหมาะสม ควรเป็น เรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ และทำความดีร่วมกัน โดยที่จริงแล้วการเมืองต้องเป็นทั้งการแข่งขัน ระหว่างกลุ่มหรือปัจเจกชนที่มีความสนใจและความเห็นที่ขัดแย้ง ผู้มีส่วนร่วมทางการเมืองมักเลือก เข้าข้างที่เขาสนใจและช่วยกันสร้างความสนใจร่วมของสาธารณะอีกด้วย ซึ่งผลการวิจัยของผู้ศึกษา

สอดคล้องกับงานศึกษาของอาเว มะแส และคณะ (2546 : 12) ได้นำเสนอถึง กลุ่มผลิตภัณฑ์กระจุค บ้านควนเคื่องในปัจจุบันไม่เพียงแต่ดำเนินงานในด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกระจุคในรูปแบบต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังทำงานด้านการตลาดเพื่อกระจายผลผลิตไปยังตลาดภายนอก การจัดตั้งกองทุนเพื่อช่วยเหลือด้านการเงินแก่สมาชิก และเป็นตัวกลางในการกระตุ้นให้มีการจัดการแหล่งกระจุค และวิธีการเก็บเกี่ยวกระจุคให้เหมาะสมและยั่งยืน โดยมีการประสานกับองค์การบริหารส่วนตำบลควนเคื่อง และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้องและสนใจ การดำเนินงานที่ครอบคลุมกว้างนี้ค่อย ๆ พัฒนาจากการร่วมเสนอ และร่วมกันคิดของสมาชิกกลุ่มทั้งอย่างไม่เป็นทางการ และเป็นทางการในระหว่างการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้มีการพัฒนาบทบาทที่มีส่วนเสริมสร้างคุณภาพสังคมของชุมชนหลายด้าน ทั้งด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านการสร้างความสัมพันธ์ และด้านการสร้างความเข้มแข็งแก่ชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทน์นที เหล่าพินมา (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาขบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาองค์กรชุมชนของอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น เกิดขึ้นจากการที่ชุมชนประสบปัญหาจึงทำให้ชุมชนพยายามหาแนวทางการแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยการรวมกลุ่มกันขึ้น ซึ่งมีเจ้าหน้าที่พัฒนาเอกชนเข้ามาคอยเป็นคอยเสริมแนะให้กับกลุ่ม พร้อมกับสร้างกระบวนการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาให้กับชุมชน มีการเสริมสร้างกระบวนการบริหารองค์กรให้กับชุมชนและผลักดันให้เกิดกระบวนการเชื่อมโยงของกลุ่มต่าง ๆ เพื่อรวมพลังกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น

3. เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเกล้า

3.1 เปรียบเทียบคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเกล้า จำแนกตามเพศ สถานภาพ สมรส อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ผู้นำองค์กรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีคุณภาพสังคมของคนตำบลบางสระเกล้า ในด้านความสัมพันธ์ทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่าในชุมชนบางสระเกล้า ยังมีการแบ่งระดับความรู้จากการศึกษาที่แตกต่างกัน อันส่งผลถึงระดับความสามารถในการบริหารจัดการองค์กรชุมชน อาจมีการเข้าถึงทรัพยากร และการบริหารจัดการของรัฐที่ยังไม่เป็นธรรมในสังคมของตำบลบางสระเกล้า ดังที่ เบค และคณะ (Beck and et al. 2001 : 3) ได้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ทางสังคม เกี่ยวข้องกับกระบวนการที่เป็นอุปสรรคหรือลดทอนความเข้มแข็งของเครือข่ายความร่วมมือทางสังคมหรือโครงสร้างพื้นฐานทางสังคม ทั้งนี้ระดับของความสัมพันธ์ที่ยอมรับได้จะต้องเป็นระดับที่คนทุก ๆ คนในสังคมสามารถที่จะอยู่ในสังคมในฐานะของมนุษย์อย่างแท้จริง และในทางตรงข้าม ความรุนแรงทางสังคมจะแสดงออกในลักษณะของการแบ่งแยกระหว่างภูมิภาค ความรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจของชนกลุ่มน้อย การไม่เท่าเทียมกันในโอกาสที่จะเข้าถึงทรัพยากรและการบริการที่รัฐจัดให้ รวมถึงความไม่เท่าเทียมกันของส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจ จึงยังพบ ผู้นำองค์กรที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ส่งผลต่อคุณภาพทางสังคมของคนในตำบลบางสระเกล้า ด้านความสัมพันธ์ทางสังคม

แตกต่างกัน แต่ในภาพรวมส่วนใหญ่แล้วไม่มีความแตกต่างกันจึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาแว มะแสด และคณะ (2546 : 14) ได้นำเสนอ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหว้า ตั้งอยู่ที่บ้านนาหว้า อำเภोजะนะ จังหวัดสงขลาในปัจจุบันจัดเป็นกลุ่มออมทรัพย์ระดับหมู่บ้านที่ประสบผลสำเร็จสูงมาก ซึ่งเห็นได้จากจำนวนสมาชิกที่เพิ่มเป็นกว่า 1,500 คน และมีเงินทุนหมุนเวียนจำนวนกว่า 30 ล้านบาท (ข้อมูลปี 2545) ครอบคลุมของการให้บริการทางสังคมสะท้อนให้เห็นความสามารถในการสร้างระบบการพึ่งตนเองได้สูง ประกอบกับมีการขยายตัวของกองทุนต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง ด้วยวิธีการจัดการที่นำผลกำไรจากการบริการเงินกู้ของกลุ่มออมทรัพย์ รวมทั้งรายได้ที่หาได้ของแต่ละกองทุน มาสมทบ จึงเป็นการช่วยประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างน่าทึ่ง สามารถเห็นได้จากจำนวนสมาชิกที่มีมาก จนเรียกได้ว่าเกือบทุกคนในชุมชนเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เป็นหลักฐานเชิงประจักษ์ที่สำคัญของการปรับปรุงคุณภาพสังคมด้านนี้ ซึ่งส่วนหนึ่งมาจากการสนับสนุนของกลุ่มออมทรัพย์ ด้านความสามัคคีกันในชุมชน ทางกลุ่มได้เปิดโอกาสให้สามารถจัดกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เป็นประเพณีปฏิบัติอย่างครอบคลุม ตามความนิยมของคนในชุมชน ซึ่งเป็นการเสริมฐานความเป็นญาติพี่น้องที่มีรองรับอยู่แล้ว ให้สานต่อความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็ง มิให้เห็นทั้งในการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ ด้วยการกระจายความรับผิดชอบกองทุนต่าง ๆ ไปยังสมาชิกที่มีศักยภาพที่จะนำ ให้ได้ฝึกการมีส่วนรับผิดชอบ เรียนรู้และพัฒนาตนเอง โดยการมอบหมายอำนาจในการบริหารจัดการกองทุนให้มีอิสระพอสมควร ภายใต้การแนะนำในภาพรวมของกรรมการกลุ่มออมทรัพย์

3.2 เปรียบเทียบคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเกล้ากับการมีส่วนร่วมด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ด้านความสามัคคีทางสังคม ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม และด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน พบว่า ผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมในทุกด้านต่างก็มีคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเกล้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ในระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเกล้า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเกล้า ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชนอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก รองลงมา ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม ด้านความสามัคคีทางสังคม และด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ซึ่งแตกต่างจากคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเกล้า ที่มีคุณภาพมากที่สุด คือ ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ดังที่ ถวิลวดี บุรีกุล (2552 : 18) ได้กล่าวถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีส่วนร่วมดำเนินการ และมีส่วนร่วมสนับสนุน การมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น มีหลายระดับขึ้นอยู่กับทำให้ความสำคัญของรัฐบาลด้วย ซึ่งสามารถจัดลำดับการมีส่วนร่วมของประชาชนจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ คือ

ประชาชนเป็นผู้ใช้อำนาจ ประชาชนมีส่วนร่วม ประชาชนเป็นที่ปรึกษา ประชาชนแสดงความคิดเห็น ประชาชนรับทราบ และรัฐบาลใช้อำนาจวิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธีขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหาระดับสูงสุด ออกเป็น 7 ระดับ และจำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามีส่วนร่วมจะลดลงตามลำดับ ซึ่งยังแตกต่างจากผลการศึกษาคณะวิจัยตัวอย่างบทบาทของการทำกิจกรรมร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพสังคม กลุ่มผลิตภัณฑ์กระจูดในชุมชนควนเค็งและกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านนาหว้า ทั้ง 2 กลุ่ม ทำให้เห็นถึงความเข้มแข็งของชุมชน ที่มาจากความรับผิดชอบของคนในชุมชน มีระดับของการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ตั้งแต่ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรม และนำไปสู่การตรวจสอบร่วมกัน ได้ ถึงการดำเนินงานที่ต้องอาศัยความซื่อสัตย์ของคนในชุมชน เพื่อที่จะให้เกิดการออม สร้างกองทุน และเกิดสวัสดิการ มีการจัดการตนเองของคนในชุมชน ทำให้เห็นถึงชุมชนที่มีคุณภาพทางสังคม ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า จาก ผลการวิจัยที่พบว่า การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นในชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจยังอยู่ในระดับปานกลาง และมีข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้วในทุกด้าน ยังมีข้อเสนอแนะถึง ผู้นำต้องสร้างความมั่นคงในสังคมโดยเฉพาะความโปร่งใสและความเชื่อมั่นในการเป็นผู้นำที่ดี ให้มีการเปิดทำประชาคมรับฟังปัญหาของประชากรให้มากขึ้นรับฟังปัญหาใหม่ ๆ บ้าง และมีการขอให้คนในชุมชนได้เสนอปัญหาในชุมชน การแก้ไขปัญหา แสดงความคิดเห็น เพื่อให้เกิดความมั่นคงในชุมชน ดังนั้น จึงยังพบว่าผู้นำองค์กรชุมชนที่มีส่วนร่วมในทุกด้านต่างก็มีคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้วแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาเรื่อง การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมงสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. นำผลการวิจัยไปเสนอให้กับองค์การบริหารส่วนตำบลบางสระแก้วเพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนในตำบลทุกคนได้เข้าไปมีส่วนร่วมในทุกด้านอย่างทั่วถึง เป็นธรรม โดยเฉพาะในด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจมากขึ้น

2. เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นในชุมชน เพื่อให้เกิดความโปร่งใส เป็นธรรม นำไปสู่ความมั่นคง ทางสังคมและเศรษฐกิจของชุมชน และความสมานฉันท์ทางสังคมให้มากขึ้น

3. เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงาน งบประมาณ ของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นในชุมชนเพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคม ด้านต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ด้านความมั่นคงทางสังคม การคมนาคม การจัดตั้งกล้องวงจรปิด การส่งเสริมให้ มีเวทีกลางสำหรับการพูดคุยในฐานะของพลเมือง

3.2 ด้านเศรษฐกิจ โดยการส่งเสริมอาชีพของคนในชุมชน พัฒนาบุคลากรในชุมชน ให้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เกิดความสามัคคี เช่น กีฬา และการประกวดการทอเสื่อ เพื่ออนุรักษ์วัฒนธรรมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ตลอดจนการประชาสัมพันธ์ การเปลี่ยนแปลง และการสร้างความเข้าใจต่อการพัฒนาชุมชนในด้านต่าง ๆ ให้ประชาชนได้รับทราบ ข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง

3.3 ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม สนับสนุนให้มีการปลูกฝังค่านิยมที่ดี ตั้งแต่ วัยเด็ก ให้เป็นผู้มีความซื่อสัตย์ มีคด โกง ไม่แตกต่างทางความคิดเห็นทางการเมือง และผู้นำองค์กร ในชุมชน ต้องเป็นผู้ประพฤติตนเป็นแบบอย่างอันดีให้กับคนในสังคม

3.4 ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน ควรจัดกีฬาหมู่บ้าน สนับสนุน การออกกำลังกายร่วมกัน ส่งเสริมกิจกรรมให้กับผู้สูงอายุ และการทำกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างความ สามัคคี ความรักในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ นอกจากนั้นการเสริมสร้างพลังชุมชน ด้วยการติดตาม ตรวจสอบ ด้วยการสร้างพลังทางปัญญาให้ประชาชนในชุมชนมีความรู้ด้านกฎหมาย สิทธิ และหน้าที่ตามหลักประชาธิปไตย โดยเฉพาะการเปิดเวทีสภาพลเมืองให้เป็นเวทีกลางให้กับ ชุมชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสร้างความเข้าใจในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของคนในชุมชน ตามลำดับต่อไป

4. เสนอต่อองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน เพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วม และได้รับการยอมรับ ในการเป็นผู้ติดตาม ตรวจสอบองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

5. นำเสนอให้ประชาชนในตำบลบางสระแก้ว ได้พัฒนาคุณภาพทางสังคม ในเรื่องของ สุขภาพร่างกาย ให้ส่งเสริมการสร้างเสริมความแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคต่าง ๆ เช่น โรคความดันโลหิต โรคหัวใจ โรคมะเร็ง เป็นต้น เพราะเป็นเรื่องที่ทางชุมชนยังมีความวิตกกังวล และต้องการให้มี กิจกรรมการพัฒนา ส่งเสริมคุณภาพในด้านนี้เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก ในเรื่องคุณภาพทางสังคมของประชาชนในตำบลบางสระเก้าต่อไป
2. ควรทำการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้กับพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบระดับคุณภาพทางสังคมของแต่ละพื้นที่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพทางสังคมให้กับประชาชนในพื้นที่นั้น ๆ ได้มีคุณภาพที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืนต่อไป

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

บรรณานุกรม

- กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2550). **โครงการวิเคราะห์นโยบายสาธารณะด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ศึกษาเฉพาะกรณีการจัดทำดัชนีสังคม.** กรุงเทพฯ : กระทรวงฯ
- จันทร์นนท์ เหล่าพันมา. (2546). **ขบวนการสร้างเครือข่ายการพัฒนาองค์กรชุมชนของอำเภอเวียงใหญ่ จังหวัดขอนแก่น.** ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- จิตูเทพ ยาสุมุท. (2543). **ทุนทางสังคมในชุมชนชนบทภาคเหนือ.** วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การศึกษานอกระบบ). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2552). **พลวัตการมีส่วนร่วมของประชาชน จากอดีต จนถึงรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550.** กรุงเทพฯ : เอ.พี. กราฟิก ดีไซน์และการพิมพ์.
- _____. (2553). **คุณภาพสังคมกับคุณภาพประชาธิปไตยไทย.** (เอกสารประกอบการประชุม). กรุงเทพฯ : ศูนย์ประชุมสหประชาชาติ.
- ทักษิณี ทองสว่าง. (2549). **สังคมวิทยา.** กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินติ้ง เฮ้าส์.
- ธีรยุทธ สายทอง และคณะ. (2552). **เครือข่ายชุมชนตำบลบางสระเก้า “ 4 ยุทธศาสตร์เพื่อการก้าวไกล ”** (ออนไลน์). แหล่งศึกษาค้นคว้า : <http://ptinternet.pttplc.com/greenglobe/2552/community-01.html>. 21 มกราคม 2558.
- ธีรวัลย์ ศิลารัตน์. (2549). **สารสนเทศเพื่อการศึกษาและค้นคว้า.** จันทบุรี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- นรินทร์ชัย พัฒนพงศา. (2546). **การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิคและกรณี ตัวอย่าง.** กรุงเทพฯ : 598 Print.
- เนตินา โพธิ์ประสระ. (2541). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน : ศึกษาเฉพาะกรณี บริษัท สิทธิผล 1919.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยาอุตสาหกรรม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **การวิจัยเบื้องต้น.** พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ประพันธ์พงศ์ ชินพงษ์. (2551). **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** ปทุมธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ราชบัณฑิตสถาน. (2546). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542.** กรุงเทพฯ : นานมีบุคส์พับลิเคชั่นส์.

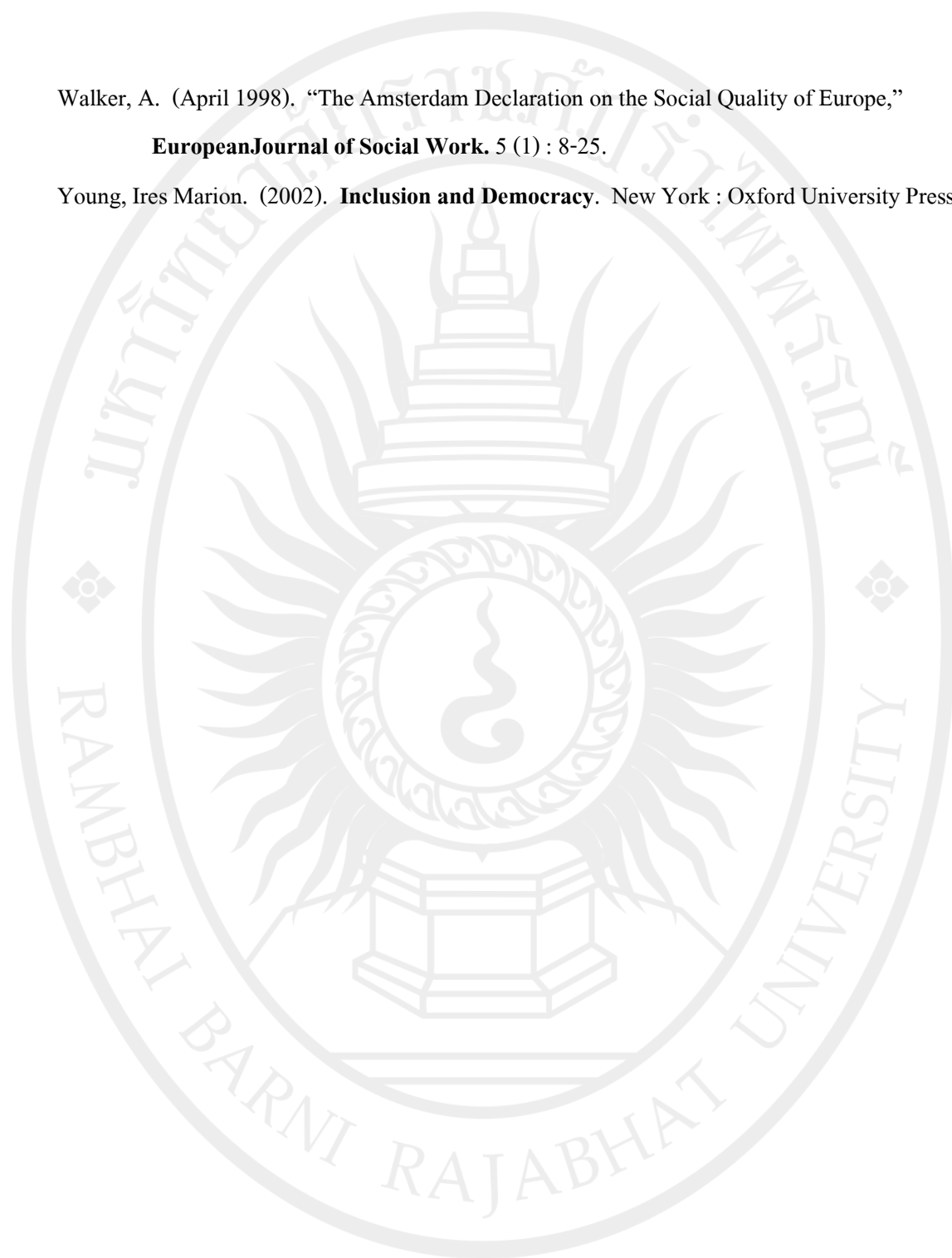
- ศิริชัย กาญจนวาสี. (2547). **ทฤษฎีการประเมิน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันการจัดการทางการเงินภาคกลาง. (2554). **แนวทางการดำเนินงานสถาบันการจัดการเงินทุน
(ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพฯ : สำนักพัฒนาทุนและองค์การการเงินชุมชน กรมการพัฒนา
ชุมชน.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2553). **เอกสารประกอบการประชุมวิชาการสถาบันพระปกเกล้า ครั้งที่ 12
ประจำปี 2553 เล่ม 2 “คุณภาพสังคมกับคุณภาพประชาธิปไตย (Social Quality and
Quality of Thai Democracy)”**. กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.
- สม นาสู้อัน และคณะ. (2553). “ประสิทธิผลการพัฒนาศักยภาพอาสาสมัครสาธารณสุขประจำ
หมู่บ้านจังหวัดกาฬสินธุ์.” **วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ**. 3(1) : 44 – 45.
- สมชาย ศรีเอียด. (2553). **การพัฒนาชุมชนแบบพึ่งตนเอง: ศึกษากรณี แหล่งเรียนรู้การเกษตรเพื่อ
การพึ่งตนเองและสิ่งแวดล้อมท้องถิ่น บ้านคลองทุเรียน อำเภอน้ำเขียว จังหวัด
นครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ ร.ม. (การพัฒนาชุมชน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ. (2546). **เอกสารชุดโครงการเพิ่ม
ประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง**. กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2549). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (2550 – 2554)**. กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2554). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (2546 – 2549)**. กรุงเทพฯ :
สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2555). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555 – 2559)**.
กรุงเทพฯ : สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2554). **ยุทธศาสตร์
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2555 – 2559**.
กรุงเทพฯ : สำนักงานฯ.
- สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา. (2545). **ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ชุดวิชาการวิจัยชุมชน**. กรุงเทพฯ :
เอส. อาร์. พรินติ้ง.
- สุรสิทธิ์ วชิรขจร. (2544). **รวมบทความวิชาการทางการพัฒนาสังคม**. กรุงเทพฯ :
คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

- อรทัย กัทผล. (2546). **การมีส่วนร่วมของประชาชน**. กรุงเทพฯ : คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- _____. (2552). **คู่มือ การมีส่วนร่วมของประชาชนสำหรับผู้บริหารท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ : จริยสุนิทวงศ์การพิมพ์.
- อกินันท์ ยอดมณี. (2546). **การพึ่งตนเองของชุมชนไม่เรียง อำเภอฉวาง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ ศศ ม. (พัฒนาชนบทศึกษา). นครปฐม : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อาแว มะแสและคณะ. (2546). **บทบาทของกิจกรรมร่วมในการเสริมสร้างคุณภาพสังคมในชุมชนชนบทไทย วิเคราะห์กรณีของ 2 ชุมชนในภาคใต้**. กรุงเทพฯ : ภาคนิพนธ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อุไรวรรณ พวงสายใจ. (2545). **ทุนทางสังคมที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน กรณีศึกษาหมู่บ้านสันป่ายาง ตำบลสันป่ายาง อำเภอแม่แตง จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ ปร.ม. (รัฐประศาสนศาสตร์). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Beck and et al. (2001). **Social Quality : A Vision for Europe**. Boston: Kluwer Law International.
- Berman R.M. (2000). "Indicators of Social Quality and Social Exclusion at National and Community Level," **Social Indicators Research**. 50 (1) : 329-350.
- Chan, Raymond K.H.. (2007). "Social Quality in Hong Kong : Whoses Agendas? Which Priorities?," **NTU Social Work Review**. Hong Kong : Taiwan University College.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of Psychological Testing**. 5 th ed. New York : Harper Collins.
- De Leonard. (2001). **Ota. Social market, Sopcial Quality and the Quality of Social Institutions. In Beck, et.al. Social Quality : A Vision for Europe**. Boston : Kluwer Law International.
- Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities," **Journal of Education and Psychological Measurement**. 30 (3) : 607-610.
- Maesen, L.J.G. vander,A.C. Walkerand M.Keizer. (April 2005). "European Network Indicators SocialQuality : Final Report," **The European Journal of Social Quality**. 5 (1) : 8-25.
- Van der Maesen, L. and Walker, A. (2005). **The Social Quality of Europe**. The Hague : Kluwer International.

Walker, A. (April 1998). "The Amsterdam Declaration on the Social Quality of Europe,"

European Journal of Social Work. 5 (1) : 8-25.

Young, Ires Marion. (2002). **Inclusion and Democracy.** New York : Oxford University Press.

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

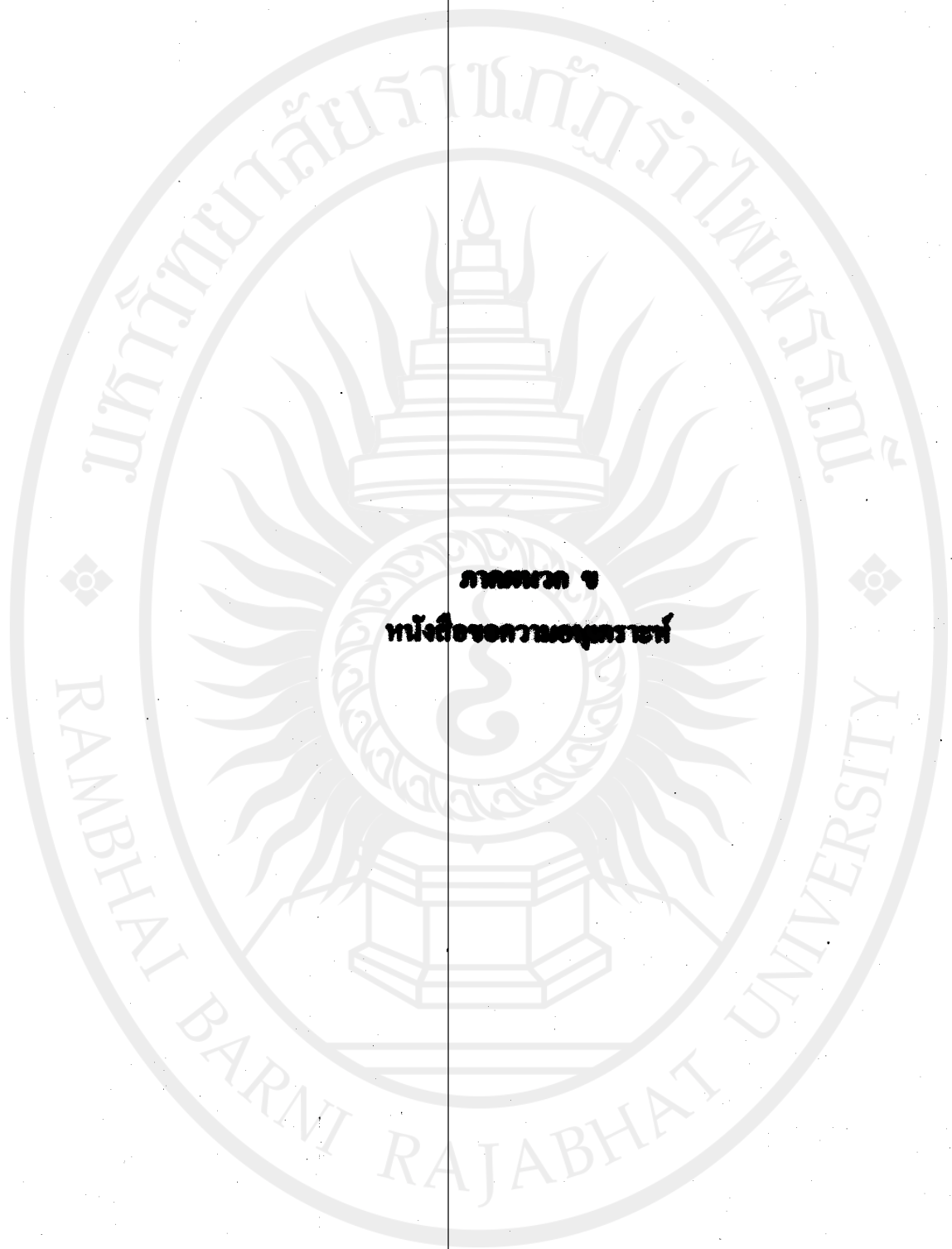
ภาคผนวก

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาคผนวก ก
รายนามผู้ทรงคุณวุฒิ

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภาค ก
หนังสือขอความอนุเคราะห์

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ ว ๐๓๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรรวิทย์ เฉลิมพงษ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายบรรณ ใจชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบล
บางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมพล สุวรรณภูมิ เป็นประธานที่ปรึกษา
วิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รายละเอียดแบบสอบถาม
ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว
เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น เพื่อใช้
ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารับเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี
และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ว ๐๓๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ประธานคณะกรรมการเครือข่ายภาคประชาสังคมจังหวัดจันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายบรรณ ใจชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมพล สุวรรณภู เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รายละเอียดแบบสอบถามตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านคือ ร้อยตำรวจตรีปัญญาวัฒน์ กระจ่มเขต เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญบุคลากรดังกล่าวเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารับเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ ว ๐๓๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายธีรโชต มีผิว

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายบรรณ ใจชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมพล สุวรรณภู เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รายละเอียดแบบสอบถาม ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าท่านเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าว เป็นอย่างดี จึงขอเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารับเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ ว ๐๓๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจันทบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายบรรณ ใจชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมพล สุวรรณภูมิ เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รายละเอียดแบบสอบถามตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านคือ นางสาวนพมาศ หลิมวานิช เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญบุคลากรดังกล่าวเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารับเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)

รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/ว ๐๓๕

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วยนายบรรรณ ใจชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมพล สุวรรณภูมิ เป็นประธานที่ปรึกษา- วิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รายละเอียดแบบสอบถาม ตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี เห็นว่าบุคลากรในหน่วยงานของท่านคือ นางสาวสุพิชฌ์ เตาะเจริญยิ่ง เป็นผู้มีความเชี่ยวชาญในเรื่องดังกล่าวเป็นอย่างดี จึงขอเชิญบุคลากรดังกล่าว เป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความเที่ยงตรงของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น เพื่อใช้ในการวิจัย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณารับเชิญ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

ที่ ศธ ๐๕๕๒.๑๓/๐๓๖

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางกะไชย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๓๐ ชุด

ด้วยนายบรรณ ใจชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมพล สุวรรณภู เป็นประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

เพื่อให้การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นายบรรณ ใจชื่น เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย และนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มผู้นำและองค์กรในชุมชนในตำบลบางกะไชยของท่าน เพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ที่ ศธ ๐๕๕๑๒.๑๓/๐๓๗

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี
อ.เมือง จ.จันทบุรี ๒๒๐๐๐

๑๔ มีนาคม ๒๕๕๙

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์รวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย

เรียน นายกองค้การบริหารส่วนตำบลบางสระเก้า

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามเพื่อการวิจัย จำนวน ๑๒๓ ชุด

ด้วยนายบรรณ ใจชื่น นักศึกษาระดับปริญญาโท หลักสูตรศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา ได้รับอนุมัติให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบล บางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์คมพล สุวรรณภู เป็นประธานที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ และรองศาสตราจารย์พรทิพา นิโรจน์ เป็นกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกกลุ่ม ผู้นำและองค์กรในชุมชนของท่านเป็นกลุ่มตัวอย่าง จึงต้องนำเครื่องมือในการวิจัยมาเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้นำ และองค์กรในชุมชนของท่าน

เพื่อให้การดำเนินการทำวิทยานิพนธ์เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏ รำไพพรรณี จึงขอความอนุเคราะห์จากท่านโปรดอนุญาตให้นายบรรณ ใจชื่น เข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ดังกล่าว

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หวังว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี และขอขอบคุณ มา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ชัยยนต์ ประดิษฐ์ศิลป์)
รักษาราชการแทนคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

บัณฑิตวิทยาลัย

โทร. ๐-๓๙๓๑ ๙๑๑๑ ต่อ ๑๑๓๘

โทรสาร ๐-๓๙๔๗-๑๐๖๑

ภาคผนวก ค
แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ฉบับที่.....

ID

แบบสอบถาม

เรื่อง การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมงสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคูณภาพ

สังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

ส่วนที่ 3 ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดกรอกข้อความ หรือทำเครื่องหมาย ✓ ใน ที่ตรงกับความเป็นจริงสำหรับตัวท่าน

1. เพศ

1. ชาย

2. หญิง

sex

2. สถานภาพสมรส

1. โสด

2. สมรส

status

3. หม้าย / หย่า / แยก

3. อายุ.....ปี

age

4. อาชีพ

1. รับราชการ / รัฐวิสาหกิจ

2. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว

ocu

3. เกษตรกร

4. รับจ้าง

5. นักเรียน / นักศึกษา

6. อื่น ๆ ระบุ.....

5. การศึกษา

1. ประถมศึกษา

2. มัธยมศึกษาตอนต้น/เทียบเท่า

3. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช./เทียบเท่า

4.ปริญญาตรี

5. สูงกว่าปริญญาตรี

edu

ลิขสิทธิ์ของภาควิชาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของ
คนในตำบลบางสระเก้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกรของท่านโดยในแต่ละข้อมีเกณฑ์
การให้คะแนนดังนี้

1	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อยที่สุด
2	หมายถึง	มีส่วนร่วมน้อย
3	หมายถึง	มีส่วนร่วมปานกลาง
4	หมายถึง	มีส่วนร่วมมาก
5	หมายถึง	มีส่วนร่วมมากที่สุด

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษา คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
1.	ท่านมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาด้านความ มั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ						A1 ☐
2.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในการ แก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางสังคมและ เศรษฐกิจ						A2 ☐
3.	ท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการ เสริมสร้างความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ ของชุมชน						A3 ☐
4.	ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของ ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นใน ชุมชน เพื่อให้เกิดความมั่นคงทางสังคมและ เศรษฐกิจ						A4 ☐

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพ สังคมของคนในตำบลสระแก้ว	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
5.	ท่านมีความรู้สึกภูมิใจเมื่อชุมชนของท่านมีความ มั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม						A5 ☐
6.	ท่านมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะ ด้านความสมานฉันท์ทางสังคมของชุมชน						B6 ☐
7.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและแก้ไข ปัญหาให้ชุมชนเกิดความสมานฉันท์ทางสังคม						B7 ☐
8.	ท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความ สมานฉันท์ทางสังคมในชุมชน						B8 ☐
9.	ท่านมีส่วนร่วมติดตาม ตรวจสอบ องค์กรต่าง ๆ ใน ชุมชน เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ทางสังคม						B9 ☐
10.	ท่านมีความรู้สึกภูมิใจเมื่อชุมชนของท่านมีความ สมานฉันท์ทางสังคม						B10 ☐
11.	ท่านมีส่วนร่วมนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะในฐานะ เป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน						C11 ☐
12.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและแก้ไข ปัญหาให้ชุมชนในฐานะเป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน						C12 ☐
13.	ท่านได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน						C13 ☐
14.	ท่านได้รับการยอมรับในการเป็นผู้ติดตาม ตรวจสอบ องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน						C14 ☐
15.	ท่านภูมิใจเมื่อได้รับการยอมรับจากองค์กรชุมชน ของท่าน						C15 ☐

ข้อ	การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนา คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปาน กลาง (3)	น้อย (2)	น้อย ที่สุด (1)	
16.	ท่านเป็นพลเมืองคนหนึ่งในการเสริมสร้างพลัง ทางสังคมให้แก่ประชาชนในชุมชน						D16 ☐
17.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อ เสริมสร้างพลังทางสังคมในชุมชน						D17 ☐
18.	ท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการ เสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน						D18 ☐
19.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบ การทำงาน งบประมาณของภาครัฐ องค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ที่อยู่ในชุมชน						D19 ☐
20.	ท่านมีความภาคภูมิใจในฐานะพลเมืองของคนใน ชุมชน						D20 ☐

ส่วนที่ 3 ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความรู้สึกของท่านโดยในแต่ละข้อมีเกณฑ์
การให้คะแนนดังนี้

- 1 หมายถึง มีคุณภาพน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง มีคุณภาพน้อย
- 3 หมายถึง มีคุณภาพปานกลาง
- 4 หมายถึง มีคุณภาพมาก
- 5 หมายถึง มีคุณภาพมากที่สุด

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ข้อ	คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว	ระดับคุณภาพ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ							
1.	ในชุมชนของท่านมีรายได้พอเพียงกับรายจ่าย						E1 ☐
2.	ในชุมชนของท่านมีรายได้ที่มั่นคง จากอาชีพ การงานของครอบครัวตนเอง						E2 ☐
3.	ในชุมชนของท่าน มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง เป็นส่วนใหญ่						E3 ☐
4.	สภาพที่อยู่อาศัยในชุมชน มีสภาพที่มั่นคง ปลอดภัย แข็งแรงต่อการอยู่อาศัย						E4 ☐
5.	สภาพแวดล้อมในบริเวณที่อยู่อาศัยของคนใน ชุมชน สะอาด สวยงาม ไม่มีมลพิษทางน้ำ อากาศและเสียง						E5 ☐
6.	ประชาชนในชุมชนของท่าน มีการบริการด้าน สุขภาพโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย						E6 ☐
7.	จำนวนแพทย์และบุคลากรทางสาธารณสุข และ สถานพยาบาลมีความเพียงพอต่อการให้บริการ ด้านสุขภาพกับคนในชุมชน						E7 ☐
8.	ในชุมชนของท่านไม่ค่อยได้รับอุบัติเหตุจาก การจราจร และภัยพิบัติต่าง ๆ						E8 ☐
9.	ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่ เจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ เช่น โรคความดันโลหิต โรคหัวใจ โรคมะเร็ง เป็นต้น						E9 ☐
10.	ในชุมชนของท่านมีความมั่นคงด้านการศึกษา นักเรียนสำเร็จการศึกษา และมีงานทำหลังจาก จากโรงเรียน						E10 ☐

ข้อ	คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า	ระดับคุณภาพ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านความสามัคคีในสังคม							
11.	ประชาชนในชุมชนของท่านส่วนใหญ่เชื่อถือได้						F11 ☐
12.	ในชุมชนของท่านมีกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ						F12 ☐
13.	ประชาชนในตำบลบางสระเก้า มีการยอมรับในอัตลักษณ์ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือวิถีการดำเนินชีวิตของบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกัน						F13 ☐
14.	ประชาชนในตำบลบางสระเก้า มีกิจกรรมเครือข่ายทางสังคม						F14 ☐
15.	ในตำบลของท่านมีการเสียภาษีด้วยความสมัครใจ						F15 ☐
16.	ในตำบลของท่านมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชนร่วมกัน เช่น การเก็บขยะในชุมชน ทำกิจกรรมผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ป่วยในชุมชน ทำความสะอาดถนน ฯลฯ						F16 ☐
17.	ท่านเป็นสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เช่น กิจกรรมทางการเมือง องค์กร การกุศล และกลุ่มสมาคมกีฬา						F17 ☐
18.	ในชุมชนมีการประชุม พูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่อง						F18 ☐
19.	ในชุมชนของท่าน มีอัตลักษณ์ของชุมชน						F19 ☐
20.	ชุมชนของท่านมีการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของชุมชน เป็นที่รู้จักของบุคคลทั้งภายในและภายนอกชุมชน						F20 ☐

ข้อ	คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว	ระดับคุณภาพ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกในสังคม							
21.	ประชาชนในชุมชนของท่านมีความเข้าใจในสิทธิตามรัฐธรรมนูญ						G21 ☐
22.	ประชาชนในชุมชนของท่าน แสดงบทบาทในฐานะพลเมือง						G22 ☐
23.	ประชาชนในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจและได้รับคำปรึกษาทางกฎหมายอย่างทั่วถึงเท่าเทียม						G23 ☐
24.	ในชุมชนของท่านยอมรับการให้ผู้หญิงได้มีโอกาสเป็นผู้นำในกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ในชุมชน						G24 ☐
25.	ผู้แทนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในกลุ่ม องค์กรนั้น ๆ ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม						G25 ☐
26.	ผู้ที่ทำงานได้ในชุมชนของท่าน มีการเข้าถึงการทำงาน การจ้างงาน และทำงานได้ในระยะยาว						G26 ☐
27.	ในชุมชนของท่านมีผู้ที่ได้รับสิทธิและการบริการสาธารณสุขของรัฐอย่างทั่วถึง เป็นธรรม						G27 ☐
28.	เด็ก เยาวชนในชุมชน ได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง						G28 ☐
29.	ประชาชนในชุมชนได้รับการบริการจากภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และท้องถิ่นอย่างทั่วถึง เป็นธรรม						G29 ☐
30.	ในชุมชนมีสาธารณสุขปโภค และสาธารณสุขบริการต่าง ๆ ทั่วถึง เป็นธรรม						G30 ☐

ข้อ	คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว	ระดับคุณภาพ					สำหรับ ผู้วิจัย
		มากที่สุด (5)	มาก (4)	ปานกลาง (3)	น้อย (2)	น้อยที่สุด (1)	
ด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม							
31.	ประชาชนในชุมชนของท่านเป็นผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนเป็นระยะเวลานาน มีความเคลื่อนไหวในการย้ายถิ่นฐานน้อย						H31 ☐
32.	ประชาชนในชุมชนได้รับการศึกษา และอ่านออกเขียนหนังสือได้						H32 ☐
33.	ในชุมชนมีการกระจายข้อมูลข่าวสารอย่างทั่วถึง						H33 ☐
34.	ในชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน						H34 ☐
35.	ในชุมชนมีการส่งเสริมฝีมือ แรงงาน หัตถกรรม หรือศิลปวัฒนธรรมของชุมชน						H35 ☐
36.	ในชุมชนมีเวทีเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนอย่างมีส่วนร่วม						H36 ☐
37.	ประชาชนในชุมชนมีโอกาสนำเสนอแผนชุมชน กำหนดนโยบายหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน						H37 ☐
38.	ชุมชนสามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ในกิจกรรมอาสาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม ทั่วถึง						H38 ☐
39.	ชุมชนมีการจัดสวัสดิการในการดูแลกันและกันในด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม						H39 ☐
40.	ชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน อย่างเพียงพอ						H40 ☐

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะต่อการสร้างคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า ได้แก่

1. ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ

.....

.....

.....

.....

.....

2. ด้านความสามานฉันท์ทางสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

3. ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกของสังคม

.....

.....

.....

.....

.....

4. ด้านเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน

.....

.....

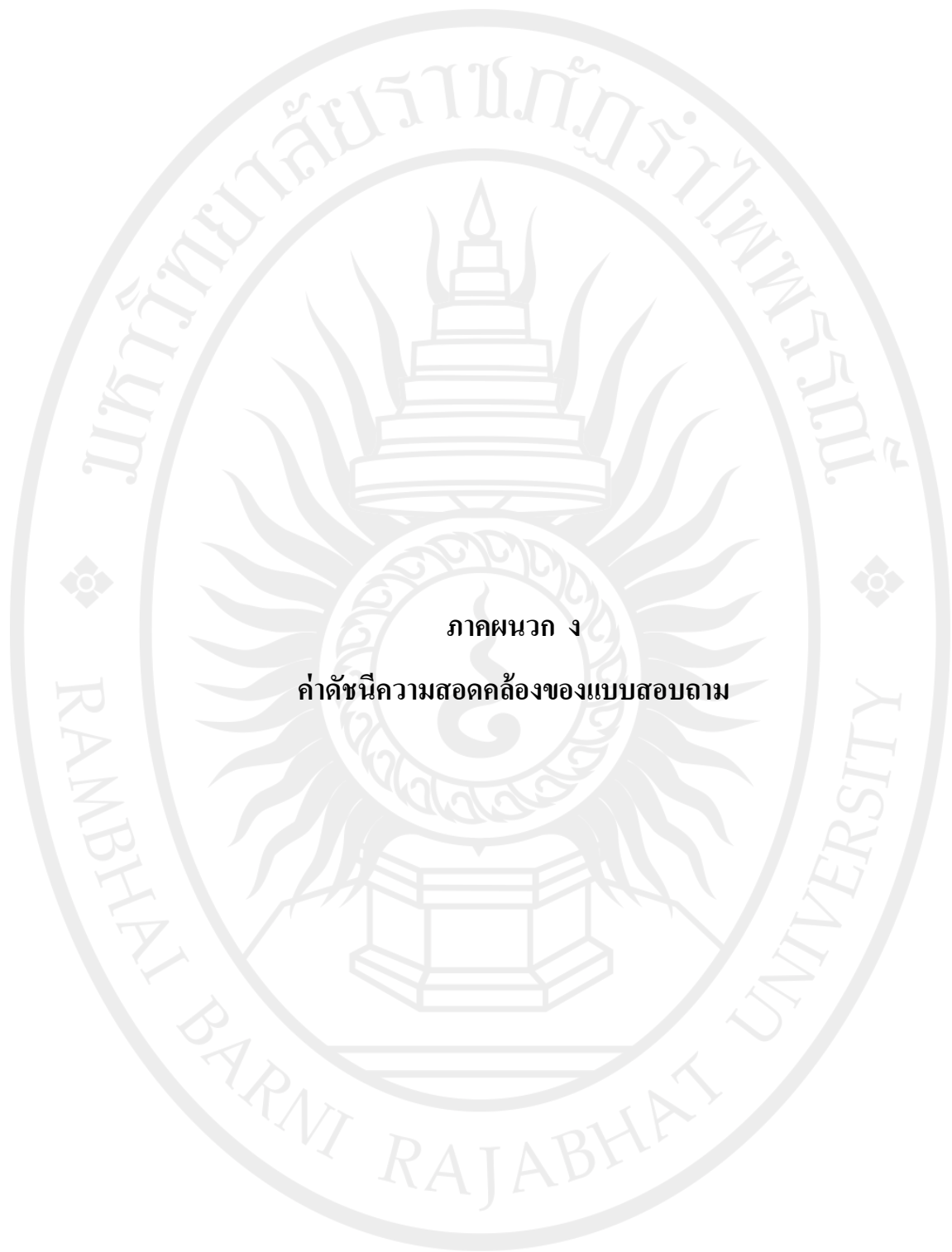
.....

.....

.....

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ขอขอบคุณที่สละเวลาอันมีค่าตอบแบบสอบถามในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

ภาคผนวก ง

ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

การวิเคราะห์ค่า IOC จากแบบสอบถามเพื่อการวิจัยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน
เรื่อง การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

คำชี้แจง ตรวจสอบคุณภาพของแบบทดสอบด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหา โดยกำหนดคะแนน
ความคิดเห็น ดังนี้

- + 1 หมายความว่า แน่ใจว่าสามารถนำไปใช้สอบถามได้
- 0 หมายความว่า ไม่แน่ใจว่าสามารถนำไปใช้สอบถามได้
- 1 หมายความว่า แน่ใจว่าไม่สามารถนำไปใช้สอบถามได้

ตาราง 27 ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC) และค่าความเชื่อมั่นรายข้อ ความคิดเห็น
ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า

ข้อ	การมีส่วนร่วม ต่อคุณภาพสังคม	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
1.	ท่านมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหาด้าน ความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมในการ แก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงทางสังคมและ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	ท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนใน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	ท่านมีส่วนร่วมในการพัฒนาระบบราชการ ของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
5.	ท่านมีความรู้สึกพอใจที่มีคุณภาพของพื้นที่ ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	ท่านมีส่วนร่วมในการนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะด้านความสมานฉันท์ทางสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและ แก้ไขปัญหาให้ชุมชนเกิดความสมานฉันท์ ทางสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 27 (ต่อ)

ข้อ	การมีส่วนร่วม ต่อคุณภาพสังคม	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
8.	ท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างความสมานฉันท์ทางสังคมในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	ท่านมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบองค์กรต่างๆ ในชุมชน เพื่อให้เกิดความสมานฉันท์ทาง	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
10.	ท่านมีความรู้สึกภูมิใจเมื่อชุมชนของท่านมีความสมานฉันท์ทางสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
11.	ท่านมีส่วนร่วมนำเสนอปัญหา ข้อเสนอแนะในฐานะเป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
12.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและแก้ไขปัญหาให้ชุมชนในฐานะเป็นสมาชิกของ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13.	ท่านได้รับการยอมรับเป็นสมาชิกขององค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14.	ท่านได้รับการยอมรับในการเป็นผู้ติดตามตรวจสอบ องค์กรต่าง ๆ ในชุมชนของท่าน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15.	ท่านภูมิใจเมื่อได้รับการยอมรับจากองค์กรชุมชนของท่าน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16.	ท่านเป็นพลเมืองคนหนึ่งในการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชนในชุมชน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
17.	ท่านมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างพลังทางสังคมในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18.	ท่านมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนในการเสริมสร้างพลังทางสังคมให้แก่ประชาชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19.	ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการทำงาน งบประมาณของภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ท้องถิ่นในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20.	ท่านมีความภาคภูมิใจในฐานะพลเมืองของชุมชน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ส่วนที่ 3 ระดับคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

ตาราง 28 ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ (IOC) และค่าความเชื่อมั่นรายข้อ คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว

ข้อ	คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ								
1.	ในชุมชนของท่านมีรายได้พอเพียงกับรายจ่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
2.	ในชุมชนของท่านมีรายได้ที่มั่นคง จากอาชีพการงานของครอบครัวตนเอง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
3.	ในชุมชนของท่าน มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองเป็นส่วนใหญ่	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
4.	สภาพที่อยู่อาศัยในชุมชน มีสภาพที่มั่นคงปลอดภัย แข็งแรงต่อการอยู่อาศัย	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
5.	สภาพแวดล้อมในบริเวณที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน สะอาด สวยงาม ไม่มีมลพิษทางน้ำ อากาศและเสียง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
6.	ประชาชนในชุมชนของท่าน มีการบริการด้านสุขภาพ โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
7.	จำนวนแพทย์และบุคลากรทางสาธารณสุข และสถานพยาบาลมีความเพียงพอต่อการ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
8.	ในชุมชนของท่านไม่ค่อยได้รับอุบัติเหตุจากการจราจร และภัยพิบัติต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
9.	ประชาชนในชุมชนมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่เจ็บป่วยด้วยโรคต่างๆ เช่น โรคความดัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
10.	ในชุมชนของท่านมีความมั่นคงด้านการศึกษา นักเรียนสำเร็จการศึกษา และมีงานทำหลังออกจากโรงเรียน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อ	คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
ด้านความสามัคคีในสังคม								
11.	ประชาชนในชุมชนของท่านส่วนใหญ่ เชื่อถือได้	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
12.	ในชุมชนของท่านมีกิจกรรมอาสาสมัครต่าง ๆ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
13.	ประชาชนในตำบลบางสระเก้า มีการยอมรับ ในอัตลักษณ์ ความเชื่อ พฤติกรรมหรือวิถีการ ดำเนินชีวิตของบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกัน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
14.	ประชาชนในตำบลบางสระเก้า มีกิจกรรม เครือข่ายทางสังคม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
15.	ในตำบลของท่านมีการเสียภาษี ด้วยความสมัครใจ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
16.	ในตำบลของท่านมีการดำเนินกิจกรรมเพื่อชุมชน ร่วมกัน เช่น การเก็บขยะในชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
17.	ท่านเป็นสมาชิกในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของ ชุมชน เช่นกิจกรรมทางการเมือง องค์กร การกุศล	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
18.	ในชุมชนมีการประชุม พูดคุยปรึกษาหารือ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
19.	ในชุมชนของท่าน มีอัตลักษณ์ของชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
20.	ชุมชนของท่านมีการแสดงที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะ ของชุมชน เป็นที่รู้จัก ของบุคคลทั้งภายในและ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านความสามัคคีในสังคม								
21.	ประชาชนในชุมชนของท่านมีความเข้าใจในสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญ	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
22.	ประชาชนในชุมชนของท่าน แสดงบทบาทใน ฐานะพลเมือง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
23.	ประชาชนในชุมชน มีความรู้ความเข้าใจและ ได้รับคำปรึกษาทางกฎหมายอย่างทั่วถึงเท่าเทียม	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อ	คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
24.	ในชุมชนของท่านยอมรับการให้ผู้หญิงได้มี โอกาสเป็นผู้นำในกลุ่ม องค์กรต่าง ๆ ใน ชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
25.	ผู้แทนกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน มาจาก การเลือกตั้งของประชาชนในกลุ่ม องค์กร นั้น ๆ ด้วยความโปร่งใส เป็นธรรม	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
26.	ผู้ที่ทำงานได้ในชุมชนของท่าน มีการเข้าถึง การทำงาน การจ้างงาน และทำงานได้ใน ระยะยาว	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
27.	ในชุมชนของท่านมีผู้ที่ได้รับสิทธิและการ บริการสาธารณสุขของรัฐอย่างทั่วถึง เป็นธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
28.	เด็ก เยาวชนในชุมชน ได้รับการศึกษาอย่าง ทั่วถึง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
29.	ประชาชนในชุมชนได้รับการบริการจาก ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และท้องถิ่นอย่างทั่วถึงเป็นธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
30.	ในชุมชนมีสาธารณูปโภค และ สาธารณูปการ ต่าง ๆ ทั่วถึง เป็นธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
ด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม								
31.	ประชาชนในชุมชนของท่านเป็นผู้ที่อยู่อาศัย ในชุมชนเป็นระยะเวลานาน มีความ	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
32.	นักเรียนในชุมชนได้รับการศึกษาและอ่าน ออกเขียนหนังสือได้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
33.	ในชุมชนมีการกระจายข้อมูลข่าวสาร อย่าง ทั่วถึง	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้

ตาราง 28 (ต่อ)

ข้อ	คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว	ผู้ทรงคุณวุฒิ					IOC	แปลผล
		1	2	3	4	5		
34.	ในชุมชนมีศูนย์การเรียนรู้ของชุมชน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
35.	ในชุมชนมีการส่งเสริมฝีมือ แรงงาน หัตถกรรม หรือศิลปวัฒนธรรมของชุมชน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
36.	ในชุมชนมีเวทีเพื่อเปิดรับฟังความคิดเห็นของ ของประชาชนในชุมชน อย่างมีส่วนร่วม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
37.	ประชาชนในชุมชนมีโอกาสนำเสนอ แผนชุมชน กำหนดนโยบายหรือแก้ปัญหา ต่าง ๆ ของชุมชน	+1	0	+1	+1	+1	0.80	ใช้ได้
38.	ชุมชนสามารถจัดสรรงบประมาณเพื่อใช้ใน กิจกรรมอาสาต่าง ๆ ได้อย่างเป็นธรรม ทั้งถึง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
39.	ชุมชนมีการจัดสวัสดิการในการดูแลกันและ กันในด้านต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้
40.	ชุมชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณ ในการ ทำกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน อย่างเพียงพอ	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	ใช้ได้

ภาคผนวก จ

คำอธิบายจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ตาราง 29 ค่าอำนาจจำแนกรายข้อและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการศึกษาคุณภาพสังคมของคนที่ตำบลบางสระเก้า อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการต่อการศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า			
1) ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ		2) ด้านความสมานฉันท์ในสังคม	
1. 0.37		1. 0.40	
2. 0.29		2. 0.64	
3. 0.23		3. 0.49	
4. 0.28		4. 0.38	
5. 0.60		5. 0.32	
3) ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกในสังคม		4) ด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม	
1. 0.66		1. 0.66	
2. 0.43		2. 0.57	
3. 0.43		3. 0.24	
4. 0.42		4. 0.53	
5. 0.28		5. 0.51	
คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระเก้า			
1) ด้านความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ		2) ด้านความสมานฉันท์ในสังคม	
1. 0.66		1. 0.70	
2. 0.57		2. 0.58	
3. 0.24		3. 0.47	
4. 0.53		4. 0.47	
5. 0.51		5. 0.51	
6. 0.56		6. 0.56	
7. 0.53		7. 0.65	
8. 0.64		8. 0.66	
9. 0.69		9. 0.58	
10. 0.36		10. 0.46	

ตาราง 29 (ต่อ)

ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก	ข้อ	ค่าอำนาจจำแนก
คุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว			
3) ด้านการยอมรับเป็นสมาชิกในสังคม		4) ด้านการเสริมสร้างพลังทางสังคม	
1. 0.58		1. 0.71	
2. 0.54		2. 0.26	
3. 0.76		3. 0.26	
4. 0.46		4. 0.44	
5. 0.61		5. 0.59	
6. 0.73		6. 0.47	
7. 0.24		7. 0.47	
8. 0.27		8. 0.53	
9. 0.36		9. 0.24	
10. 0.57		10. 0.23	

ค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบสอบถาม การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี อยู่ระหว่าง 0.23 – 0.76

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม การศึกษาคุณภาพสังคมของคนในตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี เท่ากับ 0.95

ประวัติย่อผู้วิจัย

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ - ชื่อสกุล	นายนรवरณ ใจชื่น
วัน เดือน ปีเกิด	22 มีนาคม 2509
สถานที่เกิด	อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
สถานที่อยู่ตามทะเบียนบ้าน	47/1 หมู่ 1 ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	47/1 หมู่ 1 ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	47/1 หมู่ 1 ตำบลบางสระแก้ว อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2522	ประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดบางสระแก้ว จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2525	มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแหลมสิงห์วิทยาคม จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2528	มัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรียานุสรณ์ จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2532	ศิลปศาสตรบัณฑิต ศศ.บ. (พัฒนาชุมชน) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี
พ.ศ. 2559	ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ศศ.ม. (สังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จังหวัดจันทบุรี

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี